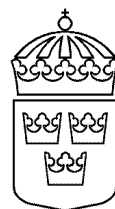

Riksdagens protokoll

2001/02:35

Tisdagen den 27 november

Protokoll
2001/02:35

Kl. 14.00 – 16.20
18.00 – 20.38

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 21 november.

2 § Svar på interpellationerna 2001/02:77 om statliga subventioner för digital-TV-mottagare och 78 om statliga bolags försäljning av personuppgifter

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Ola Karlsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta dels med anledning av subventionerna inom marksänd digital-TV, dels Boxer AB:s planer att sälja personuppgifter. Jag besvarar interpellationerna i ett sammanhang.

Med anledning av några av de påståenden som Ola Karlsson gör i sin interpellation beträffande den marksända digital-TV:n vill jag gärna börja med att repetera något om bakgrunden för projektet. När sändningarna inleddes utgick regeringen från att sändningsverksamheten i sin helhet skulle bekostas av de medverkande företagen och att verksamheten inte skulle komma att finansieras med statsbudgetmedel (prop. 1996/97:67 s. 25). Till dags dato har några sådana medel heller aldrig tillförts verksamheten.

För drygt en månad sedan frågade Ola Karlsson mig vilka åtgärder jag tänkte vidta med anledning av Teracom AB:s ekonomiska situation efter det att bolaget hade presenterat sin vision av hur bolaget skulle kunna utvecklas i framtiden. Jag svarade då den 3 oktober 2001 att Kulturdepartementet hade anlitat ett konsultföretag som hade fått i uppdrag att genomföra en analys av det ekonomiska läget och andra förutsättningar för bolagets framtidsplaner. Konsultens rapport har lämnats till departementet, och en arbetsgrupp inom Regeringskansliet har i uppdrag att analysera rapportens resultat. Teracom AB har vidare kallat till extra bolagsstämma den 29 november 2001. I den mån det är aktuellt att vidta några åtgärder med anledning av konsultrapporten eller av någon annan anledning kommer detta att då kunna behandlas. Om det i det sammanhanget finns skäl för regeringen att ändra förutsättningarna för utbyggnaden kommer riksdagen självklart att få möjlighet att ta ställning till detta på lämpligt sätt.

Fru talman! I förra veckan presenterade parlamentariska Digital-TV-kommittén sitt slutbetänkande (SOU 2001:90). Betänkandet tar upp frågor som är relevanta i detta sammanhang. Kommittén konstaterar – med bred politisk förankring – att digitaliseringen av marknätet både är riktig och nödvändig. Bl.a. anges som en viktig del att ett marknät bidrar till en sund konkurrens och garanterar att konsumenterna även i framtiden kan välja mellan minst två mottagningssätt av TV. Kulturdepartementet kommer nu att på sedvanligt sätt sända betänkandet på remiss och därefter ta ställning till hur den fortsatta beredningen ska gå till.

Ola Karlsson har vidare frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta med anledning av bolaget Boxer AB:s planer att sälja personuppgifter till tredje part för kommersiellt bruk.

Jag kan meddela Ola Karlsson att Boxer AB:s ledning den 16 oktober 2001, dvs. nästan en månad innan Ola Karlsson framställde sin interpellation, meddelade att bolaget inte kommer att sälja någon information om hur deras kunder agerar i det digitala marknätet och att bolaget inte heller tidigare har sålt någon sådan information.

Anf. 2 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Jag ska börja med att tacka för redovisningen.

Jag konstaterar att Marita Ulvskog är ett statsråd som har åsikter om mycket och om många frågor, men när det kommer till två frågor som berör hennes eget ansvarsområde, där hon är ansvarigt statsråd, saknas beskeden och åsikterna.

Jag vill upprepa en variant på frågorna: Är det en uppgift för staten och dess bolag att subventionera TV-mottagare, och i det här fallet bara en viss sort? Är det en uppgift för statliga företag att bygga upp en organisation för och sälja information om människors privatliv, deras TV-varor och surfande?

Boxer AB konstaterar självt att företaget subventionerar varje box med ungefär 3 000 kr. Ägarna – till 70 % helstatliga Teracom – har hittills skjutit till mer än en halv miljard kronor. Enligt planerna behövs det minst lika mycket till senast vid årsskiftet om ett år. Hittills har man finansierat detta via upplåning, genom att sälja anläggningstillgångar och genom att inte behöva leverera in en normal utdelning till statskassan. Investeringsplanerna och subventionerna är några av huvudskälen till att Teracom behöver tillskott, som företaget nu enligt pressuppgifterna ska presentera på torsdag på en extra bolagsstämma. Företaget säger sig, enligt medierna, behöva 1,3 miljarder kronor från staten. Det är väl sådant som kallas Ulvskogspengar.

Detta baseras på Teracoms vision, som hemligstämplades på departementet. Detta analyserades av departementet. Analysen är också hemligstämplad. Man slog väl nytt rekord i hemlighetsmakeri på Kulturdepartementet när man t.o.m. hemligstämplade dagordningen till bolagsstämman. Genom hemlighetsnojan som verkar ha drabbat departementet har Marita Ulvskog blivit den minister som gett hemligstämpeln ett ansikte.

Jag vill fråga statsrådet: Tycker statsrådet att det räcker med det besked som ges här i interpellationssvaret, dvs. att regeringen kanske återkommer i frågan? Är det inte rimligt att ge besked? Vad avser statsrådet att göra med miljardrullningen?

Sedan var det försäljningen av personuppgifter. Det är lätt att konstatera att Boxer har haft mycket långt gångna planer på att sälja personuppgifter. Man har utformat avtalsvillkor. Man har byggt upp ett datasystem. Man har byggt upp affärsplaner på att sälja informationen. Man hade t.o.m. kvantifierat intäkterna för det här året till drygt 6 miljoner kronor.

Boxer konstaterade i sin affärsplan att man kunde sälja informationen till annonsörer om dels vad kunder gjorde i TV-applikationen, dels vilka produkter de hade intresse av. Kunskapen betecknade ett värde, och Boxer skrev att man avsåg att erbjuda dessa tjänster på den kommersiella marknaden. I affärsplanen hade man t.o.m. upptagit som ett hot debatten om den personliga integriteten.

Marita Ulvskog är ansvarigt statsråd. Är det en statlig uppgift att sälja information om den personliga integriteten från statliga bolag?

Anf. 3 LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! I går upphävde departementet sekretessen för den dagordning som ska gälla på Teracoms extra bolagsstämma på torsdag. Av den framgår att man på stämman tänker göra en nyemission på 1,3 miljarder kronor.

1,3 miljarder kronor är väldigt mycket pengar, inte minst i kulturbudgeten. Det är en politisk fråga hur 1,3 miljarder kronor ska användas. Man kan naturligtvis ha uppfattningen – det finns de som har det – att 1,3 miljarder kronor i Sverige gör bäst nytta som subventioner till TV-burkar i hemmen.

Men vi som inte har den uppfattningen, som anser att behoven i vården och behoven i skolan är större – det finns väldigt många behov som är viktigare – måste också kunna få argumentera för vår uppfattning utan att hela tiden möta påståendet att det är fel, att det vi påstår inte bygger på fakta. Det är nämligen så att de fakta vi behöver för att kunna driva vår uppfattning är hemligstämplade. Den rapport som Ola Karlsson nämnde har vi begärt att få ut från departementet, och det vi har fått är någonting som är närmast skrattretande. Det enda som är kvar är i stort sett sidnumreringen; sida efter sida är vit.

En av de formuleringar som ändå har fått stå kvar är att det här projektet är förenat med avsevärd risk. Egentligen är det intressant nog, därför att det talar för att departementet borde avstå från att fortsätta den här miljardrullningen.

När statsrådet säger i svaret att det hittills inte har varit några statliga subventioner är det en lek med ord. Det faktum att Teracom blöder och nu behöver 1,3 miljarder kronor före den 15 december visar ju att man har tagit affärsmässigt orimliga risker och alltså spelat med skattebetalarnas pengar.

Jag har två frågor:

1. Är det inte dags att nu ge besked om att det inte ska vara någon digital-TV-introduktion med hjälp av subventioner?
2. För att denna debatt ska kunna föras på rimliga villkor, är departementet berett att offentliggöra den konsultrapport som ligger till grund för det beslut ni ska fatta?

Anf. 4 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Både Ola Karlsson och Lars Leijonborg har lite svårt att invänta sådant som händer. De förutser saker och polemiserar mot sådant som inte har hänt.

Återigen måste jag konstatera att mot deras beskrivning av miljard-rullningen står det faktum att regeringen hela tiden har agerat helt i enlighet med den ursprungliga digital-TV-propositionen, som vi ju vid den tidpunkten hade stöd för från bl.a. Folkpartiet. Det har alltså icke använts några statsbudgetmedel för digitaliseringen av marknätet.

Den andra punkten handlar om försäljningen av personuppgifter. Jag utgår från att Boxer, som ju är ett dotterbolag till Teracom, som också ägs av ett privat försäkringsbolag, ger korrekt information när företaget i ett pressmeddelande deklarerar att man inte kommer att sälja information och att de aldrig har sålt någon sådan information.

Vi har inte använt oss av informationen för några kommersiella ändamål och kommer heller inte att göra det. Den främsta orsaken till detta är att vi inte vill tjäna pengar på att sälja våra kunders integritet, säger vd:n för Boxer. Jag utgår från att det inte är lögn, utan att det är sant.

När det gäller Ola Karlssons påstående om utdelning, vet jag inte vad han avser när han talar om normal utdelning. Jag kan bara konstatera att Teracom har lämnat utdelning till staten under 2001. Det handlar i år om 13 miljoner kronor till rundradiokontot.

De frågor som rör det som både Lars Leijonborg och Ola Karlsson stämplar som hemlighetsmakeri är i de flesta fall, t.ex. när det gäller dagordningen för bolagsstämman, beslut som fattas på tjänstemannanivå – jag tror att båda är medvetna om det. De kan föras vidare för att statsrådet i fråga ska ta ställning. Det som ligger till grund för tjänstemännens beslut handlar om sekretesslagen, dvs. att Teracom verkar delvis på en konkurrensutsatt marknad och av det skälet vill ha affärssekretess.

När väl uppgifter läcker ut har tjänstemännen valt att ändra sitt ursprungliga beslut. Uppgifter har också offentliggjorts. Det är ingenting som gäller bara för Teracom, utan det gäller för flertalet företag som av någon anledning vänder sig till Regeringskansliet och skickar in handlingar. Det kan handla om privata företag eller om något av de drygt 60 företag där staten är ägare.

Anf. 5 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Vad först gäller hemlighetsmakeriet kan man lätt dra den parallellen att skulle ett privat börsbolag ha agerat på det här viset, dvs. hemlighållit de viktigaste punkterna på en bolagsstämma, hade man gjort sig skyldig till ett grovt brott mot börsens regler. Man hade slängts ut från börsen om man hade agerat så här. De viktigaste uppgifterna på en bolagsstämma ska vara offentliga. Man är t.o.m. skyldig att annonsera om det.

Det är möjligt att regeringen följer propositionen vad gäller subventioner. Problemet för Marita Ulvskog är bara att det inte är regeringen som beslutar, utan riksdagen.

När riksdagen uttalade sig om det här sade konstitutionsutskottet sålunda: "Utskottet utgår ifrån att ett sådant eventuellt samarbete inte kommer att innebära att statliga medel används för att subventionera hushållens anskaffning av avkodare."

Det är en ruskig skillnad, statsrådet, på statliga medel och statsbudgetmedel.

Teracom är ett helstatligt bolag, som har finansierat det här genom att sälja av anläggningstillgångar som man inte har behövt leverera in till staten, som andra motsvarande bolag har fått göra. Det är omöjligt att hävda att de här subventionerna inte skulle komma från statliga medel. Det är riksdagsbeslutet som statsrådet ska följa, inte vad som stod i propositionen.

Vad gäller säljandet av personliga uppgifter kan jag också citera Boxers vd Crister Fritzson, som uttalar sig så här till tidningen Dagens IT:

”Genom det avtal som vi skriver med våra kunder accepterar också kunderna att vi registrerar allt de gör på portalen och att vi säljer uppgifterna vidare till tredje part. Eftersom vi har ett avtal med kunden gör vi alltså inget olagligt. Och vi är inte heller ensamma om att skriva sådana här avtal med kunder.”

Jag har läst bolagets affärsplan, där allt det här finns beskrivet, hur man skulle göra och hur mycket pengar man skulle dra in det här året och kommande år på att sälja uppgifter om personlig information. Det här är uppgifter som finns på departementet, som deltagarna i Digital-TV-kommittén har fått kännedom om. Vi har ju sett på andra håll hur resultat i utredningar flitigt har refererats på beredningar i Kulturdepartementet. Uppenbarligen är det här innehållet mycket väl känt.

Ändå har statsrådet valt att inte ha någon åsikt om det här – om det som är hennes eget ansvarsområde. Det är Kulturdepartementet som utövar ägandet i Teracom, som är majoritetsägare i Boxer. Det är Marita Ulvskog som har möjlighet att sätta stopp för detta genom att agera på bolagsstämma eller genom ägardirektiv. Men vad får vi för besked? Jo, ingenting. Ingenting kommer från det ansvariga statsrådet.

Anf. 6 LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Det ansvariga statsrådet är kulturminister och har därför ett särskilt ansvar för öppenheten och den fria debatten i samhället. Därför är det sorgligt, tycker jag, att Marita Ulvskog i detta fall har blivit hemlighetsmakeriets talesman. En erfaren politisk journalist skriver i dagens Aftonbladet att det är skandal att ett företag som vi alla äger inte kan diskuteras öppet.

Detta ska äga rum inom två dygn. Antingen ska regeringen på torsdag förmiddag, antar jag, fatta ett beslut, eller så kommer vi att få besked i samband med Teracoms bolagsstämma efter lunch på torsdag.

Varför ska det egentligen vara hemligt? Det berör oss alla, och det är en politisk fråga som har debatterats i årtal. Några av oss hävdar att subventionering av digital-TV-boxar inte är så viktigt att vi bör ägna oss åt det, utan pengarna bör användas till mycket viktigare saker som det offentliga har ansvar för. Ni tenderar att hävda att detta är så viktigt att det inte är så farligt om en del offentliga medel används. Problemet är att ni sitter på de fakta som behövs för debatten, och ni vägrar låta oss andra få tillgång till dem.

Ni släppte dagordningen. Det var självklart. Det är löjligt att hävda att det finns affärsrättsliga skäl att inte göra det. Teracom är ju ett monopol-företag vad gäller en stor del av företagets verksamhet.

Prot. 2001/02:35
27 november

Svar på
interpellationer

Ni gav med er när den mediala uppmärksamheten blev pinsamt stor. Är det inte dags att också säga att svenska folket får ta del av den konsultrapport som ni nu ensamma sitter på?

Anf. 7 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Öppenheten är kolossalt viktig, och det är väldigt viktigt att vi som TV-tittare kan göra fria val när det gäller innehållet i de TV-program vi ser. Därför är det viktigt att det finns en konkurrens när det gäller distributionen av television, och det är därför vi i regeringspartiet är motståndare till privata monopol på TV-distributionsområdet. Det är därför vi anser att inte bara kabeldistributionen och satellitdistributionen av TV ska digitaliseras utan även marknätet – det som är samhällsägt, och som dessutom når i princip alla hushåll. Mer än en miljon av hushållen är helt beroende av marknätet.

Det är också ett sätt att verka för öppenhet och mot den slutenhet som privata monopol innebär. Just yttrandefrihetsaspekterna och öppenhetsaspekterna i hela det projekt som handlar om digitaliseringen av marknätet är kolossalt viktiga.

När det gäller det s.k. hemlighetsmakeriet kan jag bara återigen konstatera att det har fattats tjänstemannabeslut på rättsenheten. Det görs av alla jurister på alla departement när det gäller sådant som faller under sekretessbestämmelserna. Det är sådant som man kan gå vidare med och få prövat inte bara av en enskild tjänsteman utan av departementet som sådant. Det väljer de flesta att göra. Man kan gå vidare med ytterligare steg.

Jag har inga som helst behov av att hemlighålla någonting vad gäller Teracom om inte företaget självt hävdar att det handlar om affärssekretess som är absolut nödvändig. De bedömningar som har gjorts av tjänstemännen är att det är korrekta krav som företaget framför.

När det gäller frågan om försäljning av personuppgifter kan jag konstatera att jag har sett en helt annan affärsplan än den som Ola Karlsson refererar till. Jag är inte säker på att materialet har samma utgångspunkt. Detta delvis privatiserade företag påstår att man inte har haft för avsikt att sälja personuppgifter och att man faktiskt inte heller har gjort det. Jag utgår från att det är sant.

I övrigt vill jag gärna säga att mina för dagen begränsade röstresurser förhindrar mig att ge de fakta som behövs som motvikt till de förvanskningar som framför allt Ola Karlsson gör sig skyldig till. Men jag har gott hopp om att Ola Karlsson återkommer i denna fråga vid många tillfällen.

Anf. 8 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Jag ska försöka att inte göra Marita Ulvskog besviken – i alla fall inte vad gäller det sista. Jag tror att vi kommer att se flera avsnitt av dokusåpan Fiaskot – digital marksänd TV även från riksdagen. Det är så projektet har utvecklats. Det har skällts mycket på det från alla håll. Det förmår inte lyfta, trots de massiva statliga subventionerna.

Jag hade haft lite större respekt för statsrådet om hon hade fullföljt den argumentation hon påbörjade då hon drog ett antal argument för projektet och om hon hade sagt att hon som statsråd tyckte att det var tillräckligt skäl för att subventionera. Då hade hon stått för den verksamhet som statliga bolag i dag bedriver.

Men hon verkar gå runt det faktum att det är statliga pengar som bekostar mycket av fiaskot. Över en halv miljard har hittills gått till subventionering av mottagarboxar och till massiva reklamkampanjer i det projekt som inte förmår lyfta.

Sedan säger statsrådet att öppenheten är kolossalt viktig. Visst är det så. Men det verkar inte gälla när det kommer till Teracom. Om man söker i Regeringskansliets diarium ser man att det finns ett mycket stort antal handlingar om Teracom som det står "Hemligt" på. Det gäller handlingar som kom in den 22 februari, den 16 maj, den 13 augusti och den 7 september. Den senaste är rapporten från KPMG Bohlins. Hemlighetsmakeri är det som gäller.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2001/02:35
27 november

*Svar på
interpellationer*

3 § Svar på interpellation 2001/02:61 om integrationspolitik

Anf. 9 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Sten Andersson har frågat vad jag ämnar göra för att bevisa att antalet asylbeviljningar saknar betydelse för en lyckad integrationspolitik.

Sten Andersson tycker att Sverige ska stänga dörrarna för flyktingar och andra skyddsbehövande. Jag delar inte hans uppfattning. Vi måste värna asyrrätten och försvara den humana flyktingpolitiken.

Integrationspolitiken har en viktig roll när det gäller att göra detta möjligt, oavsett hur många personer som beviljas uppehållstillstånd. Det stöd vi ska ge till nyanlända så att de får förutsättningar att försörja sig själva och känna sig delaktiga i samhället måste självklart kunna skifta efter hur många som kommer under en viss period eller hur de allmänna förutsättningarna i Sverige då ser ut.

Men i grunden handlar integrationspolitikens framgång om hur vi bemöter de flyktingar och andra invandrare som kommer hit, om ömsesidig respekt, om att se varje individs kompetens och erfarenhet som en resurs och om att inte stänga igen samhällets dörrar. Med det perspektivet för integrationspolitiken blir Sten Anderssons fråga om bevis för att antalet asylbeviljningar saknar betydelse för en lyckad integrationspolitik fullständigt irrelevant.

I mitten av 90-talet fick ett stort antal flyktingar från f.d. Jugoslavien uppehållstillstånd i Sverige. En del av dem har valt att återvända, men majoriteten har stannat här. Dessa har nu i stor utsträckning, trots det stora antalet och trots 1990-talets lågkonjunktur, fått fotfäste i arbetslivet och funnit sin plats i det svenska samhället. Detta har berikat Sverige och sannolikt bidragit till att situationen inom t.ex. vissa bristyrkesområden inte är ännu värre än den är.

Jag har sagt att det kan riktas kritik mot vårt flyktingmottagande. Detta har dock inte avsett antalet som beviljas asyl utan hur vi lyckas

introducera och ge varje enskild person bra förutsättningar att bli delaktig i samhället och försörja sig själv. Regeringen ser med allvar på detta och har därför nyligen bl.a. beslutat om direktiv för en översyn av mottagande och introduktion av flyktingar.

Anf. 10 STEN ANDERSSON (-):

Fru talman! För drygt en månad sedan hade jag en debatt med statsrådet Sahlin där jag tyckte att kompetens, resurser och omfattning hade betydelse för om man skulle lyckas eller misslyckas med en integrationspolitik. Jag fick ett svar under debatten. Sedan begärde jag i en ny interpellation bevis från statsrådets sida om vad hon grundar sitt påstående på att omfattningen hade liten eller mycket liten betydelse.

Jag ska senare kommentera det svar statsrådet läste upp här i dag. Men först vill jag säga en annan sak. Det står i svaret: Sten Andersson tycker att Sverige ska stänga dörrarna för flyktingar och andra skyddsbehövande.

Fru talman! Jag vet om att det är handläggare på departementen som skriver svaren. Men det är statsrådet som läser upp det i kammaren som har ansvar för vad hon läser upp. Detta påstående är en ren och skär lögn. Jag har aldrig sagt att Sverige ska stänga dörrarna för flyktingar och andra skyddsbehövande.

Det är dags för statsrådet att tala om vilka referenser hon har till ett sådant påstående. Jag vet om att jag aldrig har sagt det. Det jag har kritiserat är Sveriges jämfört med övriga EU-länders helt unika omfattning av politiken. Jag har aldrig kunnat förstå varför vi i Sverige skulle vara så mycket mer kompetenta än politikerna i samtliga andra EU-länder.

Man kan läsa mellan raderna i svaret att visst har nog omfattningen ibland en viss betydelse. Det är väl helt uppenbart om man tittar ut utanför riksdagshuset mot bakgrund av de ord som yttrats i riksdagens talarstol om en lyckad politik. Mot den bakgrunden har integrationspolitiken totalhavererat.

Vi ser i dag att många asylbeviljade fortfarande är arbetslösa efter lång tid i Sverige. Det finns i dag i Sverige alltför många områden där få etniska svenskar vill bo. Skolorna saknar resurser. Betygen blir dåliga för många invandrarungdomar. Lärarna går på knäna. Det är tyvärr en jämförelsevis mycket hög brottslighet som härrör från dessa områden.

Häromdagen presenterade man i Malmö en undersökning som kommunen där hade gjort. Man frågade om skälen till varför människor flyttade från Malmö. En stor del av de skälen var att Malmö var en segregerad stad. Människor kände sig otrygga, och integrationspolitiken hade misslyckats. Det tycker jag är ett bevis på att det inte har fungerat.

Fru talman! Jag skulle till sist vilja ställa frågan till statsrådet Sahlin: Var och hur kan hon belägga påståendet att jag har sagt att Sverige ska stänga dörrarna för flyktingar och andra skyddsbehövande?

Anf. 11 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag vill först säga att Sten Andersson inte uttryckligen i frågeställningen skrivit att han vill att Sverige ska stänga dörrarna för flyktingar. Det är inget citat. Men både i denna interpellationsdebatt och i åtskilliga som jag och Sten Andersson har haft under de senaste åren

återkommer han hela tiden till uttrycket att flyktingpolitiken har totalhavererat.

Han kopplar det till att det är för många som har kommit hit, dvs. antalet som har kommit hit. Han talar precis som nu om brottsligheten som finns i de länder dessa människor kommer ifrån. Han talar precis som nu om problem som uppstår när människor flyr Malmö på grund av misslyckandet i integrationspolitiken, som han uttrycker det.

Fru talman! Det är väldigt svårt att tolka detta som något annat än att det vore lättare att hantera de problem som Sten Andersson menar flyktingarna orsakar i Sverige, eller flyktingpolitiken orsakat i Sverige, om det inte var så många som kom hit.

Jag försökte i mitt svar visa att det inte är hur många flyktingar som kommer som avgör om integrationspolitiken är framgångsrik eller inte. Det stora flyktingantalet som kom från f.d. Jugoslavien på 90-talet är ett väldigt talande exempel på detta.

Jag fortsätter gärna att diskutera kvaliteten i integrationspolitiken. Men jag vägrar att föra en debatt om att antalet flyktingar på något vis skulle avgöra om integrationspolitiken blir lyckad eller inte.

Anf. 12 STEN ANDERSSON (-):

Fru talman! Tala om att svänga sig! Här står skriver att jag har påstått att Sverige ska stänga dörrarna för flyktingar. Det har jag aldrig sagt. Ingen kan finna något enda belägg på det i någon riksdagsdebatt, i någon tidningsartikel eller i något personligt jag har sagt till någon.

Orsaken till haveriet – för det är i klartext ett haveri – är att vi i Sverige i förhållande till våra resurser och vår kompetens har misslyckats. Att framföra det argumentet må vara förlåtet. Om man tittar ut över gränserna från den svenska ankdammen ser man att icke något enda annat EU-land driver en politik som antalsmässigt liknar den politik som vi har drivit i Sverige.

Jag har en fråga till statsrådet. Är svenska politiker så mycket mer kompetenta och duktiga än kollegerna i Finland, Portugal, Frankrike, Storbritannien och alla andra länder i hela EU? Kan det inte vara så att de kanske har tänkt ett varv extra? De kanske inte vill uppleva den situationen som har blivit resultatet av den politik som vi har fört här i Sverige.

Jag kommer därför så länge jag är kvar i riksdagen att tillåta mig att kritisera flyktingpolitiken utifrån den synen. Vi har accepterat och fört en politik som vi inte kan hantera. Alla som vill se ser varje dag resultatet av det jag kallar för haveriet.

Fru talman! Det är i klartext inget annat än ett haveri. Nu har statsrådet Sahlin – och det ska jag erkänna – på senaste tiden erkänt att det varit ett misslyckande åtminstone i delar. Jag menar att detta misslyckande beror på att vi tyvärr har tagit på oss en uppgift som vi både saknar kompetens och resurser att genomföra.

Jag tycker fortfarande att det var ett mycket dåligt svar. Var finns referenserna till påståendet att jag vill att man ska stänga dörrarna för flyktingar och andra skyddsbehövande? Man har förvrängt verkligheten. Jag tvekar inte att säga att det är lögn man använder.

Prot. 2001/02:35

27 november

Svar på
interpellationer

Varför måste man tillgripa lögner som argument? Är det därför att man ser att man håller på att förlora debatten? Man kanske vinner den i riksdagen, men man förlorar den utanför riksdagshuset. Än en gång, statsrådet Sahlin: Ge mig lite bättre argument till varför man kan skriva detta påstående i ett svar i en offentlig interpellationsdebatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2001/02:70 om invandrarnas svårigheter på arbetsmarknaden

Anf. 13 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Anna Kinberg har med hänvisning till invandrarnas svårigheter på arbetsmarknaden och den dåliga representationen av invandrare på chefsbefattningar frågat mig vilka initiativ jag ämnar vidta för att bryta segregationen på arbetsmarknaden. Vidare har Anna Kinberg frågat mig mer specifikt vilka konkreta initiativ jag ämnar vidta för att öka antalet chefer och tjänstemän med utländsk bakgrund inom departement och statliga myndigheter.

Att bryta den etniska och sociala segregationen är en av regeringens mest prioriterade uppgifter. Regeringen har också tagit flera initiativ med detta syfte. Det gäller både åtgärder för att bekämpa diskrimineringen och åtgärder inom arbetsmarknads- och storstadspolitiken.

I februari i år överlämnade regeringen skrivelsen *En nationell handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering* till riksdagen. Till följd av handlingsplanen har också ett antal uppdrag getts till olika statliga myndigheter. Bland annat har Integrationsverket och DO fått i uppdrag att genomföra informations- och utbildningsinsatser för att öka kunskapen om diskriminering och de regler som finns.

Inom arbetsmarknadspolitiken vidtas en rad åtgärder av stor betydelse för invandrares möjlighet till sysselsättning. Bland annat har regeringen beslutat att de särskilda medel för tillfälliga personalförstärkningar på arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsinstitut som har funnits under flera år nu ska permanentas. Av totalt 700 miljoner kronor ska 165 miljoner under nästa år användas för att stärka ställningen på arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund.

De särskilda satsningar för att öka sysselsättningen bland invandrare som regeringen aviserade i vårpropositionen förra året har i år påbörjats. Bland annat har medel tillförts AMV för köp av kompletterande utbildning inom vård och andra bristyrken för personer med utländsk högskoleexamen.

Under programperioden 2000–2006 har det vidare inom ramen för den europeiska socialfonden avsatts medel till åtgärder för integration och mångfald.

Regeringen har också vidtagit åtgärder direkt riktade mot statsförvaltningen. Bland annat har samtliga statliga myndigheter direkt under regeringen i oktober 1999 fått i uppdrag att upprätta handlingsplaner för att främja etnisk mångfald bland sina anställda.

Av myndigheternas redovisningar att döma har också antalet anställda med invandrabakgrund inom statsförvaltningen ökat under de senaste åren.

Statens kvalitets- och kompetensråd har också fått i uppdrag att stödja myndigheternas arbete med att främja etnisk och kulturell mångfald bland sina anställda.

Jag kan också informera Anna Kinberg om att det pågår arbete för att främja etnisk och kulturell mångfald inom Regeringskansliet. Som första steg har en handlingsplan med aktiva åtgärder tagits fram i februari förra året. De kvaliteter som etnisk och kulturell mångfald kan tillföra verksamheten ska uppmärksammas vid all rekrytering. Inom mitt departement, Näringsdepartementet, finns också en särskild grupp med representanter för arbetsgivare och fack samt tjänstemän, som arbetar för att genomföra denna myndighetsgemensamma plan.

Med andra ord är i alla fall en god grund lagd för ett vidare och mer intensifierat och även strukturerat arbete – för det behövs – för etnisk och kulturell mångfald inom Regeringskansliet. Vi ser redan ett ökande antal tjänstemän med invandrabakgrund, men det kan dröja lite till innan vi också ser chefer med utländsk bakgrund.

Som framgår av vad jag sagt tidigare har regeringen vidtagit en rad åtgärder för att förbättra situationen för invandrare på arbetsmarknaden och även just inom statsförvaltningen när det gäller att främja etnisk och kulturell mångfald. Jag kommer dock att mycket noga fortsätta att följa utvecklingen på området och självklart vid behov vidta ytterligare åtgärder.

Anf. 14 ANNA KINBERG (m):

Fru talman! Tack för svaret. Låt mig först notera att jag inte längre är partikamrat med Sten Andersson. Det är jag faktiskt stolt över.

Att bryta den etniska och sociala segregationen är en av de prioriterade uppgifterna, sade statsrådet Sahlin, och levererade en imponerande mängd åtgärder mot diskriminering. Men jag saknar ändå de nya jobben för alla de invandrare som i dag står utanför den svenska arbetsmarknaden. Det var fokus för min fråga – hur man ska kunna ta sig in på den reguljära arbetsmarknaden. Eftersom det är alldeles för många som inte kan det är det den delen som jag vill följa upp.

Jag skulle inte bli förvånad om Sverige är bäst i världen på att ta skattepengar och ge till sysselsättningsåtgärder. Bara i den ordinarie arbetsmarknadsbudgeten går nästan 7 000 kr per person och år åt. Om den politiken funkade skulle ju vår arbetsmarknad vara bäst, kanske bland de allra bästa i världen, på att integrera nykomlingar på arbetsmarknaden. Men det är vi inte, utan sämre än många andra jämförbara länder.

I slutet av 90-talet hade färre människor jobb i Sverige än i början av 80-talet. I de flesta jämförbara länder är det faktiskt tvärtom. Under de flesta av dessa år är det socialdemokratiska regeringar som har haft ansvaret för sysselsättningen.

Varför är dubbelt så många rosengårdsbor arbetslösa nu som i slutet av förra högkonjunkturen? Varför är det bara 39 % av högutbildade invandrare som har jobb som motsvarar deras utbildning? Varför är tre gånger så många invandrare som infödda svenskar öppet arbetslösa och fyra gånger så många arbetsföra invandrare som infödda långvarigt bero-

Prot. 2001/02:35
27 november

*Svar på
interpellationer*

ende av bidrag? De siffrorna kommer från statliga myndigheter och statliga tjänstemän.

Varför är det invandrarna, som Mona Sahlin uttryckte det själv häromveckan, som står längst ned på stegen? Det är det jag vill ha svar på. Att lösa det problemet är mycket riktigt en viktig uppgift. Men den har regeringen misslyckats med, tycker jag.

Invandrades möjligheter att ta sig in på den reguljära svenska arbetsmarknaden är sämre än i många jämförbara länder, trots att antal och anslag till åtgärder verkar öka mer och mer och redan är rekordstora.

Problemet är inte bara att politiken inte skapar jobb. Den hindrar jobb också. I min interpellation nämnde jag ett exempel, civilingenjören Khaled, som när han mötte svenska myndigheter fick höra att hans jobb inte fanns i Sverige. I en rapport från SNS om invandrare och myndigheter berättar 18 personer om möten med arbetsförmedlingen. Ingen är nöjd. De flesta är jättekritiska och anser sig i vissa fall direkt oseriöst behandlade. De menar att arbetsförmedlaren skrattade åt dem när de ville skicka in sina ansökningar.

Vi har brist på personal inom vårdsektorn. Men utrikes födda med läkar- och sjuksköterskeutbildning har mycket svårare att få jobb än svenskar, om de ens får det alls. Kvalificerade människor, vars kunskaper och erfarenheter verkligen hade behövts här, hamnar på flyktingförläggningar i stället för på arbetsplatser och blir bidragsberoende i stället för att bidra själva till samhället. Tyvärr är det svenska myndigheter som förmedlar den attityden. Varför betraktas invandrare automatiskt som svaga och okvalificerade för anställning?

Skälet, fru talman, till att jag frågade om invandrare inom den statliga sektorn är förstås att det är den som regeringen har rådrum över. Att utbyta goda exempel är bra, men att faktiskt rekrytera utrikes födda människor är viktigare. Där tyder statistik från AMS på att den statliga sektorn tyvärr är ännu sämre än den privata på att ta in invandrare i arbete.

Regeringen slår kanske nytt världsrekord i åtgärder och prat om mångfald. Men det är inte det som jag tycker att det borde vara mer av, utan av antalet invandrare som faktiskt får jobb på den svenska arbetsmarknaden. Hur tänker Mona Sahlin få det antalet att öka?

Anf. 15 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Först vill jag verkligen understryka att Anna Kinberg inte behöver upplysa om att hon inte är partikamrat till Sten Andersson längre. Det hörs på argumentationen och frågeställningarna. Det vill jag bara göra fullständigt klart.

Men jag skulle ändå vilja kommentera några saker. Anna Kinberg låter som om det finns en massa åtgärder som man kan räkna upp i all evighet, men att de inte alls har gett något resultat. Det är lite det som ändå är en utgångspunkt för frågeställningen.

Det tycker inte jag har med sanningen att göra eller med vad som har hänt i verkligheten bara de senaste två åren att göra. Jag vill bara nämna några siffror, utan att det ska uppfattas som att jag är nöjd och inte tänker agera mer.

Sedan 1999 har sysselsättningen bland invandrare ökat med 5 ½ %, alltså på bara två år. Sysselsättningen för bosnier har ökat med 26 % under samma period, från 34 % för två år sedan till 60 % i år. Bland afrikaner har sysselsättningen ökat med 12 %, från 44 % till 56 %. Så kan man fortsätta. Arbetslösheten bland dem som vi nu kallar invandrare, människor med invandrarbakgrund, har fallit snabbare än bland övriga grupper.

Trots att det fortfarande är ett oerhört resursslöseri att sysselsättningsgraden inte är ännu högre, blir det väldigt felaktigt att säga att ingenting har hänt. Snarare gäller nu att se vad det är som har orsakat denna snabba utveckling och vad det är som skulle göra att man kan förstärka de delarna. Vilka av alla åtgärder som har prövats, inom Arbetsmarknadsverket, på arbetsförmedlingarna och i storstadssatsningen, är det som har gett resultat? Vad har vi lärt av projekten? Det är ett av skälen till att projekt ibland är väldigt bra, därför att man lär sig vad som inte funkar och vad man ska göra till ordinarie verksamhet. Detta säger jag trots att jag håller med Anna Kinberg om att det nu, när utvecklingen kanske vänder på arbetsmarknaden, verkligen gäller att förstärka de insatser som gör att inte invandrarna tappar de framgångar de ändå har nått i så många delar av arbetsmarknaden.

Varför ser det då inte bättre ut? frågar Anna Kinberg. Men det är väl lite väl enkelt att bara säga att det beror på att vi har haft en s-regering. Det är lite väl tjatigt. Man får nog kvalificera resonemanget lite. Tittar jag på Europa kan jag se oerhört duktigt och bra arbete av borgerliga regeringar i Europa och oerhört duktigt och bra arbete av socialdemokratiska regeringar i Europa, och också tvärtom. Man måste nog kvalificera: Vad är det i inställningen till människor som kommer från en annan del av världen som avgör om arbetsmarknaden tar emot dem eller inte?

Det går inte att säga att den socialdemokratiska politiken inte har skapat jobb, som Anna Kinberg uttryckte det. Vi har ändå sett en fullständigt otroligt stark utveckling på arbetsmarknaden i Sverige under de senaste åren som gjort att arbetslösheten nu har fallit under 4 %, vilket få trodde var möjligt för bara några korta år sedan.

Dessutom tycker jag verkligen att Anna Kinberg missar en viktig förklaring till varför invandrargrupperna, som vi kallar dem, har så stora svårigheter på arbetsmarknaden, och det är diskrimineringen. Det är inställningen hos arbetsgivarna överlag, både privata och offentliga – den rena och raka diskriminering som inte går att bortse från när man ska titta på vari svårigheterna på arbetsmarknaden egentligen består.

Jag tar inte lätt på utvecklingen. Däremot ser jag att många av de åtgärder som det nu skälls på så friskt uppenbarligen har varit nödvändiga och gett resultat. Det är dem det gäller att bygga vidare på, samtidigt som insikten om diskrimineringen som orsak till utvecklingen måste vara starkare – även hos Anna Kinberg.

Anf. 16 ANNA KINBERG (m):

Fru talman! Som Mona Sahlin känner till är det här ett tillfälle till viss polemik. Det är mest av det skälet jag inte tar upp diskrimineringsfrågan. Där är vi nämligen mer överens. Självklart är det inte okej att svenska arbetsgivare vägrar att kalla människor till intervju därför att de låter konstigt eller har ett konstigt efternamn. Därom är vi helt överens.

Det jag däremot kan polemisera lite om är vad man gör för att skapa fler jobb och för att göra det lättare för fler att få dessa jobb. Det är där jag inte är nöjd med politiken.

Jag menar inte att det inte finns några resultat alls, men jag menar att de är för dåliga. Jag menar att det är synd, när vi nu går ur en högkonjunktur och förbereder oss för ett värre läge på arbetsmarknaden, att för få invandrare har kommit in på arbetsmarknaden. Jag menar att det är synd att vi hade färre sysselsatta i slutet av 90-talet än 1980, när vi hade behövt ha det tvärtom för att bättre överleva sämre tider.

Det är också de som är minst etablerade, och dit hör tyvärr både ungdomar och invandrare som ännu inte har kommit in på arbetsmarknaden, som får det allra värst när konjunkturen viker. Det är därför det här problemet blir alltmer aktuellt nu. Jag har noterat vissa framgångar med ytterstadssatsningar och annat, men jag bedömer dem som tillfälliga. Vad jag skulle vilja se mer av är jobb – invandrare som faktiskt får jobb, läkare som fast de är från Iran eller Bosnien faktiskt får jobb som läkare. Jag tycker att det är bättre än en aldrig så välmenad åtgärd för att hålla någon sysselsatt och kanske ge någon en chans att komma in på arbetsmarknaden.

Dessa chanser bedöms dessutom som små av AMS egna utredare. Likaså skriver Arbetslivsinstitutet på DN Debatt att kommuner missköter invandrare och kritiserar AMS och kommunerna för att de hänvisar invandrare till socialbidrag i stället för att hjälpa dem att få riktiga jobb som de faktiskt är utbildade för. Det tycker jag är dåligt.

Om vi ska diskutera orsaker tror jag att en orsak – jag är ganska bestämd på den punkten – är att arbetsmarknaden är riggad för att skydda dem som har tagit sig in. Det är den väldigt bra på, liksom på att skydda dem som trillar ut när de väl har tagit sig in. Men den är mycket sämre på att släppa in människor som ännu inte har lyckats ta sig in. Dem reducerar den till klienter och säger: Oj då, hoppsan, du får visst inte vara med här, men då hittar vi en åtgärd åt dig, eller så kan du få den här typen av bidrag.

Jag är inte nöjd med detta. Jag tycker att alla ska ha en chans att ta sig in på arbetsmarknaden. Det är rättvisa, som jag ser det, och det skulle jag vilja se mer av. Det är den politik som inte har lett till detta som faktiskt fler socialdemokratiska regeringar än borgerliga på senare tid är ansvariga för.

Anf. 17 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Vi behöver inte tveka om att varken Anna Kinberg eller jag är nöjd. Jag tror inte att någon någorlunda mänskligt tänkande individ i Sverige i dag kan vara det. Vi har problem med strukturell rasism och diskriminering. Vi har problem med integrationen på arbetsmarknaden. Vi har problem med att attityderna och fördomarna är starka, både hos myndigheter och hos privata arbetsgivare, gentemot människor med utbildning och kunskap från annat håll. Vi kommer framför allt att ha problem i framtiden när bristen på arbetskraft blir omöjlig att kombinera med att så många människor står utanför arbetsmarknaden.

Det vi däremot inte är överens om är det som Anna Kinberg kallar åtgärder – åtgärder som bara är till för att fördriva tiden eller någon meningslös sysselsättning. Det är inte det som det handlar om, utan vad

varje individ – för vi ska prata om individer i det här sammanhanget – behöver. En del behöver språkträning, andra behöver arbetsträning, andra behöver få hjälp med validering för att kunna dra nytta av den kunskap och utbildning de har från andra länder. Det är ju detta det som så föraktfullt kallas åtgärder handlar om: att rikta de generella stöden så att de passar för var och en. Då behövs det särskild kunskap när det t.ex. handlar om flyktinggrupperna.

Det är i dag en myt att det går omkring så många läkare och gör någonting annat. Just genom dessa särskilda projekt och åtgärder, som många landsting på ett alldeles utmärkt sätt har tagit sig an, jobbar i dag i stort sett alla de utbildade läkare som finns i vårt land inom sjukvården. Det är därför jag tycker att de här ofta utskällda projekten är så oerhört nödvändiga.

Men det jag vill gå vidare med – för jag är inte nöjd – är att komma längre med individualiseringen. Vi ska inte göra som Anna Kinberg gjorde nu, dvs. prata om invandrare som en klump eller en grupp som inte får jobb. Så är det nämligen inte. Vi måste individualisera, komma längre med valideringen, med språket och med arbetsträningen samt, kanske det riktigt stora, skapa en ny form av flyktingintroduktion så att man betydligt snabbare går från invandrarskapet när man kommer ny till Sverige till att få möjlighet att utnyttja den kompetens man har. Det tror jag är nästa stora förändring som vi behöver diskutera i svensk politik: hur vi på ett värdigare sätt ska kunna ta emot nyanlända så att problemen med långtidsarbetslöshet inte uppstår. Där kommer vi att fortsätta arbeta.

Men ge oss någon *credit* för alla arbetsförmedlare, politiker av olika färger och arbetsgivare runtom i landet där vi har brutit utvecklingen, Anna Kinberg. Allt ser bättre ut i dag än vad många hade kunnat förutse för några år sedan. Men våra ambitioner är så höga att vi säger: Vi är inte nöjda. Vi måste hitta ännu effektivare metoder.

Anf. 18 ANNA KINBERG (m):

Fru talman! Nej, vi är inte riktigt överens om att allt ser bättre ut. Visst görs det åtgärder, och jag har inte uttalat något speciellt förakt mot åtgärder. Jag konstaterar att det görs för många ineffektiva åtgärder och att det skapas för få jobb. *Det* är mitt problem. Jag tycker inte att allt är tillräckligt bra eller ser tillräckligt mycket bättre ut när över en halv miljon människor står utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Det vete tusan om läkare med invandrabakgrund är så himla nöjda och upplever att de har fått jobb när bara fyra av tio hävdar att de har fått jobb som de är kvalificerade för.

Det är bra att Mona Sahlin inte är nöjd med det här. Det är nämligen inte jag heller.

Sedan ska vi absolut ha en politik på det här området som leder till mer individualisering. Det är väl precis det som är problemet nu: att man behandlar invandrare som grupp. Det är för många läkare och civilingenjörer som får höra att deras jobb inte finns i Sverige och att de inte har en chans att komma in på arbetsmarknaden. Där tror jag att svenska myndigheter gör misstag i behandlingen av dessa personer. Det är någonting som regeringen faktiskt skulle kunna ta tag i.

Om åtgärderna var så effektiva och förtjusande och ledde till så många jobb som Mona Sahlin påstår skulle vi vara bättre på att integrera

invandrare på arbetsmarknaden. Då skulle vi inte vara sämre än många jämförbara länder på att göra det. Då skulle inte så många individer känna att de inte får komma in i det svenska samhället. Då skulle vi inte lägga så mycket pengar på åtgärder för så lite resultat. Därför behövs det en annan politik på det här området som sätter individen i centrum.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Information från
regeringen*

5 § Information från regeringen om WTO-mötet i Qatar

Anf. 19 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Det är en glädje för mig att i dag här i kammaren kunna avrapportera ett historiskt beslut som Sveriges regering med brett stöd av riksdagen nyligen varit med om att fatta.

De 142 medlemsländerna i Världshandelsorganisationen, WTO, enades vid ministermötet som hölls i Doha i Qatar mellan den 9 och den 14 november om en dagordning för nya handelsförhandlingar.

Regeringens deltagande i detta möte och dess förberedelser har föregåtts av omfattande konsultationer och i kontinuerlig dialog med riksdagen och EU-nämnden, genom regeringens skrivelser, genom riksdagsbeslut och dialog i olika forum. Kammarans ledamöter har därför stor anledning att dela min tillfredsställelse över att vi kunde vara med och bidra till detta viktiga beslut.

Sedan misslyckandet i Seattle för två år sedan har Sverige arbetat hårt för att få till stånd en ny runda. Inte minst gjorde vi under ordförandeskapet stora ansträngningar för detta. Denna ambition har delats av många, såväl i- som u-länder. I Doha omfattades denna politiska vilja av nästan alla medlemsländer.

Händelserna den 11 september och recessionen i världsekonomin skapade ett tryck från omvärlden. Men de inre förändringarna spelade en viktig roll. Det var ett öppnare och ett mer konstruktivt WTO som möttes i Doha. Det talades om en Dohaanda – en vilja till samförstånd, förtroende och transparens. I praktiken innebar det att alla konsultationer var öppna för alla och att alla de beslut som fattades fattades i plenum.

En annan viktig anledning till det positiva resultatet var att utvecklingsländerna har organiserat sig bättre och därmed vuxit i styrka.

Sist, men inte minst, var klyftan mellan EU och USA den här gången långt mindre än vad den var i Seattle.

De gynnsamma förutsättningarna visade sig också skapa utrymme för en positiv dagordning, inte minst för utvecklingsländerna men också för EU.

För det första är balansen mellan industriländernas och utvecklingsländernas intressen bättre än tidigare, och dagordningen har en tydlig utvecklingsprofil. Konkret handlar det främst om att den viktiga frågan om avskaffandet av exportsubventioner inom jordbruket blir föremål för förhandlingar.

Beslut fattades också om ett implementeringspaket, som det kallas, som omfattar frågor där utvecklingsländerna pekat på problem med genomförandet av tidigare ingångna avtal. Vissa åtgärder träder i kraft

direkt medan andra blir föremål för skyndsam behandling inom ramen för rundan.

Utvecklingsländerna drev sina positioner framgångsrikt, och nu gäller det att se till att deras intressen får genomslag i förhandlingsresultatet. Deras exportintresse måste ges prioritet. Många u-länder betonar behovet av ökat tekniskt bistånd och kapacitetshöjande insatser för att kunna delta i förhandlingsarbetet. Sverige bidrar ambitiöst till detta. I år är Sverige den tredje största bidragsgivaren till denna del av WTO:s verksamhet.

För det andra – förutom balansen mellan industriländernas och utvecklingsländernas intresse – vill jag peka på att förhandlingsdagordningen är bred och ambitiös. Det är en bra förutsättning för att nå så många och så konkreta framsteg som möjligt. Tidsgränsen på tre år sätter press på snabba resultat. Förhandlingsarbetet ska inledas i januari och avslutas senast den 1 januari 2005.

För det tredje innebär den beslutade dagordningen en modernisering av WTO. Genom att miljön nu blir en del av förhandlingarna har ett första steg tagits mot bättre samklang mellan vad vi gör på miljöområdet i olika internationella sammanhang, vilket vi från svensk sida välkomnar särskilt starkt.

Sett i ett svenskt perspektiv blev resultatet från Doha över förväntan utom när det gäller den viktiga frågan om respekten för mänskliga rättigheter i arbetslivet. I denna fråga är vi besvikna. Tillsammans med bl.a. Tyskland verkade Sverige kraftfullt för att WTO ska engageras i arbetet med att främja de mänskliga rättigheterna i arbetslivet. Utsikterna att lyckas var dock små eftersom motståndet och misstänksamheten från utvecklingsländerna var starkt. Från svensk sida tänker vi driva frågan om arbetsvillkor vidare. Inte minst är det nu viktigt att stödja den process som ILO-chefen Somavia har initierat. En bättre tillämpning av ILO:s konventioner om grundläggande arbetsvillkor är lika viktigt att kämpa för efter Doha som före.

I övrigt innehåller dagordningen fler beslut som jag varmt välkomnar. Låt mig nämna några av de i svenskt perspektiv viktigaste resultaten. Jordbruket är en nyckelfråga, särskilt för u-länderna. Nu ska deras marknadstillträde förbättras, tullarna sänkas och handelsstörande stöd reduceras. Tyngdpunkten, och den fråga som stod i centrum i Doha, var exportsubventionerna och målet att de ska fasas ut. Men också utvecklingsländernas livsmedelsförsörjning och landsbygdsutveckling uppmärksammas, liksom hänsynen till jordbrukets s.k. multifunktionalitet. Sverige har länge varit kritiskt till att EU har varit så motsträvt på detta område. Därför gläder vi oss att u-länderna driver EU i samma riktning som vi försöker göra.

Ett annat område där Sverige länge har ställt krav utan att få gehör är frågan om nolltullar på miljöteknik. Vi är mycket konkurrenskraftiga på detta område, samtidigt som vi vill driva på miljöinvesteringarna i världen. Vi välkomnar därför att WTO nu inleder förhandlingar som ska avskaffa begränsningar för handel med miljöprodukter och tjänster.

Vi ser också fram emot ytterligare förenkling av handelsprocedurer. Att bekämpa krångel och byråkrati på det här området är något vi prioriterar från svensk sida. Det är också ett effektivt arbete i kampen mot korruptionen. Samma sak gäller frågan om transparens i offentlig upphandling.

Prot. 2001/02:35
27 november

*Information från
regeringen*

Det grundläggande arbetet med att fortsätta att underlätta handeln kan nu efter Doha fortsätta på bred front. Det är givetvis åtgärder som kommer både svenska exportföretag och konsumenter till godo. Förhandlingar om jordbruk och tjänster som redan inletts blir nu en del av rundan, liksom bättre marknadstillträde för industrivaror.

Tulltoppar och s.k. tulleskalering ska minskas och avskaffas. En stor framgång för både u-länder och för Sverige är att WTO:s antidumpningsregler nu ska bli föremål för förhandlingar. Målet måste vara att begränsa användningen av antidumpningstullar genom att strama upp regelverket. Det är viktigt inte minst för svensk stålindustri.

Beträffande det som brukar kallas Singaporefrågorna – investeringar, konkurrens, transparens i offentlig upphandling och handelsprocedurer – fattades i Doha ett principbeslut om förhandlingar i WTO efter nästa ministermöte. Förhandlingar ska dock inte inledas förrän alla länder är överens om formerna för förhandlingarna.

För att främja direktinvesteringar, särskilt i u-länder, är det viktigt med avtal. Effektiv konkurrenspolitik kompletterar frihandelns positiva effekter och ger regeringar möjligheter att ingripa mot företag som missbrukar sin marknadsposition. Bättre transparens i offentlig upphandling sparar pengar och motverkar korruption.

Detta var några av de frågor som var särskilt betydelsefulla ur svenskt perspektiv. Men jag vill också lyfta fram två beslut som, förutom jordbruk, enligt min mening var nycklarna till Dohamötets framgång. Det ena är TRIPS-avtalet och tillgången till läkemedel. I en kraftfull deklaration slogs fast att TRIPS-avtalet inte är ett hinder för länders möjligheter att hantera hälsokriser som t.ex. aids-epidemin. Det innebär att TRIPS-avtalet anses ha flexibiliteten att både inrymma respekten för människoliv och för immaterialrätten. Detta var ett klarläggande som kan få stor betydelse för kampen mot epidemiska sjukdomar och, menar jag, som dessutom stärker legitimiteten för immaterialrätten och därmed för handelssystemet. Jag menar att detta var ett genombrott i WTO.

På samma sätt var det ett politiskt genombrott att miljöfrågorna lyftes fram i Dohadeklarationen och finns med på förhandlingsdagordningen. Genombrottet för miljöfrågorna innebär att det nu för första gången finns reella förutsättningar för WTO att bättre bidra till målet om hållbar utveckling.

Låt mig avslutningsvis säga att Dohamötet på många sätt var ett genombrott och en återupprättelse för världshandelssystemet.

Beslut om Kinas och Taiwans medlemskap var en historisk milstolpe som kommer att återverka på såväl den globala handeln och ekonomin som på stabiliteten i en av världens mest instabila regioner.

Dohaandan uttrycker den modernisering WTO genomgått, och den fick stöd av den stora gruppen av utvecklingsländer, ACP-länderna, Afrikanska Unionen och G 77. Indien och en handfull länder till var länge missnöjda, men det finns nu en balans, och det bäddade för resultat.

Därmed har WTO blivit ett bättre instrument för att styra globaliseringen, och jag har nu stora förhoppningar om vad som ska komma ut av detta. Vi har nu en möjlighet att åstadkomma förändringar och utveckling i alla länder för välstånd, för rättvisa och för en mänskligare värld. Den möjligheten ska vi inte försitta utan i stället värna tillsammans

Anf. 20 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Det var ett välkommet anförande vi kunde lyssna på här. Det innehöll väldigt mycket som vi också välkomnar, inte minst när det gäller utvecklingsländernas framtida situation och aidsproblematiken.

Men jag ska ställa en annan fråga som, även om den inte har den digniteten, ändå är tillräckligt viktig för att lyftas fram här och följas upp. Jag vet att vi tidigare har diskuterat köttbullar. Jag vet att ministern är väl medveten om Ikeas roll i det här sammanhanget. På alla Ikeavaruhus runt om i världen serverar man svenska köttbullar, men det sker inte i Norge. Norge är ju ett grannland till oss. Det ska ha sin grund i att i Norge är tullarna på importerade köttbullar mycket höga. Priset på vanliga djupfrysta blåvita köttbullar är långt över 100 kr per kilo. För att inte tala om de orimliga hinder för svenskt stål som USA har infört. Det har också bäring på den här typen av frågor. Jag skulle vilja fråga om köttbullsfrågan är löst i och med detta.

Anf. 21 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag tackar för den frågan. Det är som bekant ett område som ligger mig varmt om hjärtat. Jag tycker att det är ett bekymmer att vi i EU ofta diskuterar jordbrukspolitiken väldigt defensivt, som en fråga vi har att vara rädda för, där hela världen är emot oss och väntar på att få sälja till oss. Det är ett fundamentalt felaktigt sätt att bedöma frågan enligt min mening. Detta är en fråga där vi har mycket att vinna från svensk sida och från EU:s sida, inte minst med tanke på att vi har ett konkurrenskraftigt jordbruk, samtidigt som vi in på knuten har ett stängt och slutet land som i en sådan här förhandling kan förmås att öppna sin marknad för de kvalitetsprodukter som svenska bönder och svensk livsmedelsindustri producerar. Det faktum att det i dag är stängt för svenska bönder att sälja t.ex. köttfärs i Norge eller för svensk livsmedelsindustri att sälja köttbullar, t.ex. till restaurangen på Ikeavaruhuset i Oslo, tycker jag är en påminnelse om att vi har mycket att vinna när det gäller svenskt jordbruks möjligheter i en sådan här förhandling.

Jag räknar med att inte minst svenska gränsbygder kommer att bli en vinnare om den här förhandlingen går framåt på ett bra sätt. De kommer att få en ny, vidgad och köpstark marknad in på knuten. Åtminstone tänker jag driva förhandlingsarbetet på ett sådant sätt att de här intressena blir tillgodosedda.

Anf. 22 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Köttbullar, stål, bananer och importerade kläder – det finns många frågor som inte alltid anses vara så kundrelaterade, men som betyder så mycket för det vanliga hushållet. Jag tycker att man alltmer börjar inse vikten av handelsfrågorna. Det kan man ibland också visa genom att lyfta fram siffror. Jag har fått en uppgift om att man på UD i Australien har räknat ut att en halvering av handelshindren skulle innebära globala välfärdsvinster på sammanlagt 400 miljarder US-dollar per år. Det är en oerhörd summa.

Kan man, efter mötet i Doha, säga att det i praktiken kan komma att bli en välfärdsvinst som motsvarar något av den summan?

Anf. 23 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Det är jag helt övertygad om. Det är svårt att räkna med decimaler och precision på den här typen av förhållanden, men jag menar att om man kan minska krånglet, byråkratin och begränsningarna på det här området kommer det helt klart att leda till att vi får mer att dela på gemensamt. Detta är inte ett nollsummespel där den ena vinner och den andra förlorar, utan vi kan gemensamt få en ökad välfärd.

Ett exempel som Carina Hägg tar upp som jag tycker är korrekt och välfunnet gäller importen som fördyrar för vanliga hushåll i t.ex. Europa. Vi har gjort undersökningar av hur mycket hindren för import av barnkläder och vanliga kläder kostar för Europas barnfamiljer. Det är mycket stora belopp. Det är tusentals kronor varje år för varje familj i hela Europa som vi, enligt min mening, slösar bort på onödiga och obehövliga hinder. Ju förr de kan avskaffas, desto bättre. Tyvärr går det inte tillräckligt fort, men jag hoppas att de ändå är borta om ett par år. Det illustrerar vilka vinster vi kan göra om detta blir framgångsrikt på flera områden än kläder.

Anf. 24 LARS OHLY (v):

Fru talman! Det är trevligt att få information från handelsministern från WTO-mötet. Det är också trevligt att se den optimism som handelsministern utstrålar om framtida förändringar i riktning mot en mer rättvis värld. Jag har kanske något lättare att behärska min glädje inför resultatet. Jag tycker egentligen inte att så mycket har hänt. Det som har åstadkommits är att man har skapat förutsättningar för förändringar, men egentligen har inga reella förändringar gjorts.

Mer oreserverad glädje kan jag möjligen känna inför handläggningen av TRIPS-avtalet och den konflikt som har funnits när det gäller tillgången till läkemedel i u-länderna. Det är en framgång.

Men i övrigt finns det också anledning till oro när det gäller de fortsatta förhandlingarnas möjligheter att ge inflytande till fattiga länder. Det finns väl farhågor kring förhandlingarna om ett investeringsavtal. Jag skulle vilja säga att det finns en ganska renodlad besvikelse på många håll över de svaga skrivningar om åtagande från framför allt EU och USA när det gäller t.ex. jordbrukssubventionerna som blev resultatet. Trots allt menar jag att det finns förutsättningar för framsteg, som handelsministern så optimistiskt förutspår.

Men på en punkt är det definitivt inte så, och handelsministern var inne på det. Det handlar om arbetsvillkoren. Mänskliga rättigheter i arbetslivet är en fråga som inte har hanterats på ett seriöst sätt av WTO. Min fråga gäller EU-kommissionens agerande. Menar handelsministern att EU-kommissionen har följt beslutet från ministerrådet oktober 1999 att verka för ett permanent organ mellan WTO och ILO? Om inte, vad avser handelsministern att göra åt det?

Anf. 25 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag kan faktiskt hålla med Lars Ohly fullt ut när han säger att ingenting har hänt, utan att det är först nu som det kan börja hända

saker. Min glädje gäller inte att vi redan har åstadkommit alla dessa framsteg, utan den har en annan grund. Vi har tidigare inte ens lyckats komma så långt som till att börja den process där saker och ting kan hända. Det har rätt total paralysering, men den är nu hävd. Om den kommer att följas av positiv handlingskraft och positiva beslut vet vi faktiskt inte, men den optimism som jag redovisar beror på att jag drar den slutsatsen av den attityd, den kultur och det klimat som rådde i Doha att det nu är ett gynnsamt läge. Jag tror faktiskt att den förhandlingsprocess som vi inledde kommer att ge resultat.

Om detta är jag mycket optimistisk, men Lars Ohly har naturligtvis helt rätt i att det faktum att man beslutat sig för att börja förhandla inte i sig innebär att förhandlingarna har gått i mål. Vi ska inte ropa hej ännu – det är kanske en varning som jag ska ta till mig.

Det finns självklart också skäl för oro. Förhandlingen kan gå över styr, och den kan bli alltför långdragen. Den mycket tuffa tidtabell om tre år som vi har satt upp går kanske inte att hålla, och u-länderna kommer kanske inte att ha kapacitet att föra sin egen talan tillräckligt starkt. Men därvidlag känner jag mig faktiskt ganska lugn. U-länderna visade sig i Doha vara utomordentligt kompetenta och kraftfulla. De fördelade krafterna mellan sig och specialiserade sig på olika saker, och de hade en stark och tydlig röst i förhandlingen. På det området är jag därför mindre oroad än vad jag var tidigare. Vi fortsätter att jobba med att stärka u-ländernas kapacitet. Vi lägger om biståndet från EU och från enskilda medlemsländer, och vi bygger upp WTO:s kapacitet. Även här är jag ganska optimistisk.

Anf. 26 LARS OHLY (v):

Fru talman! Jag tycker att det var ett bra klagörande. Jag är beredd att arbeta i samma riktning som handelsministern, nämligen för att detta verkligen ska få ett genomslag i en förändring mot en rättvisare världsordning på handelsområdet.

Det tog lite tid för mig att ställa min första fråga och för handelsministern att besvara den, och därför blev min andra fråga obesvarad. Det är egentligen ett svek mot arbetstagarnas grundläggande rättigheter att i WTO:s politik inte lyfta fram mänskliga rättigheter i arbetslivet. Vi är inte anhängare av en oreglerad frihandel. Vi ser frihandeln som ett sätt att skapa rättvisa, men den måste omgärdas med vissa restriktioner. Det gäller i fråga om miljöhänsyn och i fråga om arbetstagarnas rättigheter.

Min fråga är: Menar handelsministern att EG-kommissionen har följt ministerrådets beslut om att verka för ett permanent organ mellan WTO och ILO? Om den inte har gjort det, vad avser i så fall den svenska regeringen att göra? Det är faktiskt EG-kommissionen som Sverige kan ställa till svars om förhandlingarna för EU:s del inte förs på ett riktigt sätt.

Anf. 27 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Som jag sade i min inledande information är vi besvikna över det magra resultatet på det här området. Vi har jobbat mycket aktivt i den här frågan i EU, och jag menar också att EU har jobbat aktivt i världen. Det är bara att konstatera att vi stod helt ensamma. Vi var isolerade i förhandlingen och hade inte stöd av någon. Norge uttalade sig då

och då på vår sida, men jag konstaterar att det inte var tillräckligt kraftfullt.

Vad vi måste göra är att bygga fler allianser. Vi måste försöka få fler som tror på oss och som stöder den här tanken också bland utvecklingsländerna. Jag menar att våra fackliga kamrater har en nyckelroll när det gäller att bygga upp ett sådant förtroende och ett sådant stöd. Så länge det inte finns är jag pessimistisk om möjligheterna att få till stånd en annan utveckling i den här frågan. Nu gäller det att jobba aktivt inom ILO, den internationella arbetsorganisationen, för att se till att de framsteg som görs där kan konsolideras och vidareföras och att den nya kommission som där har inrättats får bra arbetsbetingelser.

Lars Ohly frågade om vi är nöjda med hur EG-kommissionen har arbetat. De gånger då jag med egna ögon har sett hur kommissionen agerat i plenisalen i Doha och i andra sammanhang har den agerat mycket kraftfullt för EU:s gemensamma ståndpunkt i den här frågan. Jag har hört rykten om att den har varit lojare i andra sammanhang, men det är bara rykten. Jag nöjer mig för min del med att dra slutsatser av det som jag har sett själv, och det har gått väl. Jag tycker nog att den grundläggande förklaringen just var att vi stod ensamma i förhandlingarna. Den är tillräckligt stark. Jag behöver inte därtill addera någon misstänksamhet mot hur kommissionen har skött sin del av uppdraget.

Till nästa förhandling, om vi vill fortsätta att driva detta, måste vi skapa ett bredare stöd utanför EU.

Anf. 28 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag vill först bara göra den kommentaren att beslutet vid WTO-mötet var en mycket stor framgång. Man ska starta förhandlingar om ytterligare möjligheter till ökad frihandel i världen. Tidigare talare har redan markerat att en förhandlingsstart inte är något slutresultat, men starten var i sig lovande, och jag vågar säga att jag som partipolitiker kanske t.o.m. var lite mer nöjd än regeringen med en del av de resultat som kom ut i Qatar.

I vissa delar, som i te kodelen, skulle jag gärna ha sett en något snabbare avveckling av tullhindren, men jag känner till de beslut som tidigare har tagits och är mycket övertygad om att teko är en av de stora delar på frihandelsområdet som u-länderna kan dra nytta av.

Till skillnad från min kollega i bänken till höger om mig Lars Ohly tycker jag kanske att EG-kommissionen var lite för kraftfull i sitt försvar av den europeiska jordbrukspolitiken. Jag skulle gärna ha sett en väsentligt mjukare inställning med en betydligt större vilja till eftergifter mot u-länderna. För dessa är det teko och jordbruket som ger de stora exportmöjligheterna.

Patenträtten ser jag som en stor svensk fråga. Jag tycker möjligen att man i det sammanhanget skulle ha kunnat göra lite mera. Jag vill värna om u-ländernas möjligheter att få billiga mediciner för att klara sitt hälso-läge, men det gäller att följa upp reglerna, så att man inte får en parallellimport från plagiatländer av typen Brasilien och Indien tillbaka till den europeiska och den nordamerikanska marknaden som kan hota patenträtten och därmed även ett stort svenskt nationellt intresse.

När det gäller mänskliga rättigheter i arbetslivet har jag nog stått mera på u-ländernas sida, och jag tror att arbetet i det avseendet måste

föras betydligt mer på u-ländernas villkor. De måste vara med på de villkor som sätts upp, så att dessa inte uppfattas som handelshinder från i-länderna mot u-länderna och deras berättigade vilja att exportera till i-länderna.

Fru talman! Jag skulle vilja ställa tre frågor till handelsministern.

För det första: Är handelsministern beredd att vidta åtgärder inom patenträtten både för att stärka u-ländernas möjligheter att få billig medicin och för att förhindra parallellimport som kan hota forskningen?

För det andra: Är handelsministern beredd till ytterligare åtgärder för att försöka avreglera jordbruket och öka frihandeln?

För det tredje: Hur mycket är handelsministern beredd att gå bröstgänges till väga när det gäller arbetsvillkoren och u-länderna?

Anf. 29 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Det var tre för mig ganska enkla frågor. Jag uppfattade Per Westerbergs hela inlägg som ett starkt stöd för det förhandlingsarbete som regeringen har bedrivit och som ett uttryck för den samsyn som vi har i Sveriges riksdag. De frågor där vi har olika åsikter är väldigt få, och det tycker jag är mycket glädjande. Jag konstaterar att det har varit en styrka för Sverige i förberedelserna för förhandlingar att vi i EU-kretsen har kunnat uppträda med en kraft och en auktoritet som inte hade varit möjligt om vi hade haft en starkt splittrad partiopinion i Sverige. Det är viktigt att ha detta perspektiv klart för sig.

Vad gäller de frågor som Per Westerberg ställer om patenträtten tycker jag att vi har ungefär samma syn. Min uppfattning är i alla fall den att det är viktigt att vi säkerställer u-ländernas tillgång också till nya patent-skyddade dyra läkemedel i situationer som t.ex. i Sydafrika när det gäller aids. Men detta förutsätter att de billiga mediciner som säljs där inte underminerar möjligheterna till finansiering av forskning genom uttagande av priser på det sätt som vi är vana vid i EU, USA och Japan och i andra delar av världen som kan betala för sig.

Detta hänger ihop, och det arbetar vi för. Så är beslutet formulerat, och nu gäller det att fylla det med ett konkret innehåll. Det jobbar vi för.

Vad gäller jordbruket är det ingen hemlighet att Sverige gärna vill gå längre när det gäller att avreglera jordbruket. Problemet finns inte i Sverige eller ens i Nordeuropa. Problemet ligger någon annanstans.

Vad gäller arbetsvillkoren vill vi inte gå bröstgänges till väga. Vi vill inte tvinga på någon åtgärder som kan upplevas som protektionistiska. Vi tycker att också handelssystemets kapacitet ska kunna tas i anspråk för att fästa uppmärksamhet på vad vi kan göra för att lindra problem med barnarbete, slavarbete, förbud mot facklig organisering och annat också i fattiga länder. Men bröstgänges ska vi inte gå till väga, utan med mjukare metoder.

Anf. 30 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! När det gäller arbetsvillkoren, inte minst i u-länderna, delar jag självklart uppfattningen att man inte ska gå bröstgänges till väga. Jag tycker faktiskt att det blev en bra skrivning i det slutdokument som kom från Qatar. Det var u-länderna som i praktiken fick diktera hur långt man var beredd att gå, och jag tror att det är på den vägen man ska vandra.

Prot. 2001/02:35
27 november

*Information från
regeringen*

När det gäller jordbruket har vi en ganska god konsensus i Sverige om att vi vill gå längre. Frågan är hur mycket vi är beredda att driva på inom EU-gruppen för detta.

När det gäller patenträtten är jag ense med ministern när det gäller försörjningen till u-länderna. Min oro gäller snarast de länder som har produktionskapacitet att plagiera läkemedel, t.ex. Brasilien och Indien, och som var de mest angelägna att få just de här skrivningarna. Man kan naturligtvis vara lite orolig för att de inte kommer att respektera patenträtten, utan vi kan riskera parallellimport. Det är därför jag efterlyser aktivitet här, så att vi inte får det, eftersom det kan slå sönder forskningen. Jag medger gärna att det kan vara ett problem när vi själva har bejakat parallellimport när det gäller märkesskyddet och en del andra frågor.

Anf. 31 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag menar att det vi har gjort på det här området är att värna patenträtten och upphovsrätten. Vad jag ser framför mig är att om vi tillämpar upphovsrätten så strikt och så okänsligt så att opinionen, inte bara i världen i stort utan också i våra egna länder, vänder ryggen åt hela systemet därför att det upplevs som omänskligt, då kan inte det här systemet upprätthållas över huvud taget. Och eftersom jag menar att upphovsrätten är grundläggande för möjligheterna till framsteg, inte minst i den kunskapsbaserade ekonomi som vi är på väg in i, så är detta en huvuduppgift för mig.

Det är inte bara en fråga om vad som är rätt och riktigt och vad som är humant och mänskligt. Det är också en fråga om t.ex. läkemedelsindustrins egenintresse. Här råkar de gå hand i hand, enligt mitt sätt att se det. Att vi från t.ex. svensk sida skulle börja parallellimportera piratkopierade patentbelagda läkemedel från Indien eller Brasilien betraktar jag som uteslutet, och jag betraktar det som uteslutet också vad gäller övriga Europa och den utvecklade delen av världen. Vi har en bra kontroll av detta genom att vi har försäkringssystem där varje preparat ska godkännas, så jag ser inte risken som så stor. Men detta är ett område som ingår i det här paketet och som måste följas.

Jag kan också berätta att jag har diskuterat den uppgörelse som har träffats i Doha med representanter för den svenska läkemedelsindustrin, och jag uppfattar deras attityd som väldigt lik min. Deras oro på det här området är ganska begränsad. De tycker tvärtom att det här var en rätt bra uppgörelse, som det nu blev till slut.

Anf. 32 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Jag önskar ett förtydligande kring miljöfrågorna. Som jag uppfattar det har man tagit in överläggningar om förhållandet mellan internationella miljöavtal och WTO-reglerna. Å ena sidan kan det leda till att WTO kan förändra eller slå sönder befintliga miljöavtal; å andra sidan tydliggör det att WTO inte är överordnat och får lägga sig i hur miljöproblemen ska lösas. Det kan ju tolkas i två riktningar. Ett exempel är vad som kan hända om det blir tvister om Kyotoavtalet, där USA inte är med. Av formuleringarna i Dohadeklarationen framgår inte vem som är överordnad den andre. Kan handelsministern på den punkten göra ett förtydligande: Vem är överordnad vem i exempelvis denna fråga?

Min andra fråga är denna: Vi ska väl utgå ifrån att det inte ska behöva bli tvister, men vem är det som ska avgöra tvister i miljöfrågor i WTO: en särskild panel med sakkunniga och med någon tredje part som ordförande, eller ska tvisterna lösas på ett annat sätt?

Prot. 2001/02:35
27 november

*Information från
regeringen*

Anf. 33 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag tackar för möjligheten att få klargöra lite vad vi har kommit överens om i Doha vad gäller miljöområdet. Även här gäller det som vi har konstaterat tidigare: Vi har enats om att börja en förhandling, och vi har enats om att i den förhandlingen ska miljöfrågorna ingå. Hur förhandlingen sedan ska sluta; vad den ska leda fram till och hur dess mer precisa innehåll kommer att bli vet vi inte i dag.

Vad som har varit viktigt för oss är att få ett genombrott för principen att vi som sysslar med handelsfrågor inte kan vända ryggen åt den här viktiga politiska uppgiften och att vi behöver förtydliga och klarlägga mycket på det här området. Det är det vi vill göra genom förhandlingar och inte som hittills, genom att oklarheter har skingrats genom att jurister i en tvistlösningspanel har bestämt vad som ska gälla, och ibland har de hamnat si och ibland så. Vi vill hellre att valda politiker med politiskt mandat bestämmer hur de vill ha det och skriver tydliga regler som klargör detta.

Från svensk sida kommer vi i den förhandlingen att ha uppfattningen att de överenskommelser vi har träffat inom ramen för t.ex. FN, eller andra breda forum där regeringar har kommit överens, ska ha en högre legitimitet och större kraft än vad vi som handelsministrar i olika tidsperioder har kommit överens om inom ramen för GATT eller WTO. Men som sagt: Det är i de här förhandlingarna vi ska precisera hur det ska gå till och hur de olika avvägningarna ska göras. Men detta är den svenska positionen i de förhandlingarna.

Sedan kan jag också bekräfta att om länder har kommit överens om en miljökonvention så är det svårt att i WTO bestämma vad som ska gälla för dem som inte är med i den här konventionen. De som har valt att stå utanför t.ex. Kyotoprotokollet kan ju inte i WTO genom sin aktiva röst förväntas stödja att Kyotoprotokollet ska gälla bakvägen för WTO-medlemmar. Det är svårt för oss att driva den linjen, även om vi gärna skulle vilja se det resultatet.

Anf. 34 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att vi från Folkpartiets sida naturligtvis är mycket glada för att det kom till en uppgörelse. Vi är också glada över att handelsministern har drivit de här frågorna på ett så pass framgångsrikt sätt som det ändå blev. Även om vi inte har sett det med egna ögon är vi säkra på att det har varit ett väl genomfört arbete.

Problemet är ju då, som vi har hört, egentligen inte den svenska linjen, även om vi i Folkpartiet tycker att man borde vara ännu mer offensiv på jordbruksområdet, utan det är ju de andra kollegerna i EU.

Jag vill instämma i att nästan det bästa med det här mötet var att u-länderna får tillgång till billiga läkemedel och att Kina, världens största och blodigaste kommunistdiktatur, nu är med. Därmed kommer vi att ytterligare bryta väg för en demokratisering av Kina, och vi måste ändå

påpeka vilken stor framgång det är. En mycket stor grupp människor på vår jord tar ytterligare ett steg bort från kommunistisk diktatur.

Nackdelarna, eller det dåliga, var ju att man inte alls kom så långt som man borde inom jordbrukspolitiken, och att EU verkligen agerar bromskloss. För de andra EU-länderna var det uppenbarligen viktigare att fortsätta med sin egen överproduktion än att minska undernäringen på vår jord, och det tycker jag är skandalöst. Exportsubventionerna från väst överskrider ju Afrikas BNP, och hur man med högburet huvud kan gå ut från lokalen efter något sådant begriper jag inte.

Den fråga jag då skulle vilja ställa till Leif Pagrotsky är följande: Nu har man ändå så att säga öppnat dörren för att ta i de här frågorna. Hur avser Leif Pagrotsky och den svenska regeringen agera *inom* EU för att skynda på och förstärka den här processen mot ett avreglerat jordbruk under de närmaste åren?

Anf. 35 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Karin Pilsäter för de vänliga orden om hur vi har bedrivit förhandlingarna. Jag kan också konstatera att ingenting skiljer Karin Pilsäters åsikter om jordbrukspolitiken och betydelsen av Kinas inträde i organisationen från mina åsikter, såvitt jag kunde höra i inlägget nu i alla fall, inte minst vad gäller hur Kina självt kommer att påverkas av att nu inlemmas i den typ av rättsordning som det här handlar om och den ökade mängd kontakter med omvärlden som Kina kommer att utsättas för. Det tror jag kommer att vara hävstänger för en mer positiv utveckling också vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter i Kina, inte minst etablerandet av principen om att man är lika inför lagen och att det inte spelar någon roll om man är stor eller liten. Här är det objektiva grunder och allas lika rätt som gäller. Det är en princip som inte kan göras halvt i det ekonomiska livet. Är den väl etablerad och accepterad har den en kraft att sprida sig i det omgivande samhället. Det är i alla fall min övertygelse.

Vi kommer under de kommande åren självklart att driva på i EU för att vi ska få en bättre jordbrukspolitik. Vi gör det inte enbart av handelspolitiska skäl, utan jordbrukspolitikens egen logik är sådan att den måste reformeras, och den kommer att reformeras. Jag vet att Sveriges jordbruksminister i jordbruksministerkretsen anses vara en ytterlighetspolitiker vad gäller den här frågan. Det tycker jag är en komplimang som hon bör slicka i sig. Jag försöker spela ungefär samma roll i handelsministerkretsen. Jag diskuterar gärna i EU-nämnden och i andra sammanhang löpande hur vi ska lägga upp taktiken i dessa frågor.

Anf. 36 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Handelsministern sade tidigare att det inte gick att bygga några allianser kring arbetsvillkoren och att det var svårt att göra det kring miljöfrågorna. Jag tror att det kan bero på en befogad misstänksamhet från andra länder mot vad man egentligen är ute efter från den rika världens sida. Man har sedan tidigare alltför gott om erfarenheter av att solidaritet har en annan innebörd än vad som kanske borde ligga bakom den.

Ett sätt – om jag i stället för att ställa en fråga får komma med ett förslag – att kunna bygga allianser och få en större förståelse för arbetet i

miljöfrågor och mänskliga rättigheter i arbetslivet vore just om EU-länderna kunde förstå att göra kopplingen till att föregå med gott exempel vad gäller att själva åta sig att på ett helt annat sätt ta itu med avregleringen av jordbruksprotektionismen, så att man visar människor i den fattiga världen att de inte behöver tro att det i bästa fall är det bästa som blir det godas fiende men i sämsta fall bara förtäckt protektionism.

Prot. 2001/02:35
27 november

*Information från
regeringen*

Anf. 37 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag önskar att EU ville bedriva en sådan politik, att med egna exempel gå före och visa vägen. Tyvärr har några års arbete som handelsminister gjort att jag är pessimistisk när det gäller möjligheten att det ska bli på det viset. Jag tror att den viktigaste drivkraften för EU:s jordbrukspolitik är finansministrarnas snålhet med pengarna och konsumenternas missnöje med resultatet av jordbrukspolitiken vad gäller livsmedlens kvalitet och säkerhet. U-ländernas rösträtt vid EU:s rådsbord är tyvärr i denna fråga ganska svag, även om vi är några länder som försöker ge röst också åt deras argument.

Dessutom tror jag att det är viktigt att avregleringen, när den sker – den kommer att ske även om vi inte vet hur långt den kommer att kunna drivas – kommer att utformas så att den öppnar vår marknad för produkter från u-länderna. Den får inte utformas på ett sådant sätt att det blir amerikanska industribönder som tar över hela den marknad som öppnas. Det är viktigt att det sker på motsvarande sätt också i andra utvecklade industriländer, så att subventionsgraden minskar också i USA samtidigt. Annars vinner de fattiga ländernas bönder väldigt lite på att vi öppnar vår marknad.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellationerna 2001/02:60 och 64 om arbetsmarknadspolitik

*Svar på
interpellationer*

Anf. 38 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Patrik Norinder har frågat mig vad regeringen tänker ta för initiativ för att bryta den regionala tudelningen av arbetsmarknaden. Kent Olsson har frågat mig vilka initiativ regeringen kommer att ta för att öka arbetslösa människors möjligheter att finna nya arbeten. De två interpellationerna hör ihop, och jag vill därför ge dem ett gemensamt svar.

I interpellationerna målas svarta bilder. Regeringen tar, vill jag påstå här, de negativa tecknen på stort allvar. Men jag vill nyansera verklighetsbeskrivningen.

Enligt de senaste tillgängliga siffrorna från SCB:s arbetskraftsundersökning var antalet sysselsatta i oktober 4 222 000. Det är en ökning med 40 000 jämfört med samma månad föregående år. Den öppna arbetslösheten var i oktober 4,0 %. Det är samma siffra som motsvarande månad förra året.

Patrik Norinder och Kent Olsson anser att regeringen för en passiv politik. Jag delar inte denna uppfattning. Regeringen har beslutat om

eller har beredskap för att vidta ett antal åtgärder i syfte att stödja en fortsatt god utveckling på arbetsmarknaden.

Den goda utvecklingen på arbetsmarknaden under början av året gjorde att regeringen i samband med den ekonomiska vårpropositionen ställde 343 miljoner kronor av Arbetsmarknadsverkets programmedel till regeringens förfogande.

Regeringen har nu beredskap för att låta Arbetsmarknadsverket disponera dessa pengar. Pengarna gör det möjligt att med kort varsel öka antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program.

Enligt kommunernas prognoser räknar man med att redan vid nuvarande nivå på statliga bidrag och ekonomisk utveckling ha 11 000 fler sysselsatta vid utgången av år 2003 än man har nu. Om dessa framtida rekryteringsbehov tillgodoses redan nu ökar kvaliteten i skola, vård och omsorg samtidigt som en försämrad arbetsmarknad motverkas.

Regeringen har därför för avsikt att återkomma till riksdagen med förslag om att kommuner och landsting ska få nedsatta arbetsgivaravgifter under år 2002 för att göra det möjligt att tidigarelägga rekryteringar.

Under hösten har ett stort antal varsel om uppsägningar lagts inom elektronikindustrin. Regeringen har mot denna bakgrund sett behov av ett samlat grepp för att stödja drabbade orter.

Regeringen har givit ett uppdrag åt Arbetsmarknadsstyrelsen att etablera en operativ grupp för att möta större varsel. Gruppens uppgifter är att tillse att berörda arbetsförmedlingar har nödvändig bemanning, kompetens och resurser.

Gruppen ska också tillse att de arbetsmarknadspolitiska insatserna samverkar väl med de näringspolitiska, regionalpolitiska och utbildningspolitiska insatserna för att få till stånd en tillväxt av nya arbetstillfällen på drabbade orter.

Jag vill också påminna om att arbetsmarknadspolitiken inte är det enda verktyg som kan användas för att bidra till en god sysselsättningsutveckling i alla delar av landet även under sviktande konjunktur.

Under hösten har regeringen lagt fram propositioner inom såväl regional- som transportpolitiken. Jag går inte in på enskilda åtgärder, men jag vill nämna några siffror.

Satsningarna på transportsystemens infrastruktur omfattar ytterligare 12 miljarder kronor under perioden 2002–2004. Regeringen satsar 600 miljoner kronor för att utvidga den generella nedsättningen av socialavgifter för företag inom stödområde A från 5 till 15 % av lönesumman. Återflödet till Sverige från EU:s strukturfonder uppgår till omkring 19 miljarder kronor under perioden 2000–2006. Tillsammans med offentlig och privat medfinansiering växlas beloppet upp till omkring 60 miljarder kronor. Satsningarna är främst inriktade mot näringslivsutveckling, infrastrukturutbyggnad och kompetensutveckling.

Till sist vill jag tacka Patrik Norinder och Kent Olsson för deras intresse för aktiv arbetsmarknadspolitik, och jag hoppas att mitt svar visar att regeringen arbetar såväl långsiktigt som kortsiktigt med arbetsmarknadspolitiken.

Anf. 39 PATRIK NORINDER (m):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Dock bekymrar mig svaret något. Den nyansering av verklighetsbeskrivningen som statsrådet

gör tycker jag har en svag koppling till de kommande prognoserna för arbetsmarknaden och effekten på sysselsättningen i stora delar av landet.

Statsrådet framhäver att landets öppna arbetslöshet är densamma som förra året vid denna tid. Men verkligheten rymmer betydligt dystrare utsikter. Antalet arbetslösa har ökat med ½ % sedan förra året. Hittills i år har 53 000 människor varslats. Bara i oktober varslades 9 000 personer. Vid en jämförelse med oktober förra året har varslen ökat med 169 %. Det här tycks inte bekymra statsrådet nämnvärt, även om han påstår att han tar de negativa tecknen på allvar.

Verkstadsindustrin, t.ex., räknar med en minskning av antalet anställda med 2 % i år. Samma prognos gäller även för nästa år. EU-kommissionen spår en tillväxt för Sverige på 1,6 %. Jämför man med regeringens höstbudget där ekonomin antas växa med 2,4 % är det en rätt stor skillnad.

Det är dystra siffror. Tyvärr kommer den tudelning som vi har på den svenska arbetsmarknaden att förstärkas. Det är i de små orterna som antalet arbetstillfällen minskar, det är inte i storstäderna. I mitt eget hemlän, Gävleborg, har länsarbetsnämnden reviderat sina prognoser från i våras. I stället för en ökning av sysselsättningen bedömer man nu att den kommer att minska med nästan 1 % till nästa höst.

I Gävle varslades 200 personer på Ericsson, och i Söderhamn 100 personer på Flextronics – detta i ett läge när Gävleborg har landets näst högsta arbetslöshet. Gävleborg har 6 % öppen arbetslöshet och 4 % i åtgärder, alltså en arbetslöshet på 10 %. Så är verkligheten. Inför detta står regeringen tämligen handfallen.

Om jag har förstått saken rätt är statsrådets recept att låta kommuner och landsting betala nedsatta arbetsgivaravgifter. Det är rätt upprörande att ytterligare försvåra för den enskilda sektorn att utvecklas. Hur ska den ha möjlighet att konkurrera på likvärdiga villkor med en sådan politik? Tror verkligen statsrådet att den kommer att motverka tudelningen på den svenska arbetsmarknaden? Jag kan inte se annat än att den ytterligare kommer att förstärkas med det receptet.

Nästa åtgärd som statsrådet föreslog var att man skulle tillsätta en operativ grupp med det något underliga uppdraget att tillse att berörda arbetsförmedlingar har nödvändig bemanning, kompetens och resurser. Anser statsrådet inte att arbetsförmedlingarna klarar sina arbetsuppgifter? Varför har detta i så fall inte åtgärdats tidigare? Man har haft två mandatperioder på sig att göra det – sju år. Det verkar på mig som att dessa åtgärder inte kommer att leda någonvart.

Gruppen ska vidare tillse att de arbetsmarknadspolitiska insatserna ska samverka med de näringspolitiska insatserna. Först sjesätter regeringen tillväxtavtal med buller och bång. Sedan ska man utse en s.k. operativ grupp som har i princip samma utgångspunkt, att få olika saker och åtgärder att samverka. Anser statsrådet att tillväxtavtalen var ett misslyckande? Men, som vanligt, när det gäller Näringsdepartementets domäner blir det nog mycket skrik för lite ull.

Jag vill fråga statsrådet: Hur många arbetslösa personer, heltid och deltid, anser statsrådet att det finns?

Prot. 2001/02:35
27 november

Svar på
interpellationer

Anf. 40 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Jag vill också börja med att tacka statsrådet för svaret och för vänligheten att kommentera att även vi är intresserade av den aktiva arbetsmarknadspolitiken. Mitt intresse är dock inte i första hand en aktiv arbetsmarknadspolitik, utan det är en politik för att se till att det skapas fler jobb i Sverige genom t.ex. sänkta skatter, borttagande av regler som förhindrar jobb osv. Jag hade väntat att ministern skulle säga någonting om detta. Min fråga löd: Hur kommer det till stånd fler jobb? Men ministern talar om AMS och olika typer av beredskapsåtgärder, men han säger ingenting om hur man ska kunna förbättra för företag så att fler jobb ska kunna skapas.

Vi vet att näringsministern har mycket att göra. Han ska ju syssla med IT. Vi ska få nya vägar. Han ska bedriva näringspolitik, sjöfartspolitik osv. Det är möjligt att det blir lite för lite tid över för ministern att hänga med när det gäller arbetsmarknadsfrågorna. Svaret innehåller inte så många nyheter med tanke på den situation som vi befinner oss i.

Sedan säger ministern att vi svartmålar. Men vad innebär svartmåling? Vi talar om hur verkligheten ser ut. Jag sade i en interpellationsdebatt med ministern förra veckan att det fanns 175 000 officiellt arbetslösa och 111 000 personer i arbetsmarknadsåtgärder. Det blir en sammanlagd officiell arbetslöshet på 286 000 personer. Det finns 131 000 personer som är latent arbetssökande. De arbetslösa inom Kunskapslyftet uppgår till 40 000. Det finns också 259 000 personer som är undersysselsatta. Det blir sammantaget 716 800 personer, eller 15,7 %. Detta är människor som står utanför arbetsmarknaden.

Vi kan också notera – vilket Patrik Norinder var inne på – att vi är på väg att få en tudelning av Sverige. Arbetslösheten i Norrbottens län, där ministern tidigare var landshövding, är fyra gånger högre än vad den är i Stockholm. När det gäller arbetslösheten i Europa ligger vi ungefär i mitten. Antalet förtidspensionerade ökar.

LO säger i en rapport att alla behövs. Ju fler inom ett begränsat område som är arbetslösa, desto fler är också förtidspensionerade. LO:s slutsats är att förtidspensionering till betydande del kan betecknas som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd, särskilt bland människor i hög ålder. Jag vet inte om ministern anser att LO på något sätt svartmålar.

I den här boken som jag håller upp står det om hur det ser ut inom verkstadsindustrin, vilket också Patrik Norinder var inne på. En rubrik i boken lyder: Nedgången fördjupas. Det gäller både Sverige och andra länder.

Jag vill fråga ministern med utgångspunkt från den här statistiken: Anser ministern att det enbart är den öppna arbetslösheten som är intressant och som ska räknas? Hur omfattande anser statsrådet att den verkliga arbetslösheten är?

Eftersom vi hela tiden håller på att diskutera siffror undrar jag: Anser ministern att arbetslösheten är 4 %, eller anser ministern att den ligger kring 15 %, som jag talade om. Det är klart att det är frustrerande för människor att höra dessa olika siffror. För mig omfattar arbetslösheten de som står utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Men det skulle vara oerhört intressant att höra hur stor ministern anser att den verkliga arbetslösheten är.

Anf. 41 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att det är mycket bra att Patrik Norinder och Kent Olsson intresserar sig för arbetsmarknadspolitik och att de efterlyser flera aktiva åtgärder. Detta är en förändring, då man från moderaterna oftast – och senast med anledning av budgetpropositionen – motionerat om att man ska lägga ned arbetsmarknadspolitiken och Arbetsmarknadsverket. Man vill skära bort 10 miljarder. Samtidigt står ni här och säger: Vad gör regeringen? Varför vidtar man inte fler åtgärder?

Sedan konstaterar jag att regeringen har förtroende för hur SCB mäter arbetslösheten. Jag tror att SCB gör det bättre än vad man gör på Moderaternas kansli. I oktober var siffrorna 175 000 öppet arbetslösa och 106 000 personer i olika program – i dag är det 111 000 personer i programmen.

Siffran 700 000, som nämns av er moderater, måste jag säga är en mycket tendentiös användning av statistiken.

För det första: Moderaterna lägger till 107 000 latent arbetssökande. Dessa personer står utanför arbetsmarknaden och har i AKU uppgivit att de skulle kunna ta ett arbete. Hur många som verkligen skulle göra det vet man faktiskt inte.

För det andra: Moderaterna lägger till 40 000 arbetslösa deltagare i Kunskapslyftet. Siffran kommer inte från AKU utan är en uppskattning från AMS och Skolverket. Många av dessa 40 000 är dubbelräknade genom att de samtidigt till AKU uppgivit att de är latent arbetssökande eller undersysselsatta.

För det tredje: Moderaterna lägger till 224 000 undersysselsatta. Undersysselsatta innebär att de i AKU uppgivit att de vill öka sin arbetstid med tolv timmar eller mer per vecka. Att addera denna kategori till det övriga och kalla resultatet verkligt arbetslösa är faktiskt milt uttryckt nonsens, för att använda ett uttryck som jag tycker passar bra just här.

Om vi går tillbaka till den moderata politiken, som fördes innan Socialdemokraterna tog över regeringsmakten, kan jag göra en utläggning om hur den misslyckades, hur vi har fått halvera arbetslösheten och hur ni med olika generella åtgärder trodde att ni skulle fixa detta. Det var inte speciellt framgångsrikt. Med er metod att räkna var väl arbetslösheten uppe i 20–25 %.

Anf. 42 PATRIK NORINDER (m):

Fru talman! Jag vet inte om statsrådet var så ivrigt upptagen av att tala med sin handläggare att han inte riktigt lyssnade på vad vi sade.

Det är inte fler åtgärder som vi efterlyser. Kent Olsson och jag själv efterlyser helt andra åtgärder. Vi anser att det är de strukturella problemen som Sverige bör ta itu med.

Vi har världens högsta skattetryck. EU-kommissionen har påpekat att just skattetrycket bör sänkas, särskilt för låginkomsttagarna.

Vi har dåliga förutsättningar för företagen. Och vi har en rigid arbetsmarknadslagstiftning.

Om man inte gör förändringar på dessa områden kommer inte den tumdelning på den svenska arbetsmarknaden som jag talar om att kunna förändras. Det gäller att skapa ett arbetsklimat och ett samhällsklimat som stimulerar arbete och kunskap. Det ska alltid löna sig att arbeta och att driva företag.

Det är dessa åtgärder som vi efterlyser, statsrådet, inte fler åtgärder. Jag trodde att Socialdemokraterna och regeringen borde ha lärt sig att det inte är konstlade åtgärder som gör att vi skapar välstånd i detta land. Framför allt gäller det att inte ge kommuner och landsting mera pengar – den här gången i form av sänkta sociala avgifter – så att de konkurrerar ut de enskilda företagen. Vi anser att det är helt andra åtgärder som bör komma till.

Men nu har statsrådet möjlighet att tala om för oss vilka strukturella förändringar som bör tillkomma i Sverige för att vi ska förbättra förutsättningarna för företag. Då tänker jag speciellt på företagen utanför storstadsregionerna, de företag och de regioner som har det så utomordentligt svårt. Statsrådet och jag representerar ju två olika län, men dessa län har den högsta arbetslösheten i Sverige. Statsrådet borde väl känna till de svårigheter som finns och borde kunna komma med bättre åtgärder än de som har föreslagits. Jag vore tacksam om statsrådet nu berättade för mig vad han tänker göra för att förbättra förutsättningarna.

Men vad jag förstod av statsrådets svar och också av det han sade nyss är det tydligen bara de öppet arbetslösa och de som är i åtgärder som regeringen intresserar sig för, inte alla de andra människor som är utanför arbetsmarknaden. Arbetslösheten hamnar någonstans i häradet 6,5–7 % med det sätt som statsrådet räknar, och det är långt ifrån de 4 % som regeringen skryter med att man har uppnått. Situationen förvärras nu allteftersom, och den kommer att förvärras. Regeringen verkar stå handfallen inför den nya utsikten.

Jag är som sagt tacksam om statsrådet berättar för mig vilka strukturella förändringar man tänker vidta för att förbättra för företagsamheten här i Sverige.

Anf. 43 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Det blir en lite märklig interpellationsdebatt. Vi ställer frågor till ministern, men ministerns svarar inte på frågorna utan ägnar sig i stället åt att angripa oss och säga att vi räknar statistik felaktigt. Det var ett lite märkligt angrepp.

Jag noterade att 40 000 i Kunskapslyftet är en uppskattning gjord av AMS, samma AMS som ministern för en stund sedan berömde för att man där är så duktiga. Han skällde på oss och sade att vi vill lägga ned AMS. Det är riktigt. Där har ministern helt rätt. Vi från moderat sida vill lägga ned AMS. Vi tycker nämligen inte att AMS presterar det som man har rätt att begära av en sådan organisation med så mycket pengar. Den är en koloss på lerfötter, och den vill vi lägga ned.

I nästa mening sade ministern att det är Moderaternas kansli som har presenterat siffrorna, som också finns hos SCB. Kommer de från Moderaternas kansli eller från SCB? Det är klart att de siffror som Moderaternas kansli har kommer från SCB.

Näringsministern säger att 700 000 är en tendentiös siffra. Det är möjligt att ministern uppfattar detta som en tendentiös siffra. Men för oss är det ingen tendentiös siffra. Det är faktiskt de människor som står utanför arbetsmarknaden. Undersysselsatta vill öka sin arbetstid, sade ministern. Är det då inte att stå utanför en del av arbetsmarknaden? Latent arbetssökande vill öka sin arbetstid, sade ministern. Är detta inte att stå utanför arbetsmarknaden? Vad är då att stå utanför arbetsmarknaden?

Sedan säger också ministern att aktivitetsgarantin är en viktig del av den nya arbetsmarknadspolitiken. Det är uppenbart att ministern inte har frågat de arbetslösa som har aktivitetsgaranti. Jag kunde inte drömma om att börja på dagis vid 60 års ålder, säger Barbro från Stockholm om aktivitetsgarantin, enligt Expressen.

På partistämman nyligen sade Kent Andersson från Skåne följande: Vissa räknas inte som arbetslösa. De har inte haft ett arbete på länge, men räknas ändå inte med dagens regler som arbetslösa. Det är uppenbarligen så att när ministern för sin statistik går den inte fram till oss. Tydligt går den inte ens fram till ministrernas medlemmar på partistämman eftersom de tycker att detta inte är arbete. Det är lite skrämmande, tycker jag.

Jag förstår att ministern vill dölja de verkliga siffrorna och inte tala om hur det är. Han borde ändå kunna säga att dessa siffror visar att man har misslyckats med den aktiva arbetsmarknadspolitiken och med att få människor i jobb. Det sägs inte heller ett ord om hur man ska komma i gång för att få fler i arbete, inte ett ord om vilka förändringar man vill göra i arbetsmarknadspolitiken. Det enda som sägs är att man ska sänka arbetsgivaravgiften inom landsting och kommuner och därmed få en snedvriden konkurrens på detta område.

Låt mig till sist i detta anförande ytterligare en gång ställa mina två frågor till ministern: Hur omfattande är den verkliga arbetslösheten? Är det endast den öppna arbetslösheten som är intressant? Det vore faktiskt intressant att få svar på dessa frågor av ministern, eftersom vi hela tiden talar om olika siffror. Jag hävdar att arbetslösheten rör sig kring 15 %. Hur hög är arbetslösheten enligt ministern? Kunde vi få ett svar på det, vore vi mycket tacksamma.

Anf. 44 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Det är som jag sade i förra interpellationsdebatten om samma fråga, att man upplever någon form av déjà vu.

När jag började som minister var det samma interpellanter som ondgjorde sig över socialdemokratins dåliga arbetsmarknadspolitik. Under tiden från då till nu har vi halverat arbetslösheten.

Om vi tittar på vad som har hänt när det gäller näringsklimatet så kan jag återropa OECD och andra auktoriteter på området som anser att vi har ett mycket bra näringslivsklimat i Sverige. Vi ligger etta när det gäller innovationsklimatet, före USA och därefter Finland. Man kan tycka att det inte är så märkvärdigt, men det är faktiskt ganska bra.

När det gäller entreprenörskap så finns vi också bland de länder som ligger i framkanten. När vi mäter sådant som har att göra med det som allmänt kallas för företagsklimat så är det faktiskt väldigt bra. Vi har också gjort en hel del inom detta område.

Vi har en öppen arbetslöshet på 4 %. Antalet personer som är öppet arbetslösa tillsammans med dem som befinner sig i åtgärder uppgår till 286 000. Jag ska återkomma till det exakta procenttalet.

Jag menar att det sätt som ni använder statistiken nästan är bedrägligt. Ni slänger ur er siffran 700 000, ni adderar, ni dubbelräknar, och sedan försöker ni också att vara seriösa och tala om hur det är.

Om vi nu ska hantera detta, och om vi ska se vilka åtgärder som vi ska vidta – såväl strukturella åtgärder som andra – kan man inte komma

ifrån att vi bör hålla oss till den statistik som är vedertagen och som våra myndigheter, i detta fall SCB, använder.

Sedan vill jag ta upp olika åtgärder. Jag vill börja med att säga vi, när det gäller frågan om 1 % sänkning av arbetsgivaravgifterna på det primärkommunala och landstingskommunala området, vet att man har stora behov av att öka antalet anställda inom den offentliga sektorn. Vi vet det. Då är tanken helt enkelt att vi vidtar denna åtgärd, dels att man gör en sänkning med 1 % av arbetsgivaravgiften, dels att man drar av hela arbetsgivaravgiften när det anställs fler. Tanken där är att vi ska försöka tidigarelägga detta. Det tycker jag är ganska begåvat. Och det finns väldigt stora behov.

Om vi tittar hur det ser ut i Norrbotten och i andra områden, framför allt i inlandet i Norrland, så är det största problemet helt enkelt att man inte får folk till den offentliga tjänsteproduktionen. Därför vidtar vi denna åtgärd. Och jag tycker faktiskt att det är minst sagt begåvat. Vi vidtar även en hel del andra åtgärder som handlar om olika utvecklingsprogram. Det handlar om att främja och utveckla entreprenörskap och innovationssystem. Det handlar om sådant som har med kluster att göra. Det handlar om rörlighetsstimulanser, där vi har tillsatt en utredning. Och det handlar om det som har nämnts tidigare om att vi sänker arbetsgivaravgifterna i stödområde A.

Jag menar att vi hittills faktiskt har haft kontroll över denna situation. Den öppna arbetslösheten är 4 %, och sedan har vi en mängd åtgärder. I t.ex. Norrbotten som nämdes här har vi mer än halverat arbetslösheten under dessa tre år. Det är inte dåligt.

Anf. 45 PATRIK NORINDER (m):

Fru talman! När man slår ihop två interpellationer så växlar tyvärr samtalet mellan olika områden och spänner över ett lite större område än vad som kanske är nyttigt i debatten. Vi har inte fått något större tillfälle att debattera just tudelningen, vilket jag skulle vilja göra.

Statsrådet slutade sitt anförande med att säga att man har halverat arbetslösheten. I dag har Norrbotten en sammanlagd arbetslöshet på 12 % om man räknar med den öppna arbetslösheten och dem som befinner sig i åtgärder. Den öppna arbetslösheten är 6,5 % och 5,6 % finns i program, om statsrådet inte kände till det. Vi kan nog därför diskutera hur en halvering har gått till.

Statsrådet sade att det var en déjà vu-upplevelse, att han har upplevt det här tidigare. Det stämmer. Vi har debatterat och diskuterat arbetsmarknadspolitik tidigare. Men under den period som har gått så har det inte hänt någonting. Vi har fortfarande ett bekymmersamt läge på arbetsmarknaden i Sverige. Regeringen har ju inte åtgärdat de strukturella förändringar som både näringsliv och fackliga organisationer vill. Och man har inte gjort någonting för att sänka skattetrycket. T.o.m. kommissionen rekommenderar Sverige att markant minska skattetrycket på arbete, framför allt för låga löner, samt att fortsätta att reformera skatte- och bidragssystemet för att förbättra incitamenten för arbete. Regeringen gör ju ingenting. Och vi kommer troligen att få debattera arbetslöshet och sysselsättning många gånger till.

Jag vill tacka statsrådet för dessa minuter. Men jag är inte särskilt nöjd med de svar som jag fick om tudelningen av den svenska arbetsmarknaden.

Prot. 2001/02:35
27 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 46 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Det talades om déjà vu. Det här är déjà vu, och det kanske behövs lite grann. Jag blir oroad när ministern som arbetar med arbetsmarknadsfrågor inte vet hur hög arbetslösheten är utan måste återkomma efter att ha talat med sin sekreterare om detta. Nog borde man veta hur hög arbetslösheten är, även om man har mycket annat att göra.

Sedan vill jag glädja ministern genom att säga att vi tycker att det som är bra är bra. Och det är bra när ministern räknar upp saker och ting där det går bra för Sverige. Då är vi tacksamma, glada, osv.

Jag vet att ministern inte hade möjlighet att vara med på IVA i tisdags. Vi var några som hade tillfälle att vara det. Där räknade man upp ett antal saker som Sverige var bra på och där man låg i topp. Men sedan sade man – och det var inte moderater utan helt objektiva forskare – att detta inte skapar de arbetstillfällen som borde kunna skapas. Andra länder som ligger sämre till i undersökningar skapar fler arbetstillfällen. Och vad är då anledningen till detta? Jo, att det är så svårt med olika typer av regler och skatter i Sverige.

Av ministrarnas svar framgår att 6,5 % är den arbetslöshet som ministern talar om, och det är tydligen den siffra som socialdemokraterna officiellt talar om. Vi hävdar att den ligger betydligt högre, utan att dubbelräkna. Samtidigt kan man i debatten konstatera att ministern inte tänker göra speciellt mycket när det gäller de andra, eftersom de inte anses vara arbetslösa.

Låt mig som avslutning säga något om vad som sades på s-kongressen. Där påpekade småföretagaren och socialdemokraten Dag Eriksson bl.a. att frågorna om företagare och entreprenörer måste få ett större utrymme på framtidens s-kongresser.

Och de få kongressbeslut som ändå rör småföretagen lär inte mottas med jubel och applåder, eftersom småföretagen enligt kongressen inte längre ska få undanta två nyckelpersoner enligt reglerna om sist in, först ut. Det är inte något som vi tycker verkar lovande för att minska arbetslösheten.

Anf. 47 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Att vi nu skulle börja diskutera lagen om anställningsskydd var vad man kunde förvänta sig i denna debatt. Det handlade allmänt lite grann om att vi har för många regler etc. Jag kan inte påstå att det var speciellt konstruktivt.

När det sedan gäller frågor om sänkt skatt så har den här regeringen faktiskt sänkt skatten för låg- och mellaninkomsttagare mycket mer än vad andra regeringar med borgerlig färg har lyckats göra. Det har vi gjort under dessa år.

Därtill har vi, vilket kanske inte har märkts, i varje fall har det inte framkommit i denna debatt, gjort radikala förändringar i arbetsmarknadspolitiken. Vi har radikalt förändrat a-kassan. Vi har radikalt förändrat arbetsmarknadspolitiken kopplat till a-kassan.

Och jag vill nu passa på att konstatera att aktivitetsgarantin ändå är en framgångshistoria. Dels har många människor som har genomgått aktivitetsgarantin fått jobb, dels tycker jag att de som genomgår denna garanti – denna åsikt tror jag inte att moderaterna delar – har en trygghet. De kan ägna sig åt att se till att de får ett annat jobb, att de kommer ut på den öppna arbetsmarknaden eller att de får en utbildning utan att känna rädslan av otryggheten i att kanske bli utförsäkrad.

Det är alltså en radikal förändring som har skett. Dessutom, för att avsluta debatten: Den öppna arbetslösheten ligger på 4 %. När det gäller de åtgärder som vi har vidtagit är det fråga om ungefär 2–3 %. Medräknat åtgärderna har vi således en arbetslöshet på ungefär 6,5–7 %, men den öppna arbetslösheten ligger, som sagt, på 4 %. Det är också en framgångshistoria med utgångspunkt i hur det var när vi tog över regeringsmakten.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.20 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

7 § Svar på interpellation 2001/02:69 om arbetsmarknadsmyndigheternas behandling av enskilda

Anf. 48 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Anna Kinberg har frågat mig för det första vilka initiativ jag ämnar vidta för att enskilda människor inte ska riskera att bli kränkta och ovärdigt behandlade av arbetsmarknadsmyndigheterna, för det andra vilka initiativ jag ämnar vidta för att skapa förutsättningar för en ny arbetsmarknadspolitik som möjliggör individuella lösningar.

Anna Kinberg tar i sin interpellation också upp exempel på personer med utländsk bakgrund som uppges ha blivit illa bemötta vid sina kontakter med arbetsförmedlingen. Vidare uppger Anna Kinberg att arbetslösa inte får den service de har rätt att kräva av arbetsförmedlingen.

Jag kan till att börja med inte uttala mig om enskilda ärenden som handläggs på arbetsförmedlingen, men det är en självklarhet att enskilda människor inte ska bli kränkta eller ovärdigt behandlade. Detta är helt oacceptabelt.

Om någon skulle uppleva sig bli kränkande behandlad av tjänstemän finns alltid möjligheten att vända sig till Justitieombudsmannen, JO. Skulle det ske på grund av etnisk tillhörighet, sexuell läggning eller funktionshinder finns dessutom tre särskilda ombudsmän med uppgift att

motverka diskriminering. Här avser jag Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, HomO samt Handikappombudsmannen, HO.

Regler och regeltillämpning är emellertid inte allt. Ett första steg för att kunna komma till rätta med diskriminering på olika samhällsområden är ett erkännande av att diskriminering faktiskt förekommer och en insikt om den kränkning diskriminering innebär för den individ som drabbas.

Mot den bakgrunden vill jag gärna framhålla att DO har etablerat ett samarbete med AMS som syftar till att öka kunskapen hos AMS anställda om etnisk diskriminering.

Regeringen har dessutom för avsikt att ge AMS ett kompletterande uppdrag om bl.a. utbildningssatsningar riktade till arbetsförmedlare och annan personal inom Arbetsmarknadsverket rörande såväl mekanismerna bakom diskriminering som de gällande reglerna på området.

När det gäller frågan om att skapa förutsättningar för att anpassa insatserna till de arbetssökandes individuella behov anser jag att den förnyelse som skett av arbetsmarknadspolitik under min tid som näringsminister förbättrat situationen avsevärt.

Aktivitetsgarantin har inneburit att de som står längst från arbetsmarknaden under en sammanhängande period kan ta del av olika insatser i form av t.ex. utbildning, praktik och jobbsökaraktiviteter, till dess att de får ett arbete eller börjar studera.

Vidare har de individuella handlingsplanerna såväl formellt som i realiteten fått en större betydelse. Den individuella handlingsplanen ska upprättas gemensamt av arbetsförmedlaren och den arbetssökande. Handlingsplanen är nu obligatorisk för alla arbetslösa och ska upprättas senast inom tre månader efter det att de anmält sig som arbetssökande.

Handlingsplanen är ett viktigt verktyg och utgör grunden för den planering som ska finnas för att de arbetslösa snabbare ska få ett arbete. I handlingsplanen tydliggörs vad den arbetslöse förväntas göra samt vilka insatser som kan vara aktuella från arbetsförmedlingens sida. De som har en handlingsplan visar sig också vara nöjdare än andra med arbetsförmedlingens service.

Även om det på sina håll kan förekomma brister i servicen tycker jag ändå att det är på sin plats att i det här sammanhanget lyfta fram den stora yrkeskompetens och det engagemang som finns bland de anställda på arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen har ett många gånger svårt uppdrag, och förväntningarna på vad som ska åstadkommas är stora från både statsmakternas sida och de arbetslösa.

Till sist kan jag också konstatera att det moderata alternativet, som innebär kraftigt minskade resurser till både personal på arbetsförmedlingarna och programplatser, definitivt skulle minska möjligheterna för arbetslösa att utifrån sina förutsättningar kunna erbjudas lämpliga insatser som leder till jobb.

Anf. 49 ANNA KINBERG (m):

Godkväll, herr talman! Tack för svaret! Näringsministern framhäver en mängd åtgärder och uppmanar dem som känner sig allra mest diskriminerade att gå till någon av ombudsmännen mot diskriminering. Det låter för all del positivt att ta krafttag mot diskriminering, liksom att utbilda arbetsförmedlarna om etnisk diskriminering. Men tyvärr märker

Prot. 2001/02:35
27 november

Svar på
interpellationer

jag, och det är det jag skulle vilja ta upp, att många upplever sig ovärdigt behandlade trots att AMS anställda gör sitt jobb. Det är ett värre problem, tycker jag.

Jag kunde inte drömma om att börja på dagis vid 60 års ålder, säger Barbro som har nämnts här tidigare i dag. Hon hade placerats i AGA och upplevde det som meningslöst.

Exemplen är många. I en rapport från SNS berättar ett antal invandrare om sina möten med svenska myndigheter, däribland svensk arbetsförmedling. Det är ingen kul läsning. Ingen av dem anser sig positivt bemött av arbetsförmedlingen. Alla utom en upplever tvärtom rätt starkt att den svenska politiken skrattar åt dem. Läkaren Bahman och civilingenjören Faiz är bara två exempel på invandrare med kompetens i bristyrken som av svensk arbetsförmedling blir uppmanade att glömma sina yrken eftersom de inte kan få jobb inom dem.

Det är inte okej, tycker jag, att svenska myndigheter sänder sådana signaler till dem som försöker etablera sig i vårt samhälle. Det här är ett stort problem, och jag delar ministerns uppfattning att det är oacceptabelt. Men det är inte jag som har haft tre år på mig att göra någonting åt det.

Alla människor har rätt att bli behandlade som just människor i stället för boskap, klienter eller någonting sådant. Att ta ifrån människor ansvar och säga att de inte duger är farligt. Det är kränkande, och det skapar heller inte ett enda nytt jobb. Därför är det inte heller mer pengar till myndigheter och åtgärder som är lösningen. Då skulle vi redan ha en av världens bäst fungerande arbetsmarknader, och vi skulle inte ha något större problem med folk som sitter fast utanför den.

Det är snarare attityden från staten det är fel på. Invandrare, även civilingenjörer och läkare som det är brist på, verkar vara en särskilt drabbad grupp som ska omhändertas och inte har en riktig chans. Alla klienter klumpas ihop, trots att de är väldigt olika. Det som kallas rättvis och solidarisk politik blir i praktiken väldigt orättvist.

Det var därför jag efterlyste mer individuella lösningar. Jag menade inte individanpassade åtgärdsprogram eller ens aktivitetsgaranti; jag menade sådant som att möjliggöra för en läkare att få jobb som läkare i stället för att uppleva sig satt på vuxendagis. Om detta kunde ändras skulle både människorna och samhället vinna på det.

Herr talman! Det verkar som om näringsministern trivs bäst med att formulera sig i form av åtgärder och bara gör det – och dessutom utgår från att de som står utanför arbetsmarknaden inte kommer att komma in på riktigt. Det tycker jag är synd. Jag hade nämligen hoppats att ministern för tillväxt och näringsliv skulle se det som ett problem att svenska myndigheter faktiskt hindrar människor från att komma in på arbetsmarknaden och därmed hindrar människor från att bidra till tillväxten. Ju sämre konjunkturen blir, desto viktigare blir det dessutom att så många som möjligt får bästa möjliga chans att ta sig in och att så få som möjligt upplever att AMS bara administrerar arbetslösheten.

Därför är inte mer åtgärder lösningen utan fler jobb. AMS har hittills visat att det skrämmer fler än vad det hjälper, och framför allt att det skrämmer för många. Jag tycker inte att det är fler byråkrater som ska få sysselsättning utan fler arbetslösa.

Eftersom verkligheten har visat en massa nackdelar med den politik som bedrivs nu undrar jag varför mer pengar och mer åtgärder skulle skapa nya och bättre resultat.

Prot. 2001/02:35
27 november

Anf. 50 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Man blir lite förvånad.

För det första talas det om att arbetsförmedlingen och arbetsförmedlarna uppträder diskriminerande mot dem som söker jobb. Det gäller då – om jag har förstått det rätt – framför allt invandrare. Detta beskrivs i generella termer, som om det alltid skulle ske. Det gör mig väldigt förvånad. Jag tror inte att interpellanten har den kunskapen att hon kan säga att det är så generellt. Med detta inte sagt att det inte har förekommit.

För det andra, när jag redogör för att vi har tillfört en hel del resurser för att tillse att hanteringen blir bättre, så handlar det tydligen inte om detta utan om att man helst skulle ta bort AMS – om jag har förstått rätt – och i stället göra någonting annat. Då blir jag än mer förvånad.

Huvudansvaret för att utveckla service på arbetsförmedlingarna ligger hos AMS – och det är ju ändå arbetsförmedlingarna som vi talar om. Inom AMS pågår också ett omfattande förändringsarbete som framför allt syftar till att stärka Arbetsmarknadsverket som en mer sammanhållen organisation med tydliga spelregler och samma service i hela landet. Detta har gjorts bl.a. mot bakgrund av att regeringen har stärkt AMS roll som chefsmyndighet.

Vidare fick AMS ett uppdrag under förra hösten att utveckla metoder och vidta åtgärder som syftar till att öka kvaliteten i hanteringen av de arbetsmarknadspolitiska programmen.

Ett av syften med förändringarna inom arbetslöshetsförsäkringen var att se till att tillämpningen av reglerna ska bli likadan runtom i landet. Inom Näringsdepartementet utreds därför frågan om en ny tillsynsmyndighet över arbetslöshetsförsäkringen, skild från Arbetsmarknadsverket, som bl.a. ska övervaka detta.

AMS har efter detta uppdrag tagit fram ett fempunktsprogram.

För det första handlar det om ett gemensamt uppdrag – ett arbetsmarknadsverk och arbetsförmedlingen i Sverige. Arbetsmarknadsverket ska tydliggöra sitt uppdrag och sin verksamhetsidé. Arbetsförmedlingen i Sverige är en rikstäckande arbetsförmedling där alla arbetsgivare och arbetssökande får likvärdiga möjligheter och möter likadana krav.

För det andra gäller det Arbetsmarknadsverket i omvärlden. Det handlar om hur omvärlden ser på Arbetsmarknadsverket. Organisationen avser att tydliggöra det uppdrag den har och vad den uträttar.

För det tredje handlar det om ledning och styrning. Det gäller att utveckla ledarskap och arbetsformer.

För det fjärde gäller det en kompetensbaserad lärandeorganisation. Det handlar om en uppgradering av de verksamhetsgemensamma utbildningssatsningarna för nyanställda, fortbildning och chefsutbildning.

För det femte handlar det om utvärdering och förnyelse. Det gäller att förbättra målstyrningen, resultatdialogen och uppföljningen.

När det gäller AMS organisation, arbetsförmedlingarnas hantering och individuella planer har det blivit en radikal förändring, menar jag. Det är det som är min poäng. Om man sedan menar att vi inte behöver AMS och att vi inte behöver arbetsförmedlare för att de är byråkrater

*Svar på
interpellationer*

som inte begriper någonting och att det är bättre att vi vidtar andra åtgärder – låt oss då diskutera det. Men så uppfattar jag inte interpellationen. Jag är dock villig att diskutera det, och jag ska nu gå och sätta mig och vänta på att den frågan tas upp och ska återkomma med svar även i den.

Anf. 51 ANNA KINBERG (m):

Herr talman! Referensen till en SNS-rapport, som näringsministern säkert har läst – annars kan jag skicka över den – berör naturligtvis ett urval av de invandrare som har kommit till Sverige. Man har inte intervjuat flera hundra tusen personer, utan bara 20. Men det är ingen av dem som upplever sig som positivt behandlad av svenska arbetsmarknadsmyndigheter. Det var det problemet som jag ville ta upp.

Man kan konstatera att den påstådda förbättringen av AMS har gett oss drygt en halv miljon människor som står utanför den reguljära arbetsmarknaden. Den uppvisar resultat som t.ex. att arbetslösheten i Rosengård i slutet på den här högkonjunkturen är dubbelt så hög som den var i Rosengård i slutet på den förra högkonjunkturen. De goda åren på arbetsmarknaden verkar dessutom vara slut för den här gången, vilket innebär att arbetslösheten redan ökar.

Även om det kan finnas enstaka ljusglimtar i någon kommun någonsans så kan inte jag se att detta innebär någon förbättring eller någon särskilt lyckad arbetsmarknadspolitik. Det enda riktigt bra sättet som man kan driva arbetsmarknadspolitik på – särskilt om man är näringsminister – borde vara att skapa fler jobb. Men i Sverige var det färre som hade jobb i slutet på 1990-talet än i början på 1980-talet. I Australien var det 40 % fler. I Japan var det 17 % fler. I Frankrike, som är rätt så socialistiskt mellan varven, var det 7 % fler. Men i Sverige var det nästan 3 % färre! Det är resultatet av den politik som ni sitter och viskar om här. Det blir alltså färre jobb och fler som slåss om dem. Då är det klart att det blir problem på arbetsmarknaden. Det möter ni med fler åtgärder i stället för fler jobb. Jag skulle föredra om det var tvärtom.

Den politik som säger att alla ska behandlas lika av AMS osv. har också gjort att högutbildade känner sig kränkta och att analfabeter har det svårt på svenskakursen etc. Därav min fråga om fler individuella åtgärder. Men jag ska erkänna att det finns enstaka exempel. I Halland har t.ex. myndigheter, kommuner, fack och arbetsgivare samarbetat lite grann för att hitta elektrikerjobb åt elektriker. Det är möjligtvis en bättre grej än att sätta alla långtidsarbetslösa i en klump, kalla dem för drabbade, göra dem till klienter och sätta dem på sådant som de uppfattar som vuxendagis.

Politik som skapar jobb tycker jag är bra. Politik som skapar nya jobb åt byråkrater och avdankade politiker tycker jag inte är bra. Det är ett problem inte bara för att jag inte tycker att det är bra, utan också för att det inte skapar flera jobb. Näringsministern borde vara intresserad av, och kanske också bekymrad för, att Sverige har för få jobb. Jag skulle gärna vilja höra hur han vill skapa flera. Det är rimligen hans ansvar.

Anf. 52 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Låt mig börja med att säga något om de individuella planerna kopplat till aktivitetsgarantin. Det är faktiskt just individuella planer som aktivitetsgarantin gör. Det handlar om att man gör en indivi-

duell handlingsplan för inskrivna som klargör rättigheter och skyldigheter. Jag kan erkänna att det har förekommit brister. Men när vi gör våra studier i dag kan vi ändå klart säga en annan sak. Jag kan här i kammaren nämna för interpellanten att jag dagligen får brev där de som ingår i eller har ingått i aktivitetsgarantin har upplevt den som väldigt positiv. Vi ska veta att vi har mer än halverat långtidsarbetslösheten, och det har gjorts mycket på grund av aktivitetsgarantin. Många har kommit in i den, och många har kommit ur den.

Jag ska erkänna att jag därför inte tar seriöst på de här svepande beskrivningar av hur trötta politiker får jobb eller av hur akademiker som kommer från andra länder inte tas emot på ett värdigt sätt.

Vi lägger bara i år 70 miljoner kronor för att ta hand om många akademiker i en speciell högskoleutbildning för invandrare. Om vi tittar på invandrades sysselsättningsökning ser vi att den har brutits från att bara ha gått ned till att öka.

När det gäller antalet arbetslösa så vet jag att ni på det moderata kansliet är experter på att dubbla. Det har vi debatterat här tidigare i dag. Det är 165 000 som är öppet arbetslösa och ungefär 120 000 som är i program i dag. Sysselsättningen ökade i år med 40 000. AMS gör prognosen att den kommer att öka med ytterligare 80 000. Vi har i dag 4 200 000 människor i sysselsättning. Det är en kraftig ökning som har skett under de senaste åren. Då ska man inte i lite allmänna termer stå här och säga att så inte är fallet.

Öka inte sysselsättningen med byråkrater, utan ge människor riktiga jobb, sägs det här. Det är väl också lite förnedrande! Alla dessa byråkrater som jobbar på Regeringskansliet och på riksdagskanslierna och alla trötta politiker som sitter här i kammaren tror jag faktiskt är väldigt duktiga. De har gjort ett bra jobb, och de kan göra väldigt mycket.

De som jobbar i AMS är mycket kompetenta människor som också tillför väldigt mycket. Men att skapa nya jobb handlar om sådant som entreprenörskap och företagande, och det handlar om att ha ett bra företagsklimat.

Som jag sade tidigare i dag i kammaren så är Sverige det främsta landet när det gäller innovationer – före USA och Japan. Vi börjar bli alltmer ledande i entreprenörskap. OECD och andra bedömare – men det är väl byråkrater som sitter där förstås – gör bedömningen att Sverige är ett land som jämfört med många andra länder har ett företagsklimat som ger möjligheter för utveckling som få andra länder kan representera och presentera.

Anf. 53 ANNA KINBERG (m):

Herr talman! Tänk om utvecklingen av jobb inom innovationsföretag t.ex. hade varit likadan som den inom Regeringskansliet. Visst skulle det väl vara toppen! Det är inte just byråkratökningen som är mitt problem, utan minskningen av ökningen av jobb i de företag som jag tycker ska bli fler och större.

Jag tycker att det är ett problem om akademiker från andra länder inte behandlas värdigt. Jag tycker att det är lite taskigt av näringsministern att förlöjliga en sådan poäng. Det är dessutom bara 39 % av högutbildade utrikesfödda som upplever att de har ett kvalificerat jobb. Det är väl ganska taskigt mot dem att försöka förlöjliga mig som tar upp det här problemet.

Sedan fortsätter näringsministern att skryta om AMS, sig själv, politiken och sysselsättningen. Om ministern hade kommit och hälsat på i arbetsmarknadsutskottet någon gång, vilket han är välkommen att göra, hade han kunnat vara där när AMS generaldirektör var där och själv erkände att arbetslösheten ökar nu när konjunkturen viker. Jag beskyller inte Björn Rosengren för att själv ha gjort så att konjunkturen viker. Det lovar jag. Men jag konstaterar att AMS generaldirektör och jag är rätt eniga om att det blir kärvare på arbetsmarknaden. De som har haft svårast att ta sig in är de som slås ut först. Det tycker jag är ett problem.

Jag tycker inte att vi som beslutsfattare ska nöja oss med att besluta om åtgärder och skicka mer pengar till en myndighet som uppenbarligen inte har gett de resultat som vi skulle vilja ha. Jag tycker att vi ska ha en näringspolitik som gör att fler kan få jobb på den öppna arbetsmarknaden. Vårt innovationsklimat har inte lett till detta, och Björn Rosengrens politik har det inte heller.

Anf. 54 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Ord läggs på ord. Nu var det plötsligt så att generaldirektören var här och hade en annan uppfattning än jag. Sedan var det plötsligt så att AMS var en organisation som i princip var värdelös. Den gjorde ju ingenting. Den kostar bara pengar. Sedan talade vi om innovationsklimatet, och det fanns ju inte heller. Jag kan bara konstatera att enligt den bedömning som görs av EU har Sverige det bästa innovationsklimatet i världen. Först kommer Sverige, sedan kommer USA och sedan kommer Finland. Jag tycker inte att det är ett dåligt betyg.

Ord läggs på ord utan innehåll och utan, om jag nu får bli lite allvarlig, en seriös bedömning. Det är ett allmänt ordsvall över hur dåligt och svart det är.

Jag är bekymrad över det som sker på arbetsmarknaden. Jag kan konstatera att antalet sysselsatta ökade med 40 000, och de flesta av dem var i privat sektor. När vi nu har ökat sysselsättningen har det skett i den privata sektorn, och framför allt i tjänstesektorn och i de sektorer där vi har en utveckling som skapar tillväxt. Därför blir diskussionen lite besynnerlig.

Sammanfattningsvis vill jag säga att jag självklart är oroad, men det är fortfarande så att sysselsättningen ökar. Det är fortfarande så att arbetslösheten minskar, även om det planar ut. Vi har fortfarande ganska bra kontroll över arbetsmarknaden. Vi ska följa den, och vi ska göra det med traditionella socialdemokratiska arbetsmarknadspolitiska medel. Det lovar jag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 55 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Ola Karlsson har frågat mig vilka åtgärder jag som statsråd kommer att vidta för att komma till rätta med problem med personalomsättningen vid departementet.

Interpellationen målar upp en svart bild kring hur det är att vara anställd som chef vid Näringsdepartementet. Redan inledningsvis vill jag slå fast att denna verklighetsbeskrivning inte delas av mig och andra ansvariga ministrar på departementet.

Inom Regeringskansliet har chefer normalt en tillsvidareanställning som departementsråd och tidsbegränsade förordnanden som chef för viss enhet med möjlighet till förlängning. Inom Näringsdepartementet är förordnandetiden som enhetschef tre år. Genom de tidsbegränsade chefsförordnandena ger Regeringskansliet och Näringsdepartementet uttryck för en positiv syn på rörlighet i chefsgruppen.

Så gott som samtliga av de chefer som lämnat departementet har fått attraktiva arbeten, vilket i sig är någonting positivt. Detta visar att de personer som rekryterats som chefer till Näringsdepartementet är attraktiva för kvalificerade uppdrag inom Regeringskansliet eller hos andra arbetsgivare. Att chefer och medarbetare blir synliggjorda och eftertraktade på arbetsmarknaden är värdefullt och visar på ett gott betyg för utfört arbete, dels för individen, dels för den organisation man arbetar inom.

Samtidigt kan generellt sett en för stor rörlighet inom en personalgrupp även leda till problem för en organisation. För att möta en snabbt föränderlig omvärld med växlande krav utvecklar vi fortlöpande våra interna styrinstrument och de utvecklingsinsatser som kan vara aktuella för chefer och medarbetare. Vi har t.ex. utvecklat introduktionen av nya chefer och ser fortlöpande över chefsutvecklingsinsatserna som handlar både om generella och individuella åtgärder. För närvarande pågår ett omfattande utvecklingsarbete inom Näringsdepartementet. En viktig komponent i detta arbete är att utveckla frågor som hänger samman med arbetsorganisation, t.ex. arbetssätt och arbetsmetoder. Samtliga chefer och medarbetare är på ett aktivt sätt involverade i detta arbete. Jag anser att alla organisationer ständigt måste utvecklas. Näringsdepartementet ligger långt framme med ett aktivt utvecklingsarbete.

Som jag tidigare konstaterat är chefer vid Näringsdepartementet attraktiva på arbetsmarknaden. Vissa faktorer som kan påverka våra efterfrågade och kvalificerade chefer att byta jobb kan vara svåra att möta för Regeringskansliet och ett enskilt departement. Jag tänker t.ex. på att andra sektorer kan erbjuda mer förmånliga löner och anställningsvillkor. Jag menar att vi ska arbeta för att de kvalificerade medarbetare som vi behöver inom departementen sammantaget ska kunna erbjudas så attraktiva villkor att vi kan attrahera och behålla dem.

Anf. 56 OLA KARLSSON (m):

Herr talman! Låt mig först tacka för svaret som är kort och tydligt. Jag har kunnat konstatera i pressen att statsrådet gläds åt chefskarusellen på hans departement. Jag kan också konstatera att varken han eller hans

*Svar på
interpellationer*

kolleger på departementet delar den verklighetsbeskrivning som jag har i min interpellation, och då inte heller den som finns i den artikel i Dagens Industri som var grund för interpellationen.

Jag skulle inledningsvis vilja fråga statsrådet: Är all kritik som framförs i artikeln och i interpellationen felaktig? Saknar artikeln grund?

Det är naturligtvis bra att vi har glada och nöjda statsråd som gläds åt chefskarusellen. Problemet är ju att det inte räcker. Vi behöver också nöjda företagare. Vi behöver nöjda arbetslösa och ett företagsklimat som gör att vi får fler företag och fler jobb. Vi behöver småföretagare som gläds åt att vi får ett fungerande avregleringsarbete. Då är det naturligtvis problematiskt om chefskarusellen innebär att ansvariga chefer slutar för ofta.

Vi kan ta Simplexdelegationen som exempel. Dess första chef, Bengt Månsson, avgick med orden: Jag hade räknat med att stånga pannan blodig men inte avlida på min post.

Det är klart att det leder till att avregleringarna inte blir så effektiva och så bra som de annars skulle ha blivit. När den statssekreterare som är ansvarig för avregleringsarbetet byts ut innebär det att arbetet och effektiviteten blir lidande. En ny chef måste ju sätta sig in i nya problem. Sedan är det ytterligare en ny chef som måste sätta sig in i samma problem. Resultatet blir att arbetet går alltför sakta och att alltför lite händer med t.ex. avregleringsarbetet.

Sedan kan man ju säga att detta är en liten detalj, men det är ett problem som väldigt många småföretagare uppgår som ett av de största hindren.

En undersökning bland svenska företagare från november 2000 visar att över hälften av de tillfrågade anser att det har blivit fler regler under de två-tre senaste åren; detta när vi i stället borde gå mot färre regler.

Statsrådet skriver i sitt svar att det är bra med karusellen därför att man har förordnanden på tre år, vilket ger en naturlig anledning att ifrågasätta – både för den anställde om han ska vara kvar och för chefen om han ska ha den anställde kvar.

Om jag förstår det hela rätt har dock samtliga dessa chefer slutat innan förordnandetiden löpt ut. Det nya Näringsdepartementet startade ju den 1 januari 1999, så tre år har ännu inte gått. Om jag inte räknar alldeles fel har alltså samtliga slutat innan förordnandetiden löpt ut. Det är ett allvarligt problem om chefskarusellen leder till att vi inte får den förbättring av näringsklimatet som vi behöver. Vad tänker statsrådet göra?

Anf. 57 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! För det första: Personalrörligheten för chefer vid Näringsdepartementet var år 1999 av naturliga skäl högre än genomsnittet i Regeringskansliet, eftersom det var då som Näringsdepartementet bildades och en del chefer så att säga blev över – det var ju en del av den rationalisering som skedde.

För åren 2000 och 2001 ligger rörligheten på ca 4,5 %, vilket är ett genomsnitt för Regeringskansliet och betydligt lägre än för Justitiedepartementet och Socialdepartementet.

För det andra: Regeringskansliet har i dag fått resultatet av årets attitydundersökningar bland personalen. Det är tredje gången som en sådan undersökning genomförs. Förändringarna sedan den senaste mätningen,

som gjordes år 1999, visar att utvecklingen går åt rätt håll, dvs. att man tycker att det är bättre i dag än det var tidigare. Ett par trendbrott har skett, framför allt när det gäller ledarskapet inom Regeringskansliet. Där visar två mätningar i rad på en förbättring.

Av 40 personer som slutade har 20 personer gått till privat anställning. Det tycker jag också är ett uttryck för att det är ganska bra. Det är alltså populärt att komma från Näringsdepartementet; man erbjuds jobb. Det anses vara fint och kunnigt, och det anses också att man har utvecklats om man fått jobb och jobbat på Näringsdepartementet.

Orsaker till avgång registrerar vi. I nästan alla fall avgår man därför att man får en bättre karriär. Man blir någonting. Ibland dubblar man t.o.m. sin lön – t.ex. på IT-sidan, och det är helt naturligt. Man går och får då dubbelt så hög lön. Det är framför allt från Finansdepartementet och Näringsdepartementet som näringslivet söker nya medarbetare.

I fråga om avgångsorsakerna – där det frågas om orsaken till avgången, hur vederbörande har trivts osv. – konstateras det att man har trivts bra och att man har haft god kontakt med den politiska ledningen. Jag har svårt att finna att Näringsdepartementet skulle ha det så som det uttrycks i artikeln och även i interpellationen. Både när det gäller utveckling och när det gäller hur folk trivs ligger Näringsdepartementet i många fall avsevärt bättre till än vad som gäller för Regeringskansliet i snitt. I många fall går man inte under detta snitt. Därför känner jag mig ganska nöjd.

Som departementschef har jag ambitionen att människor ska utvecklas, att människor ska ges möjligheter att byta jobb; jag tycker att det är viktigt att man gör det. I en del fall – det kan jag erkänna – tycker man att chefsbytena gått för fort och att mycket kunskaper gått förlorade. Men då har det väldigt mycket handlat om att dessa människor har blivit erbjudna bra jobb, och det blir man erbjuden om man jobbar på Näringsdepartementet.

Anf. 58 OLA KARLSSON (m):

Herr talman! Jag kan väl glädja statsrådet med att säga att min ambition är att fler ska få byta jobb på Näringsdepartementet efter nästa val, men kanske inte just bland enhetscheferna utan något högre upp.

Det är klart att det är bra att det är populärt att komma från Näringsdepartementet, att andra arbetsgivare upplever att det är bra att rekrytera personer därifrån, men det är inte alldeles självklart bra för näringsklimatet om det också är populärt att gå *från* Näringsdepartementet. Det leder ju till att det politiska arbete som borde göras på departementet blir lidande.

Ta t.ex. Simplexarbetet, regelförenklingsarbetet. Statsrådet kan väl ändå inte tro att det arbetet blivit effektivare av att man har bytt enhetschef och av att man har bytt ansvarig statssekreterare tre gånger sedan arbetet påbörjades. Inte har regelförenklingsarbetet blivit effektivare eller bättre av det på Näringsdepartementet!

Ett annat problem är att det är påtagligt svårt för ärenden att komma från departementet. Se bara på regionalpropositionen eller på infrastrukturpropositionen – det tog påtagligt lång tid att komma från departementet!

Prot. 2001/02:35
27 november

Svar på
interpellationer

En av de viktiga saker som departementet har att göra är att skapa ett bättre näringsklimat. För att klara det behövs det bra medarbetare på departementet, medarbetare som också tycker att det är värt att stanna kvar där.

Jag tycker att det är oroande med de signaler som kommer i form av den artikel i Dagens Industri som var utgångspunkten för min interpellation. Om det är väldigt många som upplever att miljön är så dålig att man går till en tidning med de signalerna är det uppenbart så att det politiska arbetet blir lidande. Vi ser det på avregleringarna, och vi har sett det på infrastrukturpropositionen och på den regionalpolitiska propositionen – försenade arbeten och för dåliga produkter. Hur tänker statsrådet se till att vi snabbare får fram produkter och att vi får en snabbare avreglering; detta för att faktiskt få ett bättre näringsklimat?

Anf. 59 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Ola Karlsson har läst en tidningsartikel och greppat tag i den och då funnit att Näringsdepartementet inte fungerar, att det är för stor omsättning på folk. Men jag har här klargjort att det inte är större omsättning på Näringsdepartementet än det är på de andra departementen. När det gäller chefer är omsättningen i många fall mindre. Därmed har vi klarat ut den saken.

Vidare hakar han på och talar om stora brister och om ineffektivitet. Låt mig då inför kammaren ge några viktiga fakta även på detta område.

1. Näringsdepartementet avlämnade 31 propositioner till riksdagen år 2000. Näringsdepartementet var det departement som mest ökade antalet propositioner jämfört med året innan.
2. Statistik från riksdagens kammarkansli visar att Näringsdepartementet avlämnar propositioner och skrivelser enligt plan. Departementet står sig väl vid en jämförelse med övriga departement. Näringsdepartementet har en leveranssäkerhet som ligger betydligt över genomsnittet inom Regeringskansliet. Den är betydligt högre än hos t.ex. Socialdepartementet och Finansdepartementet.
3. Näringsdepartementets myndigheter och affärsverk, som är många, får rena revisionsberättelser. Riksrevisionsverket gav sammanlagt 15 myndigheter invändning i revisionsberättelsen för räkenskapsåret 2000. Ingen av dessa myndigheter lyder under Näringsdepartementet. Näringsdepartementet är det enda departement vars myndigheter och affärsverk helt har undvikit revisionsberättelser med invändning avseende verksamhetsåret 2000.
4. Näringsdepartementet hade ca 1 200 regeringsärenden under år 2000. Näringsdepartementet var det departement som hade näst flest antal regeringsärenden under året.
5. Näringsdepartementet utfärdade 150 författningar under år 2000. Näringsdepartementet var det departement som mest ökade antalet författningar jämfört med året innan.
6. Näringsdepartementet utfärdade 105 kommitté- och utredningsdirektiv. Departementet var det departement som utfärdade flest direktiv

under året, totalt ca 44 % av det totala antalet direktiv inom Regeringskansliet. Det innebär en ökning, jämfört med förra årets andel, med 38 %.

Prot. 2001/02:35
27 november

*Svar på
interpellationer*

7. Näringsdepartementet har sedan flera år den största mängden inkomna ärenden inom Regeringskansliet. Sedan år 1999 har trenden varit ökande.

Herr talman! Jag skulle kunna fortsätta med en ännu längre lista med relevant statistik och med fakta, men jag tror att vad jag nu har tagit upp visar att Näringsdepartementet är ett effektivt och sammanhållet departement, präglad av duktiga och professionella medarbetare. Jag är faktiskt glad över att Ola Karlsson tar upp detta, eftersom det gett mig möjlighet att få redovisa departementets effektivitet och professionalism.

Och än en gång: Man kan faktiskt föra en diskussion om hur hög omsättningen av antalet anställda ska vara. Normalt brukar man säga att den i kunskapsorganisationer bör ligga på mellan 10 och 20 %. Det är ett inflöde och ett utflöde som man får.

Jag vill också säga att de chefer som har lämnat departementet oftast också har hamnat inom departementets organisation. De har blivit generaldirektörer, länsarbetsdirektörer etc. Det innebär att de finns kvar med sin kompetens inom organisationen. De har tagit den från departementet och fört den till verk och myndigheter, och det är det som är dynamik i en organisation, att göra detta. Det är det som stärker organisationen.

Anf. 60 OLA KARLSSON (m):

Herr talman! Jag kan konstatera att för Björn Rosengren är det viktigt att tillsätta många utredningar, det är viktigt att hans departement har störst ökning i antalet författningar under ett år, och det är viktigt att hans departement ökade antalet proppar mest år 2000, även om det senaste väl mest beror på att det var ett så utomordentligt litet antal 1999, därför att man hade så svårt att komma i gång med arbetet.

Sedan ska man komma ihåg att mycket av de proppar som kommer från Näringsdepartementet inte är så tunga och inte så viktiga. Det senaste var väl energieffektiviseringskrav på förkopplingsdon för lysrör, som ju inte påverkar det svenska näringsklimatet så där rasande mycket.

Ett av problemen är att vi har för mycket utredande på departementet och för lite beslut och förslag vad gäller att förbättra näringsklimatet. Problemet hemma i mitt län, herr talman, är att antalet företagare där minskar. 1993 var det 13 100, och i år är det enligt den senaste statistiken 11 700. Så medan Björn Rosengrens departement tillsätter utredningar och ökar antalet författningar mest av alla departement i regeringen minskar antalet företagare i mitt län.

Jag tror att ska vi få fler företagare och fler jobb så måste vi ha ett bättre näringsklimat. Dit hör att förenkla och se till att vi får en fungerande Simplexorganisation som faktiskt avreglerar och gör det lättare för företagen. Det är mycket viktigare än att öka antalet författningar mest.

Anf. 61 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! 1999 hade vi inga proppar, sade interpellanten. Jag kan bara konstatera att då hade vi 18 propositioner. Vi kan väl försöka hålla oss till vad som är rätt och fel. Diskussionen handlar ju om detta: Var

detta departement effektivt? Hade det någon förmåga? Och då vill jag redogöra för att vi har lämnat 31 propositioner under 2000. En del av de propositionerna får väl anses vara väldigt tunga. Det handlar om regionalpolitiken och om infrastrukturen. De är väl ett par av de tyngre propositionerna som vi har lagt fram under den här mandatperioden, och de har beretts och jobbats fram av Näringsdepartementet.

Av de regler och regelverk som vi har tittat på kan jag bara konstatera att ungefär 65 % av Småföretagsdelegationens krav på regelförändringar har vi faktiskt tillgodosett, och vi har tagit en hel del andra förändringar som vi också kommer att redovisa här till kammaren under året.

Därför blir den här diskussionen och den här logiken – från att försöka angripa Näringsdepartementet med att vi har ett dåligt ledarskap, att cheferna lämnar och att personalen vantrivs, till att landa i att hemma hos Ola Karlsson finns det inte tillräckligt med småföretag och de växer inte lika snabbt som tidigare – lite svår genomtränglig, onekligen!

När det sedan gäller företagsklimatet – det har vi diskuterat tidigare här i kammaren i dag – och innovationsklimatet så kan jag konstatera att där står Sverige främst i förhållande till andra länder. Först kommer Sverige, sedan USA och sedan Finland. Och det gäller flera sådana här indikatorer som jag kan ta med.

Men jag skulle ändå vilja avsluta med att jag har gjort en redogörelse här, och jag skulle kunna göra den ännu djupare och titta på resultat ur attitydmätningen och personalens goda betyg gällande den fysiska arbetsmiljön, arbetsklimatet, jämställdheten, den interna informationen och trivseln. Det kan jag fortsätta med, men jag tror att det jag nu har tagit upp visar att Näringsdepartementet är en god arbetsplats präglad av duktiga och professionella medarbetare, och än en gång: Jag är därför glad att Ola Karlsson har tagit upp detta och gett mig möjlighet att redogöra för detta. Tack, herr talman!

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2001/02:73 om måluppfyllelse i skolan

Anf. 62 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Herr talman! Ulf Nilsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att målbeskrivningen i kursplanerna ska bli tydligare.

Ulf Nilsson citerar Riksdagens revisorer och säger att det råder osäkerhet om vilka mål som ska följas upp och utvärderas och att Statens skolverk inte varit tillräckligt tydligt när det gäller att beskriva kraven på likvärdiga metoder för uppföljning.

Det är kommunerna som har huvudansvaret för att följa upp och utvärdera resultaten i sina skolor. Som redskap för detta har de bl.a. betygskriterier och nationella prov. I de obligatoriska kvalitetsredovisningar som kommuner och skolor upprättar ska också framgå i vilken mån målen uppnås. I syfte att stärka arbetet med kvalitetsredovisningarna har regeringen nyligen fattat beslut om vissa förändringar i förordningen om kvalitetsredovisning. Bl.a. har kopplingen till de nationella målen skärpts. Kravet på att redovisa vilka åtgärder som behövs för att uppnå målen har dessutom ersatts med ett krav på att redovisa vilka åtgärder

som skolan respektive huvudmannen avser vidta. Ett sista datum för när kvalitetsredovisningarna ska vara upprättade har också införts.

Metoder kan emellertid alltid förbättras. Statens skolverk arbetar kontinuerligt med stöd både av generell natur och direkt riktat till kommuner som behöver utveckla sin uppföljning och utvärdering. För drygt ett år sedan fick Statens skolverk i uppdrag att fram till den 1 juli 2003 särskilt arbeta med att utveckla verkets former för att stödja skolutveckling. Verket ska genom riktade insatser aktivt verka för att kommuner och skolor, där målen inte nås, ges stöd att utveckla verksamheten. Som ett led i detta arbete genomför verket under innevarande år utvecklingsdialoger med ett 60-tal kommuner. I dialogerna diskuteras behovet av åtgärder för att öka kvaliteten och måluppfyllelsen i de verksamheter som uppvisar brister. Denna förändrade inriktning av verkets arbete betyder att resurserna för skolutveckling i större utsträckning fördelas efter behov och inte efter ansökan.

Jag håller med Ulf Nilsson om att det är viktigt med tydliga mål i läroplaner och kursplaner. Jag anser dock inte att existerande brister i måluppfyllelsen beror på att målen i sig kan uppfattas som otydliga. Inte heller tycker jag att det finns fog för att tala om för låga kunskapskrav i skolan. Sett ur ett internationellt perspektiv har vi både höga ambitioner och hög kvalitet i vårt skolsystem.

Det vi kan se med det nuvarande målsystemet är dock att målen att sträva mot får stå tillbaka för målen att uppnå. Dessa mål har blivit taket i målstrukturen i stället för golvet, som var det avsedda syftet. Med hänsyn till vad vi vet om hur de olika måltyperna nu hanteras, finns det därför skäl att se över förhållandet mellan mål att uppnå och mål att sträva mot.

Jag tycker också att det är dags att nu börja fundera över antalet mål i läroplanerna och framför allt i kursplanerna. De nuvarande styrdokumenterna är de första som skrivits i det målrelaterade styrsystemet, och vi har ett mycket stort antal mål i skolan i dag. Detta är något som en kommande läroplansutredning bör titta på.

Ulf Nilsson hänvisar i sin fråga till det förslag som lämnats av en arbetsgrupp i Ds 2001:48 om att det i framtiden bara ska finnas en typ av mål i kursplaner och läroplaner. I skrivelsen framhåller arbetsgruppen att den förändring av målstrukturen som föreslås måste utredas vidare.

Som jag tidigare nämnt avser jag efter sommaren 2002 ta initiativ till att en utredning tillsätts för att göra en översyn av de nuvarande läroplanerna. Frågor om målstrukturen i styrdokumenterna kommer självklart att behandlas i denna utredning. När direktiven till denna utredning ska skrivas kommer den tidigare nämnda skrivelsen från läroplansgruppen att utgöra ett av flera underlag. Pågående utvecklingsarbete i skolorna, t.ex. den femåriga försöksverksamheten med utbildning utan timplan i grundskolan, kommer också att ge värdefullt underlag för diskussionen om hur skolorna lokalt arbetar med styrdokumentens mål.

Även om målbeskrivningarna kan utvecklas och bli ännu tydligare anser jag inte att en kursplansrevidering är befogad just nu. En bred översyn av målstrukturen i läro- och kursplanerna bör göras av en kommande läroplanskommitté. Jag avser därför inte i nuläget vidta några åtgärder för att målbeskrivningarna i kursplanerna ska bli tydligare.

Prot. 2001/02:35
27 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 63 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Jag vill tacka skolministern för svaret. Vi har haft en hel del debatter här i kammaren, där bl.a. jag har ställt frågor om måloppfyllelse, betyg, nationella prov m.m. Orsaken till mitt engagemang är naturligtvis att det är så många elever som faktiskt inte uppnår målen i skolan. Vi har sett Skolverkets statistik som visar att mer än 30 % av dem som började gymnasiet 1996 inte har uppnått gymnasimålen fyra år senare. 24 % lämnar grundskolan utan godkända betyg i något eller några ämnen.

Det är alltså nästan en tredjedel av gymnasieeleverna som inte klarar gymnasiets mål ens på fem år. På flera yrkesprogram är det omkring hälften som misslyckas. Man kan då naturligtvis svara, som bl.a. skolministern ofta gör, att vi har väldigt högt ställda mål i Sverige och att svenska ungdomar ändå internationellt sett har goda kunskaper. Men sanningen är att en massa ungdomar lämnar skolan utan att ha genomfört sin utbildning och utan att ha fått en riktigt lämplig och bra förberedelse för yrkesliv eller studier.

Då kan diskussionen om vad man ska göra åt det framför allt handla om två saker. För det första kan man fråga sig om målen verkligen är riktigt ställda. Borde det kanske vara mer olika mål för dem som går en teoretisk utbildning och dem som går en mera yrkesinriktad utbildning? Själv är jag av den uppfattningen att vi inte behöver ha samma högt ställda teoretiska mål för alla elever. Alla tonåringar siktar inte omedelbart på en högskoleutbildning, utan en del vill så snabbt som möjligt in i yrkeslivet.

För det andra kan man naturligtvis göra kunskapsmålen luddigare och snällare så att alla klarar dem. Det är just detta som jag hela tiden tycker mig se tendenser till i den socialdemokratiska skolpolitiken. En sådan skolpolitik lämnar elever i sticket, elever som i verkligheten skulle behöva stöd och hjälp men som på papperet klarar sig bra och därför inte får den hjälpen. En sådan skolpolitik utan tydliga mål stimulerar inte heller elever som vill nå höga kunskapsmål. De målen finns ju inte formulerade.

Den direkta orsaken till min interpellation nu var att regeringens utredare har kastat fram förslag om att plocka bort det som kallas mål att uppnå i läroplanen.

Det finns i dag två typer av mål i läroplanen – mål att uppnå och mål att sträva mot. Det är målen att uppnå som går att följa upp och som går att mäta på ett tydligt sätt. Tar man bort målen att uppnå blir det svårt eller omöjligt att svara på frågan hur det egentligen går för eleverna. Men samtidigt kan man naturligtvis också säga att ingen misslyckas om man tar bort de här målen. Tar man bort begreppet godkänd blir naturligtvis ingen elev heller underkänd. Men vad är det för glädje med en skola där ingen vet vad utbildningen i verkligheten är värd?

Skolministern lämnade i förra veckan ett glädjande besked om att hon tyckte att betygen på de nationella proven ska finnas kvar. Samtidigt har debatten de senaste åren varit full av inslag, särskilt från socialdemokratiskt håll, om att tona ned kunskapsmålen i skolan. Vi har fått höra att kravet på godkända betyg för att komma in i gymnasieskolan är stressande samt att kravet på baskunskaper gör skolan ensidig. Nu i sitt anförande sade ministern att mål att uppnå i läroplanen blir ett tak i stället för

ett golv i skolan. Men, herr talman, hur kan skolministern mena att det blir ett tak? Det är väl svårt att säga det när en tredjedel av eleverna inte når upp till det taket.

Avslutningsvis kan jag säga att jag inte håller med skolministern om att det inte behövs några omedelbara åtgärder. Jag menar att målbeskrivningarna borde bli tydligare, utvärderingen bättre, och den borde komma in mycket tidigare i grundskolan.

Anf. 64 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Herr talman! Ulf Nilsson talar om suddigheten i socialdemokraternas kursplanepolitik. Vad grundar sig Ulf Nilsson på? De kursplaner som i dag finns i grundskolan infördes av den borgerliga regeringen när nuvarande läroplan 1994 infördes. De kursplanerna skulle revideras efter ett antal år. Det gjordes vid förra årsskiftet. Kursplanerevideringen skedde tillsammans med lärare ute på nätet, och man kunde peka på vilka delar som behövde revideras. Efter revideringen var det snarast så att kursplanerna hade skärpts i stället för att ha blivit suddiga. Jag har aldrig tidigare hört att Ulf Nilsson har invänt mot de kursplaner som i dag finns för grundskolan. Vari består suddigheten i den socialdemokratiska politiken i det här avseendet?

När det sedan gäller kursplanerna för gymnasieskolan ligger det ett uppdrag till Gymnasiekommittén att se över såväl ämnesbetygen som kursplanerna i gymnasieskolan. Kommittén har fått i uppdrag att utarbeta ett förslag som med bibehållandet av det nya antalet betygssteg minskar betygsstressen i den gymnasiala utbildningen och skapar förutsättningar för en bättre helhetssyn på elevernas kunskapsutveckling.

Man ska titta över om det är bättre att ha ämnesbetyg, dvs. att man hela tiden kan förbättra sitt betyg till slutbetyget. Om kommittén kommer att fatta beslut om ett ämnesbetyg kommer detta att medföra att man då får revidera liggande kursplaner och göra om dem med inriktning mot ämnesplaner inom gymnasieskolan.

Vidare har jag aldrig sagt att det är kraven på de godkända betygen som är stressande i grundskolan. Det som elever och lärare har visat på är hela situationen i arbetet, som kan handla såväl om lokala prov och nationella prov som om betygen sammantaget. Att göra något avsteg från att eleverna ska ha goda kunskaper har jag aldrig påstått i någon form av skoldebatt.

Anf. 65 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Det var inte så, som skolministern sade, att jag menade att de mål som finns beskrivna är suddiga. Jag sade att den debatt och de förslag som har kommit från regeringshåll och från socialdemokratiskt håll har haft den innebörden att man vill urholka målen och skapa en suddighet kring inställningen till betyg. Det var förslag som har kommit antingen från socialdemokratiska politiker eller från utredare, förslaget om att avskaffa kravet på godkänd för att komma in på gymnasieskolan, partikongressens förslag om att avskaffa betygen som urvalsinstrument till grundskolan, det förslag som jag förut nämnde om att ta bort målen att uppnå i läroplanen, betygsdiskussionen om nationella prov, där skolministern intog rätt inställning enligt min uppfattning, osv. Det finns en rad förslag som har kommit i debatten. Det var dem jag syftade på, inte

Prot. 2001/02:35
27 november

*Svar på
interpellationer*

de redan inskrivna målen. Men vi har inte sett några förslag som syftar till att skärpa måluppfyllelsen, att t.ex. sätta in nationella prov tidigare eller att ännu tydligare formulera de mål att uppnå som finns. Det är de förslagen jag skulle vilja efterlysa.

Jag tycker alltså att det fortfarande finns väldigt många frågor obesvarade. Den verkliga framtidsfrågan för skolan är om vi vågar fortsätta att sätta upp tydliga mål för vad skolan ska uppnå, om vi vågar skärpa de målen och om skolan ska kunna ge varje enskild elev det stöd han eller hon behöver för att nå de målen. Ingen ska glömmas bort i skolan. På den punkten tror jag att skolministern och jag är överens. Men skolministern ger inget riktigt besked om hur hon ser inför framtiden på mål och måluppfyllelse i skolan. Därför skulle jag vara intresserad av att höra en gång till vad vi egentligen kan förvänta oss av den här diskussionen, t.ex. slopa målen att uppnå som skolministern snuddade vid i sitt anförande. Kan vi se fram mot att de kommer att tas bort, vilket jag skulle beklaga?

Frågan är om det finns för många mål att uppnå? Vad vill utredarna åstadkomma? Är målen för högt ställda? Ska vi i stället få flera allmänna mål som inte alls går att utvärdera? Skulle det bli så, vilket jag inte hoppas, blir det färre larmrapporter från Skolverket om elever som inte når upp till målen, men å andra sidan blir det fler elever som i verkligheten inte klarar dem

Herr talman! Jag konstaterar också att det finns en skillnad mellan ministern och mig i uppfattningen om hur bra målen utvärderas i den svenska skolan i dag. Skolministern menar att det arbete som görs är tillräckligt och att det inte behövs några omedelbara åtgärder. Men jag har en annan uppfattning.

Vi har fått vittnesmål om att det råder osäkerhet om vilka mål som ska följas upp. Riksdagens revisorer påpekade, som sagt, att det råder stor osäkerhet hos kommunerna om detta. De säger också att Skolverket inte har varit tillräckligt tydligt i beskedet till kommunerna. De uppgifter som finns om hur måluppfyllelsen sker och hur målen utvärderas kan inte kallas tillfredsställande.

Framför allt tycker jag att målen borde följas upp mycket tidigare. När vi ser på historien kan vi tyvärr konstatera att kommunaliseringen, som den genomfördes, inte var lyckad. Det har vi sett spåren av, och det får vi försöka att göra någonting åt nu. Då införde man en målstyrd skola. Samtidigt fick inte skolan och nationen tillräckligt skarpa instrument för att följa upp målen.

Det är därför som jag tycker att debatten borde handla om hur vi ska få ännu tydligare mål i skolan och hur vi ska följa upp dem tidigare.

Anf. 66 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Herr talman! Det är oerhört viktigt att man är noggrann när man säger vem som gör vad, Ulf Nilsson. Ulf Nilsson säger att det som läggs fram i utredningar och rapporter handlar om vad Socialdemokraterna vill i vissa frågor.

Ulf Nilsson pekade på två olika rapporter. Den ena lämnades av en arbetsgrupp som har tittat på de framtida läroplanerna. Den leddes av en politiker, Tomas Eneroth som är riksdagsledamot. Övriga ledamöter i gruppen var inte politiker. De var experter och pedagoger med olika

bakgrund. Jag vill inte säga att det här var en politisk rapport, utan den var gjord av ett antal experter.

Rapporten som handlade om ifall man skulle behålla kravet på godkänt i engelska, svenska och matte var gjord av Kvalitetsgranskningsnämnden. Det fanns inte en enda politiker i denna nämnd. Inspektörerna är inte heller politiker.

Jag tycker att det oerhört viktigt för mig som skolminister att få in synpunkter just från dem som inte är politiker utan som är experter, som är professionella eller som har andra erfarenheter för att vi ska få en vidgad syn på hur vi ska utveckla skolan.

I och med att en rapport överlämnas till skolministern är det inte säkert att hon följer den till punkt och pricka. Det är ju en del av en helhet som så småningom kanske landar i en proposition till riksdagen.

När rapporterna kommer in till Utbildningsdepartementet hanteras de på olika sätt. Ibland har vi en allmän remissomgång, ibland anordnar vi hearingar, ibland är det enskilda grupper som bearbetar och för samtal för att sedan återkomma. Det är alltså ingen självklarhet att en enskild rapport leder direkt till en proposition, utan en rapport är en del i ett stort byggande.

Det är precis den processen som nu har pågått. Det är därför som vi efter sommaren vill utfärda direktiv till nästa läroplan. Då grundar vi oss på en lång rad rapporter och på vad lärarorganisationen, skolläda-re och andra har tyckt om de olika rapporterna.

Jag kan i dag inte ta ställning till vad som kommer att hända just med den rapport som Tomas Eneroth och hans medarbetare har lämnat ifrån sig. Nu kommer det sedvanliga arbetet i gång. Jag kommer att vända mig till grupper som jag tycker är viktiga för att efterhöra deras syn på rapporten som helhet och de olika förslag som den innehåller.

Om de mål som finns i dag i kursplanen, uppnåendemålen och strävansmålen, ska finnas kvar måste vi utveckla tankesättet kring dessa båda mål. Många stannar just vid uppnåendemålen i grundskolan eftersom de markerar kravet på godkänt. Men det som jag ser som angeläget är att strävansmålen får en större tyngd. De ingår i skolans hela perspektiv och inte bara i den enskilda elevens utveckling. Där är vi inte i dag i skolan. Men jag kan inte lämna något besked i dag om hur det kommer att bli i framtiden.

Anf. 67 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Jag är helt medveten om att skolministern inte kan stå bakom varje kommatecken i varenda formulering i olika rapporter. Men jag pekar på att man ser ett mönster i de debatter som vi har fört under de senaste åren. De rapporter som har kommit från regeringens myndighet för skolan, Skolverket, i de förslag som kommer från Socialdemokraternas partikongress eller från politiska utredare har alltid handlat om att ifrågasätta betyg, att ifrågasätta tydliga mål att uppnå, att varna för stressen på grund av besvärigheterna när det gäller att uppnå målet godkänt. Jag tycker att det är tråkigt att det inte har kommit ett enda förslag som handlar om hur man ska skärpa utvärderingen och om hur man ska bli tydligare i att beskriva måluppfyllelsen tidigare.

Faktum kvarstår att ministern tänker överlämna ett förslag till Läroplansutredningen om att det bara ska finnas en typ av mål i läroplanen.

Prot. 2001/02:35
27 november

Svar på
interpellationer

Skolministern talade nu om att strävansmålen – alltså de mål som är mera otydliga rent mätmässigt – uppvärderas och formuleras bättre när det gäller mätbarhet.

Eftersom skolministern berör dessa mål både i sitt svar och muntligt skulle jag avslutningsvis vilja veta: Anser skolministern att det bör finnas tydliga och mätbara mål att uppnå, eller vad man väljer att kalla dem, i läroplanen och kursplanen? Ska de finnas kvar oavsett hur de formuleras? Jag tycker att det är oerhört viktigt att de ska finnas kvar, trots att jag också vet att allt inte kan mätas. Vissa baskunskaper kan dock mätas, särskilt när det handlar om att läsa, skriva och räkna, och de borde mätas mycket tidigare än vad man gör i dag.

Jag undrar också: Hur ser skolministern på att vi har kvar tydliga mål att uppnå som går att mäta i kursplanen framöver?

Anf. 68 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Herr talman! Det är oerhört viktigt att vi har tydliga mål i skolan. Genom att göra dem tydliga tror jag att stressen kommer att minska. Att det finns stress i dag är inte ett socialdemokratiskt påstående, utan det har påpekats av den opolitiskt sammansatta Kvalitetsgranskningsnämnden. Jag tar det beskedet på största allvar. Såväl personal som de unga som går i skolan känner en stress. Jag hoppas att Ulf Nilsson och jag i det perspektivet ska kunna samverka för att se till att det blir en bättre arbetsmiljö.

Men det handlar ju inte om att vi ska sänka kraven, utan vi ska se till att de unga känner att de har en trygg arbetsmiljö där de möts med respekt och där de känner att de gör framsteg i sin egen personliga utveckling. Det kan åstadkommas på många olika sätt.

Det är viktigt att man från början får veta vilka mål som gäller. Det ska stå klart redan i förskolan, grundskolan och gymnasiet. Vi ska vara tydliga redan i förskolan när vi möter föräldrarna om vilka mål som gäller i den verksamhet som deras barn kommer att vistas i under många år. När barnen blir äldre kan de själva gå igenom de uppsatta målen och tillsammans med lärarna diskutera hur de ska nå dem.

Ett sätt är också att eleverna tidigt får information om målen och hur de som enskilda individer ska kunna nå dem. Då ska de kunna få stöd av lärare och kamrater för att kunna utveckla sig själva.

I dag har jag haft ett möte med svenskt näringsliv som gick ut på att vi definitivt inte kan sänka kraven. Jag blev väldigt glad över att svenskt näringsliv stöttar oss i vår ambition att se till att behålla de höga kraven för alla elever som går igenom gymnasieskolan.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2001/02:83 om konsekvenserna av max-taxan i barnomsorgen

Anf. 69 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Herr talman! Sofia Jonsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta dels för att säkerställa att barngrupperna inte blir större genom

införandet av maxtaxan, dels för att föräldra- och personalkooperativ även fortsättningsvis ska kunna bedriva sin verksamhet trots införandet av maxtaxan.

Så sent som för två veckor sedan besvarade jag en fråga i riksdagen om barngruppernas storlek med anledning av maxtaxan. Jag ska gärna upprepa svaret. Först vill jag dock påpeka att vi kan inte rapportera några konsekvenser av maxtaxan, eftersom reformen ännu inte trätt i kraft. Att säga att den leder till större barngrupper eller längre köer är förhastade slutsatser som inte kan bekräftas.

I den rapport som Statens skolverk publicerat i dagarna, och som visar att ett mindre antal kommuner inte kommer att kunna tillhandahålla barnomsorg utan oskäligt dröjsmål efter nyår, finns inget belägg för att detta skulle bero på maxtaxan. Ingen kommun har uppgivit att så skulle vara fallet. Skolverket konstaterar att vissa kommuner tycks ha anpassat sig till skolans intagning av barn, dvs. i augusti varje år, vilket inte är i enlighet med lagstiftningens intentioner. Flera av dessa kommuner har också i tidigare undersökningar uppvisat ett liknande mönster. Detta är allvarligt nog, men inget tyder på att just maxtaxan är orsaken.

När det gäller barngruppernas storlek och sammansättning är detta givetvis en viktig fråga för förskoleverksamhetens och skolbarnsomsorgens kvalitet. Det är alldeles riktigt att barngrupperna blivit större under 1990-talet, och det har funnits och finns säkert fortfarande anledning att känna oro för detta. Vi har dock under de senaste åren sett tydliga tecken på att resurserna ökar per inskrivet barn i förskolan. Detta återspeglas även i statistiken för barntätheten som hösten 2000 var 5,4 barn per årsarbetare, vilket är en minskning från tidigare år. Utvecklingen i kommunerna när det gäller barngruppernas storlek och personaltäthet är frågor som vi kommer att följa mycket noga.

Maxtaxan ska inte behöva utgöra något hot för föräldrakooperativen och annan alternativ verksamhet. Regeringen har varit noga med att det i beräkningsunderlaget för finansieringen av maxtaxan ska ingå inte bara den verksamhet som bedrivs av kommunerna, utan även föräldrakooperativ och andra enskilda alternativ. Kommunerna ska givetvis ersätta även dessa verksamheter för det intäktsbortfall som maxtaxan innebär. En grundläggande princip är att det ska råda samma ekonomiska förutsättningar i kommunal och alternativ verksamhet.

Jag har sagt det tidigare, men upprepar det gärna. Samtliga reformer är väl finansierade med statliga medel, dels genom höjningar av det generella statsbidraget, dels genom särskilda statsbidrag till ett sammanlagt belopp av 5,6 miljarder kronor. Kommunsektorn ersätts fullt ut för det samlade intäktsbortfall som maxtaxan innebär med 3,4 miljarder kronor årligen. Dessutom tillför regeringen 500 miljoner kronor om året till personalförstärkningar och kompetenshöjning av personal. Detta motsvarar ca 1 600 förskollärartjänster. Sammantaget kommer 45 000 fler barn att kunna få del av förskolan när samtliga reformer är genomförda.

En förutsättning för att reformerna ska kunna införas med god kvalitet är dock givetvis att kommunerna använder de statliga medlen till det som de är avsedda för. Ersättningen för maxtaxan täcker intäktsbortfallet. Kvalitetssäkringsmedlen ska användas för att anställa personal och ge kompetenshöjning. Finansieringen av förskoleverksamheten för barn till arbetslösa eller föräldralediga samt den allmänna förskolan är avsedd för

Prot. 2001/02:35
27 november

*Svar på
interpellationer*

de volymökningar som dessa reformer leder till och som kräver ändamålsenliga lokaler och barngrupper med lämplig sammansättning och storlek för den pedagogiska verksamheten.

Som redan fastslogs i propositionen kommer reformen om förskoleverksamhet för arbetslösa eller föräldraledigas barn, maxtaxa samt allmän förskola att noggrant följas upp i såväl kvalitativa och kvantitativa som ekonomiska avseenden.

Anf. 70 SOFIA JONSSON (c):

Herr talman! Tack så mycket för svaret. Som ministern också sade var det senast förra veckan en debatt om maxtaxan här i plenisalen. Då visade debatten återigen mest på de ideologiska skillnaderna mellan det socialistiska blocket med en väldigt stark centralstyrning och pekpinnar och den sida som talar om valfrihet och möjlighet för såväl kommunala och kooperativa som privata tankar och idéer. Men det var egentligen inte detta som jag hade tänkt ta upp här i dag.

En av mina frågor handlar om vilka åtgärder ministern tänker vidta för att säkerställa att bl.a. kooperativen även fortsättningsvis kan bedriva sin verksamhet trots genomförandet av maxtaxan.

Ministern säger i sitt svar att man inte kan dra några konsekvenser än, eftersom reformen inte trätt i kraft. Men det är ju lite märkligt eftersom vi fått flera alarmerande rapporter från både kommuner och framför allt kooperativ, som säger att de inte kan klara sig med tanke på det som händer till följd av maxtaxan. Det går inte att vifta bort detta med att säga att vi inte vet någonting ännu.

Det är också märkligt, tycker jag, att ministern, trots påvisad motsats, hävdar att föräldrakooperativen inte tar skada av maxtaxan, att de får full kostnadstäckning och att, som hon säger, reformen är helt och fullt finansierad.

Då kan man fråga sig varför vi kan läsa i tidningar och höra i TV och radio att föräldrakooperativ måste lägga ned sin verksamhet. Man säger: Vi har inte möjlighet efter årsskiftet att föra verksamheten vidare. Man kan också fråga sig varför vi då får höra Bosse Ringholm på den socialdemokratiska kongressen säga – och det här finns i ett TT-meddelande från den 5 november: Vi har sagt att vi ska utvärdera reformen och se om det blir full kostnadstäckning. Vi tror att det blir det, men vi får återkomma om det inte blir så. Man tror alltså att det blir full kostnadstäckning, men man verkar inte helt säker.

Många kommuner har sagt att så inte alls är fallet. Också många ledande socialdemokratiska kommunpolitiker har också gått ut och höjt ett varningens finger för att det här inte fungerar. De säger att det är ett svårlost problem och att kommunerna sitter i en rävsax. Men skolministern hävdar fortfarande att det blir full kostnadstäckning, medan finansministern har en något mer ödmjuk syn och säger: Vi får se, och vi ska utreda det.

I torsdagens debatt sade Wärnersson att det är upp till kommunerna att se till att kooperativa dagis inte läggs ned. Och självklart är det kommunernas ansvar att ge samma villkor för de kommunala som för de kooperativa förskolorna. Men vi som politiker måste ändå ha en inriktning och säga att antingen centralstyr vi, att medel ska gå till det som vi vill att kommunerna ska uppnå och sedan får de arbeta efter det, eller

också får vi säga att det här är våra mål utan konkreta pekpinnar och att kommunerna får använda pengarna som de vill. Det senare är den frihet som vi väljer att kommunerna ska få arbeta efter, och det stämmer inte överens med Socialdemokraternas politik.

Även om reformen på papperet sägs vara frivillig, vet vi att de flesta av landets kommuner mot sin vilja har tvingats att delta i den här reformen. Och även om man ger samma ersättning till kommunala som till kooperativa förskolor, är det ett faktum att höjningen av barnomsorgspengen inte är så stor att den motsvarar de förlorade månadsavgifterna. Hur tänker då ministern fortsättningsvis arbeta för att stödja och hjälpa kooperativen, så att de får möjlighet att finnas kvar även nästa år?

Anf. 71 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Jag ska börja med att säga att jag faktiskt är ganska glad över de pengar som regeringen har avsett att satsa på familjerna. Eftersom barnfamiljerna har varit de stora förlorarna på 90-talet, är det bra att man satsar på dem.

Men vad jag däremot inte på något sätt kan förstå, hur länge jag än funderar, är varför man väljer att satsa dem så orättvist. Det finns ju inget vett och ingen reson i att satsa dem på de som har bäst ekonomi, för det är ju de som gynnas mest. Det finns ju räkneexempel som visar att ett par som förvärvsarbetar och har hyggliga löner tjänar 15 000–20 000 kr om året, medan en ensamstående med barn kanske på sin höjd tjänar 300 kr i månaden, alltså 3 000–4 000 kr om året.

Jag kan inte förstå varför inte Socialdemokraterna någon gång kan myndigförklara föräldrar och familjer. Det finns väl ingen människa, vare sig man heter Göran Persson eller Ingegerd Wärnersson, som kan säga att man vet bäst hur barn i en viss familj ska ha det för att må gott. Familjerna måste någon gång få känna att de blir myndigförklarade, att de får välja ett alternativ som passar dem bäst.

Herr talman! Jag vill understryka att Kristdemokraterna och jag själv pläderar för en god barnomsorg i kommunal regi. Det ska vara bra barnomsorg, men det ska inte vara fyrkantiga lösningar. Varken Göran Persson eller kommunalrådet ska bestämma hur familjen Johansson ska ordna sin barnomsorg. I stället ska de tillhandahålla barnomsorgsformer som Johanssons vill ha. Det är en helt grundläggande skillnad.

Därför var det bra att Sofia Jonsson inledningsvis sade att vi har en ideologiskt förändrad syn på hur familj och barn ska ha det.

När det i varenda rapport sägs att barn vill ha mer tid med vuxna, mer tid med föräldrarna kan jag inte förstå att man lägger fram ett förslag som gör att föräldrarna ska stimuleras till mer tid utan sina barn. Det är helt emot allt vett och reson.

Jag vill påstå att i det stressade liv som vi vuxna har så måste vi se till att barnen inte hamnar i denna oerhörda stress.

Barngrupperna i åldrarna 3–5 år består i dag av i genomsnitt 20 barn. Hur ser det då ut i de grupper som har flest barn? Samtidigt säger forskarna att ett barns utveckling hämmas av att grupperna är för stora. Hur rimmar det med intentionerna där Göran Persson, Ingegerd Wärnersson och den övriga regeringen säger att förskolan ska vara en gynnsam utvecklingsmekanism för barnen.

Prot. 2001/02:35
27 november

Svar på
interpellationer

När man genomför en sådan här stor reform som kostar mycket pengar, gör regeringen då inte någon konsekvensanalys av hur det blir för dem som reformen egentligen är avsedd för, nämligen barnen, eller låter man det vara för att sedan se hur det blir?

Statsrådet Wärnersson säger att man inte har fått några tillförlitliga uppgifter om vare sig köer eller något annat. I mitt nästa inlägg, statsrådet, ska jag berätta hur köerna ser ut i några av landets kommuner, och där kommunerna själva säger att maxtaxan är en av orsakerna.

Anf. 72 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Herr talman! Först skulle jag vilja ställa en fråga. Är förskolan orättvis? Är det en orättvisa att alla barn ska ha möjlighet att gå i förskolan? Vi diskuterar ju skolan väldigt mycket. Är förskolan då viktig? Jag tycker att det är en viktig frågeställning.

När det generella barnbidraget en gång infördes var det ingen som sade att detta var orättvist. Då sade man inte att det skulle inkomstbaseras, utan man sade att det viktiga och fina med det var att det var lika för alla.

Min nästa fråga är då: Det barnkonto som ni nu vill ha, ska det vara inkomstrelaterat? Om det inte ska vara inkomstrelaterat så är ju också det i så fall orättvist i den andemening som nyss beskrevs.

Jag ser en skola som är avgiftsfri, och jag ser en förskola som ska vara rättvis för alla barn. Därför kanske det kommer att slå olika när vi inför en maxavgift beroende på hur mycket pengar man tjänar. Men det är ju inte det som är syftet. Syftet är ju att det ska bli en rättvisa för barnen. Och de som tjänar mest har också betalt in sina skatter. Då tycker jag också att de har rätt att få en lägre avgift.

Jag ska säga något om valfriheten. Det som vi nu diskuterar omfattar förskolan, familjedaghem, kooperativ, enskilda, trefamiljssystem eller hur man nu vill utforma sin verksamhet. Det finns många olika modeller inom kommunerna. Och det är ingenting som hindrar hur man vill utforma den. Så det är verkligen en valfrihet i det perspektivet.

Jag tycker att man i hela debatten om maxtaxan egentligen har satt olika system mot varandra. För det första anser jag att förskolan ska finnas för alla barn. Sedan kan den ha olika utformning. För det andra tycker jag att vi ska ha rimliga avgifter. Det har vi i många andra verksamheter. För det tredje tycker jag att det är viktigt att ingen ska kunna stängas ute.

Men när man i samband med detta diskuterar en möjlighet för föräldrar att vara hemma längre eller att vara tillsammans mer med sitt barn så vill jag säga att denna möjlighet snarare finns i de andra system som vi har med barnbidrag och föräldraförsäkring. Det handlar ju inte om avgifter och förskola i sig.

Det skulle vara intressant att få höra om vi kunde vara överens om att förskolan är bra för barnen och att det ska vara möjligt för alla att gå dit utan att höga avgifter styr detta. Då kunde vi i nästa steg diskutera om vi är beredda att öka barnbidraget och utöka föräldraförsäkringen med inriktning på de intentioner som finns i ert gemensamma förslag om ett barnkonto. Det är ju två olika saker som vi diskuterar när vi diskuterar maxtaxan. Jag har inte gått in på föräldrakooperativen. Det får jag göra i mitt nästa inlägg.

Vi har hela tiden eftersträvat att bygga ut föräldraförsäkringen. Vi är överens om att det är viktigt att kunna få vara hemma med sina barn. Men detta ska inte sättas i motsatsförhållande till att vi ska kunna ha en förskola där alla får vara till en rimlig avgift.

Prot. 2001/02:35
27 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 73 SOFIA JONSSON (c):

Herr talman! Nu kom Ingegerd Wärnersson inte in på det som jag egentligen ville tala om. Men jag tänker i alla fall besvara några av de frågor som ministern har tagit upp.

Ministern säger att ingen ska stängas ute. Det är helt rätt. Jag håller med om det. Men problemet är ju att maxtaxan stänger vissa barn ute. Det handlar om barn för vilka föräldrarna väljer t.ex. att vara hemma med barnen.

Förskolan är oerhört viktig. Det håller jag med om. Som Ingegerd Wärnersson vet så står vi bakom det förslaget, och jag tycker att det ska utvecklas, så att alla får samma möjligheter. Det har också gjorts att Centerpartiet har arbetat med kraft för att öka kvaliteten i förskolan med bl.a. små barngrupper. Vi har avsatt 15 miljoner extra i vår budget för att få fler förskoleplatser.

Förskolan ska vara rättvis för alla, säger skolminister Ingegerd Wärnersson. Och det ska den, rättvis även för dem som väljer att vara i en förskola som inte är i kommunal regi, säger jag. Det handlar om rättvisa. Det gör inte den formulering om maxtaxan som socialdemokraterna i dag väljer. Med den blir det problem för kooperativen. Och jag hoppas att statsrådet kommer in på det i sitt nästa inlägg. Vi vet nämligen att den försäkring om att man ska få en ersättning upp till den som man hade tidigare inte stämmer. På många ställen får man inte det. Det är därför som vi i bl.a. tidningsartiklar har kunnat läsa om många kooperativ som är tvungna att stänga under nästa år.

Min andra fråga till ministern i interpellationen handlade om hur Ingegerd Wärnersson tänker arbeta för att säkerställa att barngrupperna inte blir större. Ingegerd Wärnersson sade tidigare i sitt svar att det inte är maxtaxan som har gjort att barngrupperna har blivit större än tidigare. Och det kan jag klart hålla med om. Det är andra aspekter som har kommit in. Men problemet är ju att det finns en väldigt stor risk för att barngrupperna blir större när maxtaxan har införts, eftersom fler kooperativ blir tvingade att slå igen, och då kommer dessa barn till den kommunala verksamheten. Det kan vi se på många ställen i Stockholmsområdet där köerna har ökat markant. Och flera kommuner räknar med längre väntetider i januari 2002 till skillnad från vad man gjorde i september 2001. Och den här skillnaden är ju mest påtaglig inom förskoleverksamheten. Och man kan se att antalet kommuner som har svårigheter att anordna platser för barnen i den kommunala verksamheten har fördubblats. Hur tänker Ingegerd Wärnersson arbeta för att barngrupperna inte ska bli större?

Anf. 74 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Socialdemokraterna talar om en förskola från ett år. När barn är små har de ett alldeles särskilt behov av en trygg miljö, kontakt med föräldrarna och framför allt en miljö där det inte är så många människor.

Jag har varit runt lite grann i landet och talat med barnklinikernas läkare och förskollärarna om detta. Och när det gäller barn under tre år är man nog ganska överens om att det är en oerhört känslig ålder.

Jag vågar påstå, Ingegerd Wärnersson, att om vi hade varit så lyckligt lottade att vi hade haft egna småbarn som hade varit ett, två och tre år, så skulle vi ha sett hur oerhört viktigt det är med de mindre grupperna. Den frihet som barnkontot för med sig är ju att i enlighet med det som passar barnet – alla barn är ju inte lika, och alla familjer har det inte heller lika bra – kan vi göra det som är bäst för oss.

Jag kan inte förstå att Göran Persson säger till kommunerna att de ska få lite pengar om de gör som han säger och att kommunen sedan säger till föräldrarna om de ska få lite pengar av den under förutsättning att de gör som kommunen säger. Den sortens förmynderi för svenska barnfamiljer vill inte jag medverka till. Inte heller barnfamiljerna vill ha en sådan ordning.

Jag tycker att detta är så viktigt att det är basen för hela argumentationen.

Jag läser vidare om de långa köerna i barnomsorgen. Man har en barnomsorgsskö i Kiruna om 90 dagar, och den är i Lycksele 45, Sundbyberg 90, Nynäshamn 60, Strängnäs 175, Motala 80, Lidköping 150 och Halmstad 400 dagar. Dessa siffror talar för sig själva, herr talman. Jag uppmanar regeringen att verkligen göra en snabb uppföljning, så att barnen inte kommer i kläm.

Anf. 75 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Herr talman! Först vill jag understryka att de enskilda och kooperativa verksamheterna inom förskolorna är oerhört viktiga. De utgör 15 % eller mer och har alltid varit mycket värdefulla. Självklart ska de finnas också framöver.

När vi gjorde vår beräkning fanns dessa verksamheter med. Intentionen när man gjort beräkningarna har varit att det ska vara precis samma ersättning till de kooperativa som till de kommunala förskolorna. När vi nu ser de rapporter som vi har fått från Stockholmsregionen kan vi konstatera att man där ibland inte har fått den ersättning som vi tycker att kommunerna egentligen ska ge. Man har ibland också tagit ut högre avgifter av de enskilda eller kooperativa verksamheterna än i den kommunala förskolan.

Den andra bilden är den att man har fått sin ersättning från kommunen på ungefär samma villkor som den kommunala förskolan har, men man har haft en lägre avgift därför att föräldrarna gjort en egen arbetsinsats. Jag kan inte säga vilket som är vanligast, men jag tror att i varje fall väldigt många av föräldrakooperativen har den lägre avgiften.

Det som vi nu gör är att vi hör efter i kommunerna, och vi ser att det pågår förhandlingar i många kommuner där de kommunala företrädarna säger att om man har gett en lägre ersättning måste man självklart höja ersättningen till den kommunala nivån. De får också detta av oss, så det är en skyldighet för dem att göra detta.

Dessa verksamheter ska definitivt finnas i framtiden, och de ska ha en möjlighet att klara sig. Varför man har haft dessa höga avgifter kan man alltid diskutera, om verksamheterna ändå har fått den ersättning som man skulle ha från kommunen.

Det är också oerhört viktigt att vi följer barngrupperna. 90-talets utveckling har inte varit bra, och jag tycker att barngrupperna har blivit för stora, i synnerhet för de yngsta barnen. Det är därför som vi har avsatt pengar till 1 600 tjänster, till förskollärartjänster, om det blir sådana, eller till annan personal.

Antalet barn har dessutom minskat. År 2000 var 15 000 färre barn inskrivna och lika många är det år 2001. Det totala antalet barn blir alltså mindre, vilket leder till mindre pengar. När vi beräknade hur många barn som skulle finnas utgick vi från barnantalet år 1999.

Bosse Ringholm säger att vi ska följa utvecklingen, och vi har skrivit in detta i propositionen. Det är också oerhört viktigt att vi gör det. Vi är beredda att återkomma. I utgångsläget skilde sig departementets och Kommunförbundets beräkningar oerhört mycket åt, men de har på senare tid närmat sig varandra betydligt. Vi gör en noggrann uppföljning.

Jag tror att vi har köer som uppgår till ungefär tre månader. Det är alltid svårt att säga om de föräldrar som står i kön vill ha omsorgen omedelbart eller inte. Vi vet inte om de står i kön som förberedelse för att få en plats i förskolan. Man brukar ibland tala om aktiv och passiv kö. Jag tycker att det ändå är acceptabelt med en kö som inte överstiger tre fyra månader. Köerna har varit betydligt större längre tillbaka.

Anf. 76 SOFIA JONSSON (c):

Herr talman! Det är sant, som Ingegerd Wärnersson säger, att kooperativen i många fall har haft relativt låga avgifter på grund av att föräldrarna har gått samman och utfört en egeninsats. De har kanske städat och ibland t.o.m. stått för mathållning osv. Detta har varit värdefullt och har också betraktats så. Men man ska inte straffas för att man gör en egeninsats tillsammans med sina barn eller för att få en bra och fungerande barnomsorg.

Kooperativen är oerhört viktiga, och de ska finnas även i framtiden, säger Ingegerd Wärnersson. Hon säger också att kooperativen inte får försvinna och att de ska få den ersättning som de ska ha. Vad betyder då egentligen detta? Innebär det att man nu ska göra ganska snabba insatser, så att om man efter årsskiftet ser att det blir svårigheter i en del kommuner ska man förstärka verksamheten? Finns den möjligheten? Är det vad som avses när Ingegerd Wärnersson säger att det finns en möjlighet att snabbt förstärka kooperativen och se till att de ska finnas kvar även fortsättningsvis?

Den uppfattningen har de själva inte fått, utan de har fått höra att den här tilldelningen av pengar är vad som gäller – det finns inte möjlighet till någonting annat. Flera har sett att det inte finns något annat att göra än att slå igen och låta barnen gå till den kommunala verksamheten, vilket i sin tur leder till att barngruppernas storlek där ökar. Där uppstår den andra problematiken om man inte gör sådana här snabba insatser.

Ingegerd Wärnersson säger också att Bosse Ringholm har talat om att kostnadstäckningen är osäker. Men på det som Ingegerd Wärnersson i dag säger låter det som om det är säkert att man ska göra en snabb uppföljning och att det ska bli en full kostnadstäckning. Kan jag ta med mig detta hem och berätta för de kooperativ som ringer till mig och är oroiga?

Anf. 77 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Herr talman! Vi påbörjar en uppföljning som ska göras varje år från det att maxtaxan träder i kraft. Vi har sagt att den ska fortgå först och främst t.o.m. år 2007. Vi har alltså ett längre perspektiv.

Ett av inslagen i direktiven för uppföljningen är hur kommunen förhåller sig till de kooperativa verksamheterna. Lagstiftningen är ju tydlig om att dessa ska ha samma ersättning som de kommunala förskolorna. Det är där som vårt uppföljningsansvar kommer att ligga. Om kommunerna inte gör detta måste vi självfallet ta upp en dialog och höra vad som föranleder att de inte ger samma ersättning.

Jag vill gärna understryka att vi inte kan klara oss utan de kooperativa och enskilda verksamheterna. De har varit ett oerhört viktigt inslag. I många kommuner uppgår de inte bara till 15 % utan kan uppgå till 50 % eller ännu mer på sina håll. Det är helt avgörande för barnens trygghet att de finns i framtiden. Det är därför nu angeläget för oss att se till att det här kommer att fungera.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2001/02:84 om individuella studieplaner

Anf. 78 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Herr talman! Sofia Jonsson har frågat hur jag kommer att arbeta för införandet av individuella studieplaner och när jag kommer att presentera förslag om individuella studieplaner.

Sofia Jonsson och jag diskuterade denna fråga i februari i år med anledning av hennes interpellation om elevers rätt till kunskap. Vi är helt överens om att skolan har ett tydligt ansvar för att alla elever får en individuellt anpassad undervisning och att studieutvecklingen för alla barn och ungdomar planeras och noga följs genom hela skoltiden.

Jag sade då att man snarare ska tala om behovet av en individuell *studieplanering* än om en individuell *studieplan*, för att markera att detta är en levande process som resulterar i dokument med olika utformning och detaljeringsgrad.

I departementspromemorian *Elevers framgång – Skolans ansvar* (Ds 2001:19) har en expertgrupp under ledning av riksdagsledamoten Agneta Lundberg tittat bl.a. på individuell studieplanering. Expertgruppen anser att en individuell utvecklingsplan utgör ett ovärderligt stöd vid övergångar, bl.a. därför att risken att förlora värdefull information kring den enskilda eleven minskar. Expertgruppen betonar dock att den skriftliga informationen aldrig kan ersätta dialogen mellan personalen emellan och dialogen mellan skola och hem. Skolans personal måste också beakta att en individuell utvecklingsplan vid upprättandet blir en allmän handling och att regler om sekretess för känsliga uppgifter och förvaring av sådana handlingar ska iakttas.

Expertgruppen påpekar också att eleverna själva måste ha stort inflytande över det egna lärandet och därmed också för planering och dokumentation av arbetet i skolan. En annan viktig aspekt är att den individuella utvecklingsplanen inte får uppfattas som att undervisningen enbart ska vara inriktad på individuellt arbete i skolan. En god lärmiljö karakte-

riseras av helhetssyn och sammanhang, en tydlig målrelaterad undervisning och gynnsamma samarbetsytor.

Individuell studieplanering är en process där eleven själv, föräldrar och lärare i högsta grad kan vara delaktiga och samarbeta. En individuell studieplanering kan se mycket olika ut, och den förändras ständigt. Även om arbetet med dokumentation av elevens individuella studieplanering behöver utvecklas och stödjas kan ett obligatoriskt krav på ett formaliserat dokument upplevas som en pålaga av lärare och skolledare. I andra sammanhang avregleras grundskolan och antalet obligatoriska planer minskas. Det är därför tveksamt om formerna för detta ska regleras i förordning. Skolornas utvecklingsarbete bör i första hand stödjas på andra sätt.

Ett av regeringens initiativ på detta område finns i årets budgetproposition. Där aviseras att ett antal grundskolor ska ges möjlighet att under år 2002 utveckla formerna för individuell planering och dokumentation. Avsikten är att få ett fördjupat underlag och mer systematiserade erfarenheter kring dessa frågor. Rent konkret kan det handla om att välja ut skolor som får resurser för att utveckla detta och att ge uppdrag t.ex. till en högskola eller ett universitet att utvärdera skolornas arbete. Denna fördjupade studie kan sedan utgöra underlag för ett stödmaterial till alla skolor.

I den pågående försöksverksamheten med utbildning utan timplan i grundskolan (förordning 1999:93), där försöksskolorna inte är bundna av den nationella timplanens indelning i tid per ämne och ämnesgrupp, arbetar skolorna intensivt med utveckling av formerna för dokumentation av elevernas studieplanering och uppföljning. I de skolor som deltar arbetar de flesta med olika typer av individuell studieplanering och skriftlig dokumentation. Nästan 900 skolor ingår i försöket. Timplanedelegeringen (dir. 1999:90) har ett ansvar för att värdefulla erfarenheter sprids till alla kommuner och skolor och kommer på olika sätt att bidra till detta.

Som Sofia Jonsson säger kan dock ansvaret för alla elevers individuella studieplanering behöva göras tydligare, och jag sade därför den 6 februari att jag avsåg att återkomma i denna fråga.

Skollagen ses nu över, och Skollagskommittén kommer att lämna sitt betänkande under våren 2002. Jag har tidigare aviserat att jag ämnar ta initiativ till att en läroplanskommitté tillsätts efter sommaren 2002. Det finns därför tillfälle att återkomma till diskussionen om hur ansvaret för elevernas individuella studieplanering ska göras tydligt i samband med behandlingen av förslagen från Skollagskommittén och i samband med direktiven till en läroplanskommitté. Sekretessfrågorna behöver också ytterligare belysas i detta sammanhang.

Under våren kommer regeringen att i en utvecklingsplan presentera sin grundläggande syn på frågor som har särskild betydelse för barns, ungdomars och vuxnas lärande och utveckling. Det kan finnas anledning att återkomma till dessa frågor även i detta sammanhang.

Anf. 79 SOFIA JONSSON (c):

Herr talman! Tack för svaret! Centerpartiet har försökt ta ett helhetsgrepp om grundskolan. Vi har gjort det genom ökade resurser som går direkt ut till kommunerna så att de kan utveckla och stärka skolan på det sättet. Men framför allt har vi lagt fram ett förslag om tre reformer. Dessa

Prot. 2001/02:35
27 november

Svar på
interpellationer

tre reformer handlar om rätt till kunskap, lokal makt och hur vi ska få fler lärare.

I den del som behandlar rätt till kunskap har vi samlat flera förslag om hur eleverna i större utsträckning ska få tillgodogöra sig kunskaper på mer individuellt anpassad nivå än vad man gör i dag. Här finns flera förslag. Det handlar om tidiga insatser för läs- och skrivutveckling. Vi säger att detta kan börja redan på förskolan, och vi har också anslagit pengar för det. Vi säger att det i den här processen är viktigt att man avskaffar timplanen och att det finns möjligheter att arbeta över alla ämnen utifrån den enskilda elevens behov. Det handlar om en större frihet att välja arbets- och organisationsformer. Framför allt handlar det om de individuella studieplanerna till alla elever. Självklart ska det höra insatser för lärarfortbildning till detta.

Vi kan se många positiva exempel runtom i landet på skolor som har tagit till sig detta och arbetar på ett liknande sätt som bl.a. vi har föreslagit.

Då skolministern och jag för nästan ett år sedan diskuterade detta sade hon att hon var väldigt positivt inställd och tänkte återkomma i frågan. Än har dock ingenting hänt. Men under den socialdemokratiska kongressen, återigen, beslutade man om vikten av såväl utvecklingssamtal och åtgärdsprogram som individuella utvecklingsplaner. Då undrar jag: Hur hänger det ihop med Ingegerd Wärnerssons arbete som skolminister att utveckla detta?

Wärnersson menar också i sitt svar att hon tidigare har pratat om individuell studieplanering som en process i stället för individuell studieplan. Var går egentligen den tydliga gränsen och var finns motsättningen däremellan?

I svaret kan man också läsa om en expertgrupp som menar att det är oerhört viktigt med individualiseringen och de här planerna men att man är lite orolig för att dialogen ska försvinna. Det här tycker jag är lite märkligt. Den individuella studieplaneringen handlar ju just om dialog mellan eleven, läraren, skolan och föräldrarna. Det är en tydlig process. Där finns det absolut ingen motsättning. Det kan man tydligt se hos dem som arbetar med detta i dag.

Denna grupp menar vidare att eleverna måste ha ett inflytande över processen. Ja, men det är ju självklart. Annars fungerar det inte. Det kan man se på de skolor som använder sig av detta i dag.

Ingegerd Wärnersson säger i svaret att det här är en process där elever, föräldrar och lärare i hög grad ska vara delaktiga och samarbeta och att de här individuella studieplanerna kan se väldigt olika ut. Det är väldigt viktigt. Det ska inte vara styrt på det sättet att det finns en riktlinje som säger att varje elev ska arbeta så här. Det är ju det som är finessen med förslaget: Det ska finnas en grund, men varje elev ska arbeta utifrån den.

Sedan säger hon en sak i sitt svar som jag höjer ett frågetecken för, nämligen att ett sådant här formaliserat dokument upplevs som en pålaga av lärare och skolledare. Vi pratar ju mycket om hur vi ska stärka skolan och processen. Vi pratar om mobbningsplaner som ska in i skolan, vilket är väldigt viktigt. Det här ser jag som ett naturligt steg i den individuella skolutvecklingen. Hur tänker skolministern fortsatt arbeta för det?

Anf. 80 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Den här interpellationen tar upp en väldigt intressant fråga, nämligen hur vi ska få en *riktigt* individuell skola där varje individ får den tid, den hjälp och det stöd han eller hon behöver. Om vi ser allmänt på den svenska skolan kan vi konstatera att det på många håll är väldigt långt kvar tills man slutar räkna kunskap i ett visst antal lektionstimmar, trots att vi själva som vuxna vet att om vi lär oss något nytt så tar det olika lång tid. Ingen av oss kan lära sig köra bil automatiskt efter ett visst antal körlektioner, och ingen lär sig flyga eller använda en dator efter exakt samma antal lektionstimmar.

Det finns exempel där jag menar att man har tagit steg mot detta sätt att utforma en individuell studiegång beroende på elevens förutsättningar och behov av stöd. Stockholm har t.ex. haft ett framgångsrikt läsprogram med olika delmål som eleverna når i olika takt. Man arbetar då också med olika antal timmar för att nå nästa delmål.

Förutom frågan om hur en individuell skolgång rent formellt skulle se ut förutsätter den en rad förändringar i skolan, som jag undrar om Ingegerd Wärnersson och regeringen kan vara beredda att börja fundera över och genomföra. Jag hoppas att skolministern kan beröra något av detta.

Det förutsätter först och främst att man verkligen skapar en organisation som möjliggör olika studietakt. Det förutsätter att man accepterar att eleverna under skoldagen och under skolveckan arbetar i olika grupper beroende på intresse och nivå. Det förutsätter att olika elever får olika antal timmar i olika ämnen eller olika kurser. Det förutsätter inte minst en flexibel skola, där en del kanske går vidare till gymnasiet efter åtta år medan andra går i nio eller tio år till dess att de har uppnått målen. Det förutsätter också att vi avskaffar timplanen så att vi kommer ifrån den här magin med att ett visst antal timmar innebär ett visst mått kunskap.

Om skolministern har tid skulle jag vara tacksam att höra om det är någon av de här förändringarna som skolministern är beredd att arbeta för under de närmaste åren.

Anf. 81 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Herr talman! Sofia Jonsson och jag är överens om vikten och värdet av att vi får den individuella planeringen. Jag hade hoppats på att kommittén som nu har uppdraget att se över skollagen skulle ha varit färdig runt årsskiftet. Det har skett saker, som inte alls har med själva kommittéarbetet att göra, som har gjort att uppdraget måste förlängas. Kommitténs ställningstagande är oerhört värdefullt när vi nu ska gå vidare i detta arbete.

Vi har avsatt pengar i budgeten för att få i gång detta. Även om det finns många goda och bra exempel tror jag nämligen trots allt att vi måste ge mer kunskap och mer stöd till skolorna runtom. När vi väl kommer till ett ställningstagande den här gången har kanske fler en merkompetens före det att beslutet fattas än efter. Jag är mycket tydlig när det gäller vad min inriktning är när jag pratar om detta ute på olika konferenser och möten med lärare, skolledare och elever. Därför var det bra att den socialdemokratiska kongressen just slog fast vikten och värdet av den individuella planeringen.

Ulf Nilsson var inne på en friare tidsplanering och hur vi kan ha en sådan. Jag tror att också det är ett led i hela decentraliseringstänkandet

Prot. 2001/02:35

27 november

*Svar på
interpellationer*

runt skolan – det är viktigt att det är skolan själv som tar ansvaret. Detta kan vi utveckla ännu mer än vad vi gör i dag.

När vi nu så småningom kommer att lägga fram direktiven till den nya läroplanen är timplanen självfallet en del av detta. Försöksverksamheten är tänkt att pågå under flera år framöver, men då har vi två års erfarenhet och kan också se hur långt man har kommit.

Tiden i grundskolan är viktig. Ibland kanske man glömmer att man faktiskt efter det att skolplikten har upphört har möjlighet till ytterligare två år i grundskolan. Däremot tror jag att det blir vanligare att man går över till gymnasiet och det individuella programmet. Nu får vi se vad Gymnasiekommittén kommer att lägga fram i sitt förslag när det gäller hur den framtida gymnasieskolan ska se ut och hur övergången mellan grundskola och gymnasieskola ska ske. Det måste också beröras i kommitténs yttrande, förmodar jag.

Det som kanske är ännu mindre känt är det som jag nu läser ur skollagen: Skolplikten upphör vid utgången av vårterminen det år eleven fyller 16 år. Den kan dock enligt 3 kap. 10 § skollagen upphöra dessförinnan om eleven tillfredsställande slutfört högsta årskursen i grundskolan eller visat sig ha motsvarande kunskaper vid en särskild prövning.

Lika okänt som jag tror att det är att man kan lägga till två år är att man också kan förkorta tiden. Det handlar alltså kanske inte om att göra om lagstiftningen utan snarare om att bli tydligare när det gäller att när man nu verkligen utgår från den enskilda eleven också se till vilka möjligheter som finns att få gå längre eller kortare tid.

Med detta hoppas jag att jag också har svarat på Ulf Nilssons fråga. Jag ser väldigt positivt på en mycket större flexibilitet än vad vi kanske har i dag.

I knappt ett år har vi nu kunnat titta på försöksverksamheten med den slopade timplanen. Det ser olika ut. En del kommuner och skolor har kommit mycket långt, och andra är bara i starten. Men detta är en förhållandevis lång försöksverksamhet, och det viktiga är nu att följa upp och utvärdera. När vi ser att vissa områden inte fungerar ska vi tidigt kunna gå in och ge stöd till skolorna.

Anf. 82 SOFIA JONSSON (c):

Herr talman! Jag tycker att det var intressant och positivt att höra Ingegerd Wärnersson säga att det finns ett stöd för att göra grundskolan ännu mer flexibel än vad den är i dag. Det är kunskapen och inte tiden som är det absolut viktigaste, och vi ska ge möjligheterna och förutsättningarna för detta.

Även om möjligheterna finns i dag finns det trots allt en del krångligheter kring detta med bl.a. tidsplanen, som nu är på försök. Många tycker att detta är väldigt bra och vill fortsätta. Men vi vet inte riktigt hur det kommer att bli. Jag undrar när förslaget om en slopad timplan kommer. Ska det också väntas ytterligare på och utredas? Eller kan Ingegerd Wärnersson redan nu säga att det är en så pass positiv del i den individuella utvecklingen och kunskapsutvecklingen för eleverna att vi kan säga i dag när den ska komma?

Jag tycker att det är positivt att Ingegerd Wärnersson har en sådan tydlighet när det gäller den flexibla skolan och den individuellt anpassade skolan. Man ska ge mer kunskap och mer stöd, och stötta alla de

skolor som kanske inte har kommit i gång ännu med den individuella utvecklingen.

Men jag fick inte riktigt svar på en av mina frågor, nämligen vad det är för stor skillnad mellan en individuell studieplanering och en individuell studieplan. Vad är det som säger att skolministern kan arbeta för det ena men inte för det andra? Centerpartiet vill ge den möjligheten och den stöttningen till *alla* kommuner och *alla* skolor runtom i landet, och inte bara pusha lite extra på dem som har kommit i gång.

Det finns t.ex. en loggbok, som Ulf Nilsson nu visar upp, som vissa skolor arbetar med. Andra arbetar med någonting annat. Men det är ändå den individuella studieplaneringen som man utgår från.

Om nu Ingegerd Wärnersson är så positivt inställd – när blir orden handling, och när kan vi se de konkreta resultaten? Det pågår förstås en stor utredning nu, som blev uppskjuten till våren. Vi hoppas att den kommer med sina förslag då. Men kan vi efter det räkna med att skolministern kommer med de förslag som hon nu i stort sett har initierat, dvs. att det är oerhört viktigt att detta kommer fram?

Jag blir lite orolig när jag läser i svaret som Ingegerd Wärnersson har gett mig om att vissa skolor nu ska ges möjlighet att börja arbeta med individuell planering och dokumentation. Men vi vet ju att så många redan är i gång! Det blir nästan som när man pratar om lokala skolstyrelser. Nu ska vi ytterligare förlänga försöket, säger man, även om vi kan se att många skolor arbetar och vill arbeta på det sättet. Vore det då inte bättre att se till hur vi kan göra detta konkret och t.ex. se till att de lokala skolstyrelserna blir ett viktigt steg i organisationsutvecklingen? Vad ger det för konsekvenser? Är det inte bättre att ge ytterligare några möjlighet som redan håller på med individuell planering i skolan och säga: Hur kommer detta att funka konkret? Och: Så här vill vi ge möjligheterna till varje skola för sig.

Ständigt återkommande med nya utredningar – det tycker jag är det vanligaste svaret från skolministern. Men när blir orden konkret handling?

Anf. 83 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Precis som Sofia Jonsson tycker jag att det vore dags att vi fattade ett avgörande principbeslut om att nu verkligen avskaffa timplanen i grundskolan. Vi har haft motioner om det här i kammaren som har avslagits, men jag hoppas att vi snart kan fatta ett sådant beslut för att ge ett tydligt budskap till grundskolan om hur den ska arbeta.

Sedan var det intressant med de två formuleringar i skollagen som skolministern tog upp. Jag känner faktiskt till dem. Jag vet också att man inte kan arbeta efter dem. Två år efter det att skolplikten har upphört har man rätt att kräva av grundskolan att den ska se till att man uppnår målen. Men för att det ska bli verklighet måste vi ändra någonting annat som skolministern och jag ofta debatterar, nämligen att sluta med att låta elever gå vidare till gymnasiet fast de inte har klarat grundskolemålen. Vi måste verkligen våga säga att det är grundskolans ansvar att de ska nå upp till målen.

Det här att skolplikten kan upphöra tidigare, så att man kanske kan sluta redan efter åttonde året om man uppnått målen, innebär att man också måste våga bryta mot den svenska skoltraditionen. Man måste

Prot. 2001/02:35
27 november

*Svar på
interpellationer*

våga låta elever som vill gå fortare fram, vill läsa mer avancerad engelska och mer avancerad matte gå vidare och få rätt stöd så att de kan göra det i grundskolan. Om skolministern verkligen är intresserad av att göra verklighet av de här två formuleringarna i skollagen, skulle vi kunna hoppas på att det börjar hända saker de närmaste åren.

Anf. 84 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Vi får väl hoppas att skolorna utnyttjar den möjlighet som redan finns i dag och att man sätter sig in i den möjligheten, eftersom lagen är tydlig.

Den tidsplanering som vi har nu innebär att vi efter sommaren ska lägga direktiv till kommande läroplan. Man brukar presentera ett paket när man pratar om läroplan. Det handlar om läroplan, kursplaner och timplan. Det är min intention att jag då ska kunna ta upp samtliga dessa tre dokument i direktiven. Problemet är ju, precis som Sofia Jonsson pekade på, att försöksverksamheten pågår ända fram till 2005. Jag har tänkt att vi ska ha ett första stort delbetänkande 2003. Detta måste jag ta hänsyn till, men inriktningen är ändå i den anda som man nu arbetar i.

Ibland är det kanske fel att kalla det för en försöksverksamhet, eftersom det är en så stor verksamhet. Om 900 skolor under fem år ska bedriva en verksamhet med den här inriktningen är det väldigt svårt att därefter vrida klockan tillbaka. Vi använder ju av tradition ordet försöksverksamhet. Det är kanske snarare en utvecklingsverksamhet som pågår nu. Min inriktning är ändå att kunna ge ett tydligt och klart besked i de här direktiven med hänsynstagande till den pågående försöksverksamheten. Då har jag också fått veta hur Skollagskommittén ser såväl på detta med timplan som på övriga planer. Det kommer inte att kunna vara remissbehandlat i sedvanlig ordning och behandlat av riksdagen, men jag räknar ändå med att jag ska få det underlag jag behöver. Jag hoppas givetvis att det förslag man lämnar ifrån sig ska ha en så stor parlamentarisk enighet bakom sig som möjligt. Då är det betydligt lättare att ge de framtida signalerna.

Anf. 85 SOFIA JONSSON (c):

Fru talman! Det var glädjande att Ingegerd Wärnersson tar till sig sin kongress beslut och tar steget vidare och säger att detta förhoppningsvis snart kommer att bli verklighet och tas upp i ett betänkande 2003. Precis som Wärnersson säger blir det ibland så att de försöksverksamheter som bedrivs i dag blir väldigt stora. Då kan det handla om att slå in öppna dörrar, eftersom en stor del av skolorna redan är aktiva i detta. Vissa av dem vill ta ytterligare kliv. De arbetar redan efter detta.

Tack för svaren. Vi önskar varandra lycka till i det fortsatta arbetet.

Anf. 86 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Jag instämmer i att vi önskar varandra lycka till.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 87 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Annelie Enochson har frågat mig vad jag avser att göra för att tillmötesgå torslandabornas vilja att bilda en egen kommun och riksdagens uppmaning till omprövning av ärendet.

Göran Lindblad har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att askimbornas önskan om att bilda en egen kommun ska uppfyllas.

Jag väljer att besvara båda interpellationerna i ett sammanhang.

Som interpellanterna redan vet fattade regeringen beslut i ärendet rörande Torslandas och Askims kommundelar den 23 mars 2000. Regeringen avslog båda ansökningarna. En ny ansökan har därefter inkommit med en begäran om att göra Askim till en egen kommun.

Kommundemokratikommittén avlämnade i juni 2001 sitt huvudbetänkande *Att vara med på riktigt*. Enligt kommittén var någon förändring av själva proceduren från ansökan till eventuellt beslut om indelningsändring inte påkallad. Däremot ansåg kommittén att det vore önskvärt att det tillskapas en möjlighet till extraval, så att en beslutad indelningsändring kan genomföras inom kortare tid än vad som nu är möjligt. De författningsändringar som kommittén ansåg behövliga för att möjliggöra ett sådant extraval ansågs inrymma stor komplexitet och borde därför utredas i annat sammanhang.

Den 27 september 2001 beslutade regeringen att ge Kommundemokratikommittén ett tilläggsuppdrag. Direktivet innebär att kommittén bl.a. ska se över förutsättningarna för och förfarandet vid ändringar i landstings- och kommunindelningen. Enligt direktivet ska kommittén även överväga om regeringen ska ges möjlighet att besluta om extra val vid större indelningsändringar. Kommittén ska också överväga om regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, ska kunna föranstalta om folkomröstning i sådana områden som berörs av en ansökan om indelningsändring. Vilken tyngd befolkningens inställning i en indelningsfråga bör ha är något som bör övervägas i detta sammanhang. Regeringen har alltså tillmötesgått riksdagens formella begäran om en översyn av indelningslagen.

Jag vill påpeka att vid bedömningen av om ändringar i kommunindelningen ska göras eller inte är det flera omständigheter som regeringen har att ta hänsyn till. Inställningen hos befolkningen som bor i det aktuella området är naturligtvis en viktig omständighet. Men den kan inte vara ensamt avgörande. Särskild hänsyn ska, enligt indelningslagens nu gällande bestämmelser, tas till den berörda kommunens önskemål och synpunkter. Resultatet av en folkomröstning i en kommun utgör således en omständighet bland flera som regeringen har att beakta i ärenden som gäller ändringar av kommunindelningen.

Som jag redan nämnt är indelningslagen föremål för en översyn. Vad Kommundemokratikommittén kommer att föreslå för förändringar återstår att se. Det finns inte någon laglig möjlighet för regeringen att bedöma ärenden rörande kommunindelningar utifrån eventuella förslag som en utredning kan komma att lägga. Indelningslagen i dess nuvarande lydelse gäller alltså fortfarande.

*Svar på
interpellationer*

Ärendet rörande Askim är för närvarande under beredning. Naturligtvis eftersträvar regeringen att saken ska kunna avgöras så snart som möjligt, men jag är för dagen inte beredd att närmare ange när regeringen kommer att lämna besked i frågan.

Anf. 88 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Fru talman! Jag får tacka statsrådet för interpellationssvaret, även om svaret inte gav så mycket till alla torslandabor som så ivrigt väntar på att kunna återbilda sin kommun. Samtidigt är jag besviken över att regeringen återigen sammankopplar Torslanda med Askim och väljer att besvara två interpellationer med ett svar. Torslanda och Askim ligger i två helt olika delar av Göteborg och bör därför behandlas separat och respekteras för sina olikheter. Jag kommer enbart att beröra Torslanda i mina inlägg.

Den 1 januari 1967 införlivades Torslanda och Björlanda socknar på Hisingen med Göteborgs stad. Torslanda ligger i den nordvästra delen av Hisingen och är klart avgränsad mot den övriga delen av Hisingen genom grönområden och industriområden. På grund av den geografiska avgränsningen mot övriga Göteborg känner torslandaborna väldigt starkt för sitt samhälle och vill vara just torslandabor. Torslanda stadsdelsnämnd skulle bli kärnan i den nya kommunen. Den består av ca 19 000 invånare, vilket är ca 3,5 % av Göteborgs totala befolkning. Runt Göteborg ligger kommuner som har betydligt mindre befolkningsantal, t.ex. angränsande Öckerö med ca 12 000 invånare som fungerar mycket väl som en egen kommun.

Torslandaborna har sedan våren 1997 försökt att göra Torslanda till en egen kommun, och man har ansökt om delning hos Kammarkollegiet, som i sin tur uppdragit till Svenska Kommunförbundet att utreda frågan.

Denna utredning visar att det befolkningsmässigt, näringsgeografiskt, demografiskt, demokratiskt och ekonomiskt inte finns någonting som talar mot att Torslanda blir en egen kommun. Man konstaterar: "Utredningen gör den sammanfattande bedömningen att flertalet kriterier som indelningslagen ställer upp för att en indelningsändring ska komma i fråga är uppfyllda t.ex. vad beträffar befolknings- och skatteunderlaget, den kommunala ekonomin samt nämnd- och förvaltningsorganisationen."

Trots utredarens positiva inställning till en kommunindelning avslår Kammarkollegiet i juni 1999 ansökan från torslandaborna om att få bilda en egen kommun.

Efter det har alltså en enig demokratiutredning överlämnat sitt förslag till regeringen – i februari 2000. I utredningen skriver man i kapitlet "Politik för folkstyrelse på 2000-talet" om vikten av att stärka den demokratiska medvetenheten, att utveckla deltagandet och att öka självstyrelsen.

Vidare skriver man att detta uppnås genom att dela kommuner.

Torslandaborna överklagar beslutet från Kammarkollegiet, och i mars 2000 kommer så beskedet från regeringen att överklagandet avslås. Alltså: Efter år av förhoppningar är man tillbaka på ruta 1!

Det var därför med glädje som jag konstaterade att riksdagen i sitt beslut från april i år tillkännager till regeringen att ompröva sitt beslut och tillåta Torslanda att få bilda en egen kommun. Vidare står det i tillkännagivandet: "Med tanke på den mycket breda opinion för en delning som finns i Torslanda kommun del framstår det enligt utskottets mening mot

denna bakgrund som naturligt att redan nu ompröva frågan om att bilda Torslanda kommun. Indelningslagen ger också regeringen möjlighet att på eget initiativ ta upp frågan om att dela kommunen.”

Min fråga till statsrådet blir då: Tänker regeringen ta vara på den möjlighet som indelningslagen ger regeringen att på eget initiativ ta upp frågan om att låta Torslanda få bli en egen kommun?

Prot. 2001/02:35
27 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 89 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Också jag får tacka statsrådet för svaret. Det är klart att jag närmast uppfattar svaret som strikt formellt, tjänstemannamässigt och egentligen utan någon som helst politisk vilja.

När det gäller detta med egen kommun är det för mig lika angeläget att Askim, lika väl som Torslanda och eventuellt andra intressenter – Ljungskile eller andra ställen i landet – ges möjlighet att själv bedöma vart man vill höra.

Fru talman! Askimborna har aldrig varit positiva till att tillhöra den monolitiska staden Göteborg. Man var redan på 1970-talet emot att bli inkorporerad. Askim är faktiskt en väl definierad enhet som utgör en egen stadsdel där den gamla kommungränsen i dag utgör stadsdelsgräns.

Askim borde faktiskt betraktas som en politisk enhet, med rätt till självbestämmande. Ingen skulle komma på tanken att hela Sverige skulle få uttala sig i en folkomröstning när det gäller kommunindelning. Varför ska då Göteborgs stad få göra det?

När Estland lämnade Sovjetunionen kunde inte medborgarna i övriga Sovjetunionen lägga in veto. Varför ska så vara fallet när det gäller Askim – eller för den delen Torslanda eller Ljungskile?

I Askim röstade nära nog två av tre för att bilda en egen kommun i samband med valet 1998. I Göteborgs stad var det 48 %, alltså inte ens hälften av de röstberättigade, som sade nej. Det finns således, statsrådet Lejon, ingen kraftig majoritet för ett nej till att Askim får bilda en egen kommun. Däremot röstade kommunfullmäktige mot en delning, men kommunfullmäktige hade kanske egna intressen av att motverka en delning. Eftersom stor hänsyn tas till det här fullmäktigebeslutet råder de facto ett kommunalt veto. Tycker statsrådet att kommunala veton är bra?

Fru talman! Kammarkollegiet har uttalat sig positivt om en delning: ”Kammarkollegiets bedömning är att Kommunförbundets utredning visar att det vid en delning av Göteborgs kommun skulle kunna bildas två kommuner som blir bärkraftiga såväl befolkningsmässigt som ekonomiskt” – i fråga om Askim, och samma bedömning har gjorts i fråga om Torslanda.

Vidare heter det: Fördelarna är främst demokratiska, eftersom askimborna uppenbarligen inte är nöjda med den närdemokrati som stadsdelsnämnden kan erbjuda.

För övrigt kan man konstatera att systemet med stadsdelsnämnder överlevt sig självt. Sammanfattningsvis anser kollegiet att en delning av Göteborgs kommun skulle medföra bestående fördel såväl för Göteborg som för Askim.

Riksdagen har uppmanat regeringen att ompröva sin inställning i fallet Torslanda. Det finns anledning här att från principiell synpunkt behandla varje begäran om kommunindelning på samma sätt.

Indelningslagen, som statsrådet nämnt tidigare här, innehåller ingenting om ett kommunalt veto, utan det har kommit till efteråt. Britta Lejon har rätt att vara bekymrad över det demokratiska underskottet – detta kommer ju ofta ut i debatten. Utredningar har tillsatts och projekt har varit på gång för att initiera människors delaktighet, och det är bra. Men varför, statsrådet Lejon, är det så att så fort människorna själva tar initiativ till självbestämmande slår repressionen till och man säger: Nej, nej, nej. Ni skulle kanske kunna få bestämma lite grann men inte när det verkligen gäller.

Vem ska bestämma – Britta Lejon i regeringen eller Göran Johansson i Göteborg, eller möjligen folket i Askim?

Fru talman! Om Kammarkollegiet anser att det är positivt både för Göteborg och för Askim och om folket är för, vad är det då som gör att regeringen är emot?

Det är ingen vits med en demokratiminister som inte lyssnar på folkviljan. Snarare skulle man då tala om en bestämma-över-andra-minister.

Anf. 90 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Jag tackar fru talmannen, statsrådet och meddebattörerna för att även jag kan få vara med i den här debatten.

Det ligger mig väldigt varmt om hjärtat att människor ska kunna få bestämma. Vi har ju väldigt stora kommuner i Sverige i dag. Alltsedan kommunsammanslagningarna har det på många håll rests krav på att bilda nya, eller nygamla, kommuner eftersom de sammanslagna kommunerna inte alltid känts rätt för människor. Ofta har de känts som konstruktioner – ofta utan sammanhang mellan kommundelarna.

I stor utsträckning har sådana här krav, dessvärre, avslagits – det känns nästan som att det skett vanemässigt – trots breda folkliga opinioner. Närmast ser vi det i Askim och i Torslanda. Men det finns också kommuner som har delats på ett väldigt positivt sätt och där det fungerar väldigt bra, så det är klart att man nere i Göteborgsregionen frågar sig: Varför får inte vi när andra får det?

Dessutom är det så att riksdagen har begärt en lagstiftning som ska göra det lättare vad gäller kommunindelningar och bildandet av nya kommuner. Efter den begäran har vi fått svaret att Kommundemokratikommittén har det här uppdraget, detta så fort kommundelningsfrågorna har aktualiserats och varit uppe till debatt, antingen här i kammaren eller också i massmedierna eller i något utskott. Nu får vi den här motiveringen åter. Vi känner oss dock inte nöjda utan vill veta vad som nu händer. I slutet av september fick kommittén, säger statsrådet, ett tilläggsuppdrag. Men varför ett tilläggsuppdrag? Vad är det som egentligen gäller i dag?

Som vi i Centerpartiet ser saken verkar det bara vara fråga om ett framåtskjutande – dvs. en tidsförskjutning – av ett positivt beslut. Eftersom riksdagen har begärt att regeringen ska komma med ett förslag som underlättar kommunindelningar kan det inte vara annat än ett positivt beslut som måste fram. Vi tycker inte att detta har blivit seriöst behandlat. Vi går ju till val år 2002, så också nere i Göteborg.

När det gäller de nya kommunerna – jag säger så därför att jag tror att det en dag blir så – undrar jag: Varför ska man förhåla? Är det så att de personer som för närvarande begär en delning inte riktigt är accepterade, eller tar man större hänsyn till, som sades här i talarstolen, kommunal-

råd? Jag tror inte det, för det stämmer inte vid en jämförelse mellan olika delar av landet.

Det är alltså väldigt viktigt att vi även i den här frågan får veta vilka spelregler som gäller.

Anf. 91 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Som statsråd hör det ju inte till spelreglerna att man ska bli irriterad, men ibland blir jag faktiskt irriterad när det gäller den här debatten.

Låt mig en gång för alla klargöra att regeringen inte ägnar sig åt någon förhållning av några frågor, utan tvärtom.

Rigmor Stenmark, anledningen till att Kommundemokratikommittén fick ett tilläggsuppdrag var just för att se till att den här frågan kan lösas så snabbt som möjligt. Alternativet, Rigmor Stenmark, hade varit att vi hade behövt tillsätta en ny utredning som tittade på den här frågan. Det hade tagit betydligt längre tid. I dag är det så att det här tilläggsuppdraget, som faktiskt är nödvändigt för att vi i sedvanlig ordning ska ha ett gott beslutsunderlag om indelningslagstiftningen ska förändras i den riktning som ni alla tre efterlyser och som riksdagens tillkännagivande har sagt, kommer sig av att vi måste ha en utredning som tittar på detta. Det är inte fråga om att förhålla. Det är fråga om att leva upp till de grundläggande kraven på en god kvalitet i den svenska lagstiftningen, Rigmor Stenmark.

Kommundemokratikommittén ska avlämna sitt betänkande i den här frågan i mars. Utifrån det betänkandet kan vi återigen diskutera de här frågorna, men anledningen till att jag, liksom varje gång jag har sådana här interpellationsdebatter, nu återkommer till dessa tilläggsdirektiv är att så länge som inte lagstiftningen är ändrad så är inte förutsättningarna för regeringens beslut i sådana här frågor annorlunda än vad de är.

Vi har den nuvarande indelningslagstiftningen att följa, och då, Göran Lindblad, är det viktigt att konstatera att nej, det föreligger inte något kommunalt veto. Men lagstiftningen är utformad så att om den berörda kommunen motsätter sig en ändrad indelning så måste det föreligga synnerliga skäl. Detta har varit anledningen till att Kammarkollegiet har avslagit både Askims och Torslandas ansökningar. Detta har också varit en av anledningarna till varför regeringen har följt Kammarkollegiets bedömning.

Göran Lindblad frågar varför göteborgarna ska få uttala sig. Ja, för mig är den frågan ganska avslöjande. De institutioner och organisationer som vi människor tillhör – de former som det offentliga Sverige är indelat och uppdelat i – finns inte där för dess egen skull. Vi måste ha kommuner som är livskraftiga, som förmår leva upp till de viktiga åtaganden man har: att sörja för kommuninvånarnas välbefinnande och välfärd. Om en kommun ska få helt ändrade förutsättningar för sin verksamhet är det viktigt att hela kommunen har möjlighet att säga sitt i en sådan fråga.

Jag tror att det också är viktigt att jag till Annelie Enochson poängtegar att ja, självfallet är det så att varje ansökan om ändring av kommunindelning behandlas utifrån sina egna förutsättningar. Att jag valde att besvara båda dessa interpellationer i ett sammanhang hade enbart med praktiska saker att göra, eftersom frågorna har att göra med samma lag-

Prot. 2001/02:35
27 november

Svar på
interpellationer

stiftning. Men självfallet är det så att varje ansökan behandlas utifrån sina egna förutsättningar.

Anf. 92 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Fru talman! Tack, statsrådet, för det förtydligandet!

Interpellationssvaret från statsrådet ger egentligen svar på en annan fråga än den som jag ställde. Jag frågade egentligen om regeringen vill ompröva sitt beslut, och jag frågade också om man ville använda det instrument som finns i indelningslagen, att man själv kan göra en aktiv insats, och jag fick inget svar på den frågan.

I stället står det i interpellationssvaret att man hänvisar till tilläggsdirektivet som kommer att redogöras för den 31 mars. Sedan står det så här i svaret som jag fick nu från statsrådet: "Det finns inte någon laglig möjlighet för regeringen att bedöma ärenden rörande kommunindelningar utifrån eventuella förslag som en utredning kan komma att lägga. Indelningslagen i dess nuvarande lydelse gäller alltså fortfarande." Såvitt jag kan bedöma innebär det att man alltså kan göra aktiva insatser nu och att man kommer att ta hänsyn till förslagen, men man kommer att få vänta ända till den 31 mars.

Tittar man på Torslanda visar det sig att de där har ett högt valdeltagande på 84 %, och 65 % ville bilda en egen kommun. Den utredning som jag refererade till inom Svenska Kommunförbundet var positiv till en kommunindelning. Folket i stadsdelen hade genom sitt ovanligt höga valdeltagande och rungande ja visat vad det ville, och då frågar man sig: Varför tvekar regeringen? Nätverket för Torslandas framtid skriver i sitt yttrande till Kammarkollegiet: "Ett återbildande av Torslandas kommun skulle innebära en fördjupning och förstärkning av den kommunala demokratin genom ett förkortande av beslutsvägar och en ökad närhet mellan invånare, tjänstemän och förtroendevalda ... det skulle också vitalisera demokratin genom att 150 förtroendevalda skulle behöva rekryteras."

Den ökning av demokratin som en delning skulle innebära skriver man även om i bostadsutskottets betänkande. Allt detta sammantaget visar att befolkningen i Torslanda vill påverka. Den vill bestämma över sin framtid och sin närmiljö. Detta måste glädja en demokratiminister.

Så min fråga återstår: Vad tänker regeringen göra för att skyndsamt tillmötesgå torslandabornas vilja att bilda en egen kommun före 2003?

Anf. 93 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! När det gäller frågorna som jag ställde fick jag inget svar på varför statsrådet accepterar ett veto. Jag fick heller inget svar på varför det inte kan vara verklig självbestämmanderätt för människor som berörs. Jag fick heller inget svar på vem det är som bestämmer: om det är regeringen, statsrådet Lejon eller kommunalrådet Johansson i Göteborg. Och jag fick heller inget ordentligt svar på varför regeringen är emot.

Om frågan skickas vidare till en utredning och det dröjer många månader innan svar kommer, när indelningslagen redan i dag ger möjlighet för regeringen att fatta ett positivt beslut, då kan inte jag förstå annat än att det är någon form av förhållningstakt som man använder sig av. Det finns redan i dag både underlag och möjligheter att ta ett beslut.

Synnerliga skäl talar statsrådet om. Det är klart att om en majoritet av befolkningen i en kommun är emot så ska det finnas synnerliga skäl. Jag nämnde nyss att 48 % var emot – det är inte en majoritet av befolkningen i Göteborgs kommun. Däremot har en majoritet av Göteborgs kommunfullmäktige beslutat sig vara emot, och då är frågan återigen: Är inte det verkligen ett kommunalt veto, när fullmäktige kan hindra ett beslut om frigörelse?

Avslöjande, sade statsrådet här om människors makt kontra institutionerna och om att man måste använda sig av de institutioner som finns. Och jag håller med om att det är avslöjande. Det avslöjar att jag är för folkviljan och vill att människorna själva i berörda stadsdelar ska få bestämma om de vill vara med i bolaget eller om de vill bilda eget, medan statsrådet är för att bevara strukturer och institutioner. Det tycker jag inte talar för att man främjar verklig demokrati. Jag vill i stället verka för en modell där man flyttar besluten så nära människorna som möjligt, och då förstår jag fortfarande inte varför regeringen är emot att de som vill bilda eget ges möjlighet att göra det.

Anf. 94 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Centerpartiet har alltid insett att beslut ska fattas nära människorna av människorna själva. Människor ska vara med. Vi tror på människorna. Vi tror faktiskt att även torslandaborna kan fatta sina egna beslut. Det är torslandaborna som vet precis hur de vill forma sin närdemokrati och sina beslut.

Då kan man fråga sig varför regeringen säger så styvnackat nej. Jag vet ju att ministern har träffat torslandabor, och jag skulle vilja ge rådet: Släpp på tömmarna! Sitt inte och håll krampaktigt fast, för då händer ingenting! Då stannar hästen t.o.m. Släpp på tömmarna, och låt det skena om det skulle vara så, för då kan man ta itu med det också.

Det är ju faktiskt så att regeringen har en väldigt stor makt i den här frågan. Synnerliga skäl: Ja, det bestämmer egentligen Britta Lejon själv vad det är. Synnerliga skäl för oss i Centerpartiet, det är att människor som vill bilda en ny kommun ska få göra det. Det innebär att det krävs en radikal decentralisering av samhällets funktioner från stat till region, från region till kommun och från kommun till människor i samverkan.

Vi uppmanar regeringen att se över nuvarande regeringsform med syfte att dels undvika centralstyrning av kommunerna från statlig nivå – bort med pekpinna, släpp tömmarna – dels stärka riksdagens makt i förhållande till regeringen.

Det finns en mycket klar ideologisk skillnad mellan socialdemokrater och centerpartister i frågan. Jag tycker att det vore ärligare att, precis som vi gör från de andra partierna, tala om vad vi från partierna vill. Vad vill socialdemokraterna? Vi vet att ni vill styra uppifrån. Men säg det, det är mycket ärligare mot människorna också, så får vi fixa det i valet 2002, så får vi fixa en ny regering tillsammans med de människor som i dag känner sig utanför.

Anf. 95 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! När man lyssnar på er kan man inte annat än tänka: Vad bekvämt det är att vara statsråd med ansvar för indelningslagstiftningsfrågor och frågor kring decentralisering av institutionerna i Sverige. Ni

har ju bestämt vilken uppfattning jag har. Ni talar om för mig att jag står för systemet och mot människors möjlighet att påverka. Det får stå för er, det är däremot inte min verklighetsbild. Jag förbehåller mig rätten att själv få uttala mig om mina egna vägar. Jag tänker inte sätta etiketter på er. Det får stå för er om ni vill sätta etiketter på andra.

Annelie Enochson frågade vad regeringen tänker göra. Tänker regeringen ta den möjlighet som indelningslagstiftningen ger att själv ta initiativ i sådana här ärenden? Nej, regeringen har redan under den här mandatperioden fattat beslut rörande både Torslanda och Askim, även om Annelie Enochson inte vill att jag ska behandla dem tillsammans. Så är det. Vi har inte gjort någon annan bedömning än Kammarkollegiet. Skulle vi med samma lagstiftning komma till någon annan sorts bedömning och ha någon anledning att ta något initiativ i det här ärendet, samtidigt som vi har en utredning som tittar på hela lagstiftningens utformning, måste det föreligga någon ny information eller en ny omständighet som gör att regeringen kan komma till någon annan bedömning i sakfrågan. Mig veterligt föreligger inte det. Skulle vi nu få in en ny ansökan med exakt samma utformning som tidigare från t.ex. Torslanda har jag svårt att se att regeringen med samma lagstiftning kan komma till något annat beslut. Det krävs nya omständigheter i så fall eller att lagstiftningen förändras så att skrivningar som ger vägledning för regeringens beslut ser annorlunda ut, att man viktar olika överväganden annorlunda.

Göran Lindblad tyckte inte att han fick några svar. Det förutsätter kanske att man har förmågan att lyssna, kära Göran Lindblad.

Jag kan åtminstone vara tydlig på punkten vem som bestämmer. Ja, med den lagstiftning som vi har för närvarande är det regeringen som bestämmer i indelningslagstiftningsärendena. Men jag tror att Göran Lindblad redan känner till det. Jag tror faktiskt att frågan mer var retorisk än någonting annat.

Med en förhoppning om att de kära riksdagsledamöterna tycker att de har fått några svar i alla fall slutar jag för tillfället här.

Anf. 96 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Fru talman! Statsrådet säger att om nya fakta kommer in kan man börja fundera igen på frågan. Ansökan avslogs i mars. Frågan är om det behövs nya fakta. Enligt den utredning som Björn Sundström i Svenska Kommunförbundet har gjort är det ganska klart för Torslandas del att det inte skulle innebära någon förändring för Göteborg. Man säger att det skulle bli två likvärdiga kommuner. Läser man utredningen innantill ser man det väldigt klart när det gäller Torslanda, om man bara beaktar Torslanda. Vad man gör i debatten är att man tar detta i en klump. Det var det man gjorde också i kommunfullmäktige i Göteborg. Man tog Älvsborg, Askim och Torslanda i en klump. Det var antagligen vad göteborgarna också gjorde när de röstade. Men de är olika, ser olika ut, har olika förutsättningar. Jag vill med bestämdhet hävda att just Torslanda har speciella förutsättningar att bilda en egen kommun.

När jag skrev interpellationen var min ambition att jag på något sätt skulle få ett datum från ansvarigt statsråd. Jag vet att det är många torslandabor som kanske lyssnar just nu och som gärna skulle ha velat ha ett datum.

Avslutningsvis skulle jag uppmana demokratiministern att på nytt besöka Torslanda. Där finns det entusiastiska medborgare som tror på ökad demokrati, som tror på när demokrati och som tror på medborgarinflytande. De är en tynande skara, och därför är de värda ett besök.

Jag vill tacka statsrådet för den här interpellationsdebatten, även om jag inte är nöjd med svaret.

Prot. 2001/02:35
27 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 97 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Bekvämt, sade Britta Lejon. Det är möjligt att det är bekvämt. Dessutom lyssnade jag tydligen inte tillräckligt noga. Jag kan åtminstone skylla på förkyllningen och möjligen en gammal bullerskada. Jag vet inte vad statsrådet skyller på.

Jag frågar fortfarande varför man från regeringens sida accepterar ett kommunalt veto de facto. Jag frågar fortfarande varför man från regeringens sida inte är beredd att släppa på verkligt självbestämmande. Makten måste ju vara central här. Att det var regeringen som bestämde framgick tydligt av det förra svaret, det hörde även jag. Det är egentligen det som är själva problemet. Själva problemet är att man inte släpper, att man inte låter människor få riktig makt över sina liv. Det här är nämligen en central fråga för att man ska vara nöjd och lycklig, att man ska kunna känna att man kan rå över tillvaron och få möjlighet att påverka. Det tycker inte människorna i Askim, det tycker inte människorna i Torslanda och det tycker de inte i en hel del andra kommuner heller.

Anf. 98 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Jag tror att vi alla kan enas om en sak i alla fall, att det är viktigt att människor kan påverka. Sedan kan vi ha olika uppfattningar om ifall den nuvarande lagstiftningen ger möjligheter till det eller inte. Vi kan också ha olika uppfattningar om ifall den nuvarande lagstiftningen är väl utformad eller inte för dessa syften.

Låt oss återkomma till diskussionerna i de här frågorna när vi har ett nytt underlag från Kommundemokratikommittén att diskutera. Jag ser fram mot de debatterna.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU1

14 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Proposition

2001/02:66 Ytterligare förlängd tid för statliga garantier för att återställa försäkringsskyddet för flygbranschen

Skrivelse

2001/02:54 2001 års redogörelse för tillämpningen av lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll

Bostadsutskottets betänkande

2001/02:BoU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

2001/02:SfU2 Anslag inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

2001/02:SfU6 Rambeslut om förstärkning av den straffrättsliga ramen för bekämpning av olaglig inresa m.m.

15 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 26 november

2001/02:105 av *Åsa Torstensson* (c) till statsrådet Britta Lejon
Ljungskile

2001/02:106 av *Rigmor Stenmark* (c) till statsrådet Britta Lejon
Engagemang i samhällsarbetet

2001/02:107 av *Anna Lilliehöök* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Regeringens löften om deltidsarbetslösheten

2001/02:108 av *Hans Stenberg* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Tågtrafiken

2001/02:109 av *Johan Lönnroth* (v) till statsminister Göran Persson
Resursförstärkning till kommuner

den 27 november

2001/02:110 av *Birgitta Sellén* (c) till näringsminister Björn Rosengren
Infrastrukturen i Sundsvallstrakten

2001/02:111 av *Anne-Katrine Dunker* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Misshandlade kvinnor som vågar polisanmäla

2001/02:112 av *Lena Ek* (c) till miljöminister Kjell Larsson
FN:s världstoppmöte i Johannesburg

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 december.

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 26 november

2001/02:282 av *Lilian Virgin* (s) till finansminister Bosse Ringholm

AB Svenska Spels utveckling

2001/02:283 av *Roy Hansson* (m) till försvarsminister Björn von Sydow

Kostnader för terrordskydd vid flygplatser

2001/02:284 av *Carina Hägg* (s) till jordbruksminister Margareta Winberg

Ordvalet sexuella tjänster

2001/02:285 av *Inga Berggren* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg

Utbildning om mat och hälsa

2001/02:286 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till näringsminister

Björn Rosengren

Utbyggnad av väg 73

den 27 november

2001/02:287 av *Birgitta Sellén* (c) till utbildningsminister Thomas Östros

Högskoleverksamhetens lokaler

2001/02:288 av *Birgitta Sellén* (c) till näringsminister Björn Rosengren

Nationella stomnätet

2001/02:289 av *Birgitta Sellén* (c) till näringsminister Björn Rosengren

Ersättningsjobb till Sollefteå

2001/02:290 av *Anne-Katrine Dunker* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Företagsamhet

2001/02:291 av *Jonas Ringqvist* (v) till statsrådet Britta Lejon

Märkning av livsmedel

2001/02:292 av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till utrikesminister Anna Lindh

Yttrandefriheten i Kina

2001/02:293 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Anna Lindh

Övergrepp mot barn i Sydafrika

2001/02:294 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ingela Thalén

Kvinnlig könsstympning

2001/02:295 av *Sten Tolgfors* (m) till utrikesminister Anna Lindh

Handel med barn i Albanien

2001/02:296 av *Karl-Göran Biörsmark* (fp) till utrikesminister Anna Lindh

EU-ländernas förhållningssätt gentemot Kina

2001/02:297 av *Ewa Larsson* (mp) till justitieminister Thomas Bodström

Barnpornografi på Internet

2001/02:298 av *Ewa Larsson* (mp) till justitieminister Thomas Bodström

Barnsexhandel

2001/02:299 av *Ann-Kristine Johansson* (s) till jordbruksminister Margareta Winberg

Salmonellaintyg

2001/02:300 av *Maud Ekendahl* (m) till socialminister Lars Engqvist
Rohypnol på anstalter

2001/02:301 av *Carina Hägg* (s) till statsrådet Mona Sahlin
Arbetssökande med barn

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 4 december.

17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 27 november

2001/02:224 av *Laila Bjurling* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Gillbergavägen i Eskilstuna

2001/02:233 av *Kenneth Lantz* (kd) till finansminister Bosse Ringholm
Handläggningstider för bouppteckningar

2001/02:242 av *Christina Axelsson* (s) till näringsminister Björn Rosen-
gren
Amatörbyggda fordon

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 4 december.

18 § Kammaren åtskildes kl. 20.38.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 16.20,
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 11 § anf. 83 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Svar på interpellationerna 2001/02:77 om statliga subventioner för digital-TV-mottagare och 78 om statliga bolags försäljning av personuppgifter.....	1
Anf. 1 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	1
Anf. 2 OLA KARLSSON (m).....	2
Anf. 3 LARS LEIJONBORG (fp).....	3
Anf. 4 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	4
Anf. 5 OLA KARLSSON (m).....	4
Anf. 6 LARS LEIJONBORG (fp).....	5
Anf. 7 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	6
Anf. 8 OLA KARLSSON (m).....	6
3 § Svar på interpellation 2001/02:61 om integrationspolitik	7
Anf. 9 Statsrådet MONA SAHLIN (s).....	7
Anf. 10 STEN ANDERSSON (-).....	8
Anf. 11 Statsrådet MONA SAHLIN (s).....	8
Anf. 12 STEN ANDERSSON (-).....	9
4 § Svar på interpellation 2001/02:70 om invandrarnas svårigheter på arbetsmarknaden.....	10
Anf. 13 Statsrådet MONA SAHLIN (s).....	10
Anf. 14 ANNA KINBERG (m).....	11
Anf. 15 Statsrådet MONA SAHLIN (s).....	12
Anf. 16 ANNA KINBERG (m).....	13
Anf. 17 Statsrådet MONA SAHLIN (s).....	14
Anf. 18 ANNA KINBERG (m).....	15
5 § Information från regeringen om WTO-mötet i Qatar.....	16
Anf. 19 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	16
Anf. 20 CARINA HÄGG (s).....	19
Anf. 21 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	19
Anf. 22 CARINA HÄGG (s).....	19
Anf. 23 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	20
Anf. 24 LARS OHLY (v).....	20
Anf. 25 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	20
Anf. 26 LARS OHLY (v).....	21
Anf. 27 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	21
Anf. 28 PER WESTERBERG (m).....	22
Anf. 29 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	23
Anf. 30 PER WESTERBERG (m).....	23
Anf. 31 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	24
Anf. 32 ÅKE SANDSTRÖM (c).....	24
Anf. 33 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	25
Anf. 34 KARIN PILSÄTER (fp).....	25
Anf. 35 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	26
Anf. 36 KARIN PILSÄTER (fp).....	26
Anf. 37 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	27

6 § Svar på interpellationerna 2001/02:60 och 64 om arbetsmarknadspolitik	27
Anf. 38 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	27
Anf. 39 PATRIK NORINDER (m)	28
Anf. 40 KENT OLSSON (m)	30
Anf. 41 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	31
Anf. 42 PATRIK NORINDER (m)	31
Anf. 43 KENT OLSSON (m)	32
Anf. 44 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	33
Anf. 45 PATRIK NORINDER (m)	34
Anf. 46 KENT OLSSON (m)	35
Anf. 47 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	35
Ajournering	36
Återupptagna förhandlingar	36
7 § Svar på interpellation 2001/02:69 om arbetsmarknadsmyndigheternas behandling av enskilda	36
Anf. 48 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	36
Anf. 49 ANNA KINBERG (m)	37
Anf. 50 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	39
Anf. 51 ANNA KINBERG (m)	40
Anf. 52 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	40
Anf. 53 ANNA KINBERG (m)	41
Anf. 54 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	42
8 § Svar på interpellation 2001/02:85 om personalsituationen vid Näringsdepartementet	43
Anf. 55 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	43
Anf. 56 OLA KARLSSON (m)	43
Anf. 57 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	44
Anf. 58 OLA KARLSSON (m)	45
Anf. 59 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	46
Anf. 60 OLA KARLSSON (m)	47
Anf. 61 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	47
9 § Svar på interpellation 2001/02:73 om måluppfyllelse i skolan	48
Anf. 62 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	48
Anf. 63 ULF NILSSON (fp)	50
Anf. 64 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	51
Anf. 65 ULF NILSSON (fp)	51
Anf. 66 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	52
Anf. 67 ULF NILSSON (fp)	53
Anf. 68 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	54
10 § Svar på interpellation 2001/02:83 om konsekvenserna av maxtaxan i barnomsorgen	54
Anf. 69 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	54
Anf. 70 SOFIA JONSSON (c)	56
Anf. 71 CHATRINE PÅLSSON (kd)	57
Anf. 72 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	58
Anf. 73 SOFIA JONSSON (c)	59

Anf. 74	CHATRINE PÅLSSON (kd)	59	Prot. 2001/02:35
Anf. 75	Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	60	27 november
Anf. 76	SOFIA JONSSON (c)	61	
Anf. 77	Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	62	
11 §	Svar på interpellation 2001/02:84 om individuella studieplaner	62	
Anf. 78	Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	62	
Anf. 79	SOFIA JONSSON (c)	63	
Anf. 80	ULF NILSSON (fp)	65	
Anf. 81	Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	65	
Anf. 82	SOFIA JONSSON (c)	66	
Anf. 83	ULF NILSSON (fp)	67	
Anf. 84	Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	68	
Anf. 85	SOFIA JONSSON (c)	68	
Anf. 86	Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	68	
12 §	Svar på interpellationerna 2001/02:76 och 93 om Torslanda och Askim	69	
Anf. 87	Statsrådet BRITTA LEJON (s)	69	
Anf. 88	ANNELIE ENOCHSON (kd)	70	
Anf. 89	GÖRAN LINDBLAD (m)	71	
Anf. 90	RIGMOR STENMARK (c)	72	
Anf. 91	Statsrådet BRITTA LEJON (s)	73	
Anf. 92	ANNELIE ENOCHSON (kd)	74	
Anf. 93	GÖRAN LINDBLAD (m)	74	
Anf. 94	RIGMOR STENMARK (c)	75	
Anf. 95	Statsrådet BRITTA LEJON (s)	75	
Anf. 96	ANNELIE ENOCHSON (kd)	76	
Anf. 97	GÖRAN LINDBLAD (m)	77	
Anf. 98	Statsrådet BRITTA LEJON (s)	77	
13 §	Förnyad bordläggning	77	
14 §	Bordläggning	78	
15 §	Anmälan om interpellationer	78	
16 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	79	
17 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	80	
18 §	Kammaren åtskildes kl. 20.38	80	

Prot. 2001/02:35
27 november

Elanders Gotab, Stockholm 2002